

USTAWA

z dnia 20 kwietnia 2004 r.

o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁾

(Dz. U. z dnia 1 maja 2004 r.)

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

2. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu:

- 1) pełnego i produktywnego zatrudnienia;
- 2) rozwoju zasobów ludzkich;
- 3) osiągnięcia wysokiej jakości pracy;
- 4) wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

3. Ustawa ma zastosowanie do:

- 1) obywateli polskich poszukujących i podejmujących zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za granicą u pracodawców zagranicznych;
- 2) cudzoziemców poszukujących i podejmujących zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy:
  - a) są obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej,
  - b) są obywatelami państw, z którymi Unia Europejska zawarła umowy o swobodzie przepływu osób,
  - c) posiadają status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej,
  - d) posiadają zezwolenie na osiedlenie się w Rzeczypospolitej Polskiej,
  - e) posiadają zgodę na pobyt tolerowany w Rzeczypospolitej Polskiej lub korzystają z ochrony czasowej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) cudzoziemców - członków rodzin cudzoziemców, o których mowa w pkt 2 lit. a i b;
- 4) cudzoziemców - członków rodzin obywateli polskich i cudzoziemców, o których mowa w pkt 2 lit. c-e, którzy uzyskali zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) cudzoziemców, którym właściwy organ udzielił zezwolenia na pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Na zasadach określonych w ustawie zasiłki i inne świadczenia z tytułu bezrobocia przysługują osobom, o których mowa w ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a-d, oraz cudzoziemcom - członkom rodzin obywateli polskich.

Art. 2. 1. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) akademickim biurze karier - oznacza to jednostkę działającą na rzecz aktywizacji zawodowej studentów i absolwentów szkoły wyższej, prowadzoną przez szkołę wyższą lub organizację studencką, do której zadań należy w szczególności:
  - a) dostarczanie studentom i absolwentom szkoły wyższej informacji o rynku pracy i możliwościach podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
  - b) zbieranie, klasyfikowanie i udostępnianie ofert pracy, staży i praktyk zawodowych,
  - c) prowadzenie bazy danych studentów i absolwentów uczelni zainteresowanych znalezieniem pracy,
  - d) pomoc pracodawcom w pozyskiwaniu odpowiednich kandydatów na wolne miejsca pracy oraz staże zawodowe,
  - e) pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;

- 2) bezrobotnym - oznacza to osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a-d, lub cudzoziemca - członka rodziny obywatela polskiego, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, bądź, jeśli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:
  - a) ukończyła 18 lat,
  - b) nie ukończyła 60 lat - kobieta lub 65 lat - mężczyzna,
  - c) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego,
  - d) nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.²⁾) o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
  - e) nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
  - f) nie podjęła pozarolniczej działalności od dnia wskazanego w zgłoszeniu do ewidencji do dnia wyrejestrowania tej działalności albo nie podlega na podstawie odrębnych przepisów obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
  - g) nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności,
  - h) nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
  - i) nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
  - j) nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
  - k) nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6;
- 3) bezrobotnym do 25 roku życia - oznacza to bezrobotnego, który w roku kalendarzowym zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończył 25 roku życia;
- 4) bezrobotnym powyżej 50 roku życia - oznacza to bezrobotnego, który w roku kalendarzowym zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy ukończył co najmniej 50 lat życia;
- 5) bezrobotnym długotrwale - oznacza to bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat;
- 6) bezrobotnym bez kwalifikacji zawodowych - oznacza to bezrobotnego o wykształceniu gimnazjalnym lub niższym oraz nieposiadającego kwalifikacji do wykonywania zawodu;
- 7) cudzoziemcu - oznacza to osobę nieposiadającą obywatelstwa polskiego;
- 8) członku rodziny - oznacza to:
  - a) osobę pozostającą z obywatelem polskim lub cudzoziemcem, o którym mowa w art. 1 ust 3 pkt 2, w związku małżeńskim uznawanym przez prawo Rzeczypospolitej Polskiej,
  - b) zstępnego obywatela polskiego lub cudzoziemca, o którym mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2, w wieku do 21 lat lub pozostającego na jego utrzymaniu;

- 9) dodatku aktywizacyjnym - oznacza to kwotę wypłaconą osobie, która będąc bezrobotnym posiadającym prawo do zasiłku, podjęła samodzielnie lub w wyniku skierowania przez powiatowy urząd pracy zatrudnienie lub inną pracę zarobkową;
- 10) dodatku szkoleniowym - oznacza to kwotę wypłaconą bezrobotnemu w okresie szkolenia;
- 11) innej pracy zarobkowej - oznacza to wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych;
- 12) koszcie szkolenia - oznacza to:
  - a) uprzednio uzgodnioną należność przysługującą instytucji szkoleniowej,
  - b) koszt ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków,
  - c) koszty przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia, jeżeli szkolenie odbywa się w miejscowości innej niż miejsce zameldowania stałego lub czasowego,
  - d) koszty badań lekarskich i psychologicznych wymaganych w przepisach odrębnych,
  - e) koszty egzaminów umożliwiających uzyskanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, określonych uprawnień zawodowych lub tytułów zawodowych oraz koszty uzyskania licencji niezbędnych do wykonywania danego zawodu;
- 13) nielegalnym zatrudnieniu lub nielegalnej innej pracy zarobkowej - oznacza to:
  - a) zatrudnienie przez pracodawcę osoby bez potwierdzenia na piśmie w wymaganym terminie rodzaju zawartej umowy i jej warunków,
  - b) niezgłoszenie osoby zatrudnionej lub wykonującej inną pracę zarobkową do ubezpieczenia społecznego,
  - c) podjęcie przez bezrobotnego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności bez powiadomienia o tym właściwego powiatowego urzędu pracy,
  - d) zatrudnienie lub powierzenie wykonywania innej pracy zarobkowej bezrobotnemu bez zawiadomienia właściwego powiatowego urzędu pracy,
  - e) powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi nieposiadającemu zezwolenia na pracę wydanego przez właściwy organ, z wyjątkiem cudzoziemców zwolnionych na podstawie art. 87 z obowiązku posiadania takiego zezwolenia, lub powierzenie wykonywania pracy na innym stanowisku lub na innych warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę,
  - f) wykonywanie pracy przez cudzoziemca bez zezwolenia na pracę wydanego przez właściwy organ, z wyjątkiem cudzoziemców zwolnionych na podstawie art. 87 z obowiązku posiadania takiego zezwolenia, lub na innym stanowisku lub na innych warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę;
- 14) nielegalnym wykonywaniu pracy przez cudzoziemca - oznacza to wykonywanie pracy przez cudzoziemca bez zezwolenia na pracę, z wyjątkiem cudzoziemców zwolnionych na podstawie art. 87 z obowiązku posiadania takiego zezwolenia, lub na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pracę, niezgodnie z deklarowanym celem pobytu oraz bez zawarcia wymaganych umów o pracę lub umów cywilnoprawnych;
- 15) nielegalnym prowadzeniu agencji zatrudnienia - oznacza to:
  - a) prowadzenie agencji zatrudnienia bez wymaganego wpisu do rejestru agencji zatrudnienia,
  - b) pobieranie przez agencję zatrudnienia od osób, dla których poszukuje ona zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, kwot innych niż określone w art. 85 ust. 2 pkt 7;
- 16) odpowiedniej pracy - oznacza to zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, które podlegają ubezpieczeniom społecznym i do wykonywania których bezrobotny ma wystarczające kwalifikacje lub doświadczenie zawodowe lub może je wykonywać po uprzednim szkoleniu, a stan zdrowia pozwala mu na ich wykonywanie oraz łączny czas dojazdu do miejsca pracy i z powrotem środkami transportu zbiorowego nie przekracza 3 godzin;
- 17) organach zatrudnienia - oznacza to ministra właściwego do spraw pracy oraz wojewodów, marszałków województw i starostów;
- 18) organizacji pozarządowej - oznacza to niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, z wyjątkiem partii politycznych i utworzonych przez nie fundacji;
- 19) osobie samotnie wychowującej dzieci - oznacza to osobę samotnie wychowującą co najmniej jedno dziecko w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- 20) osobie współpracującej - oznacza to osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz zleceniobiorcami w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych;

- 21) osobie zależnej - oznacza to osobę wymagającą ze względu na stan zdrowia lub wiek stałej opieki, połączoną więzami rodzinnymi lub powinowactwem z osobą objętą usługami lub instrumentami rynku pracy lub pozostającą z nią we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 22) poszukującym pracy - oznacza to osobę niezatrudnioną, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2, lub cudzoziemca, członka rodziny obywatela polskiego, poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej oraz osobę zatrudnioną zgłaszającą zamiar i gotowość podjęcia innej pracy zarobkowej lub zatrudnienia w wyższym wymiarze czasu pracy, dodatkowego albo innego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy;
- 23) pozarolniczej działalności - oznacza to pozarolniczą działalność w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych;
- 24) przychodach - oznacza to przychody z tytułu innego niż zasiłek lub inne świadczenie wypłacane z Funduszu Pracy, podlegające opodatkowaniu na podstawie przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- 25) pracodawcy - oznacza to jednostkę organizacyjną, chociażby nie posiadała osobowości prawnej, a także osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, które zatrudniają lub mają zamiar zatrudnić co najmniej jednego pracownika;
- 26) pracach interwencyjnych - oznacza to zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49;
- 27) pożyczce szkoleniowej - oznacza to pożyczkę udzieloną bezrobotnemu na sfinansowanie kosztów szkolenia podejmowanego bez skierowania powiatowego urzędu pracy na to szkolenie;
- 28) przeciętnym wynagrodzeniu - oznacza to przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski";
- 29) przyczynach dotyczących zakładu pracy - oznacza to:
  - a) rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn niedotyczących pracowników, zgodnie z przepisami o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników lub zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.³⁾), w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z tych przyczyn u pracodawcy zatrudniającego mniej niż 20 pracowników,
  - b) rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z powodu ogłoszenia upadłości pracodawcy, jego likwidacji lub likwidacji stanowiska pracy z przyczyn ekonomicznych, organizacyjnych, produkcyjnych albo technologicznych,
  - c) wygaśnięcie stosunku pracy lub stosunku służbowego w przypadku śmierci pracodawcy lub gdy odrębne przepisy przewidują wygaśnięcie stosunku pracy lub stosunku służbowego w wyniku przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę i niezaproponowania przez tego pracodawcę nowych warunków pracy i płacy;
- 30) przyrzeczeniu - oznacza to przyrzeczenie wydania cudzoziemcowi zezwolenia na pracę pod warunkiem uzyskania przez niego odpowiedniej wizy lub zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony lub zezwolenia, o którym mowa w przepisach o zasadach i warunkach wjazdu i pobytu obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej oraz członków ich rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 31) przygotowanie zawodowe w miejscu pracy - oznacza to zdobywanie nowych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych poprzez praktyczne wykonywanie zadań zawodowych na stanowisku pracy według ustalonego programu uzgodnionego pomiędzy starostą, pracodawcą i bezrobotnym;
- 32) robotach publicznych - oznacza to zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac mających na celu reintegrację zawodową i społeczną, określoną na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym, organizowane przez ośrodki pomocy społecznej lub organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, sportu i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków;
- 33) sieci EURES - oznacza to sieć europejskich służb zatrudnienia;
- 34) stażu - oznacza to nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą;

- 35) stypendium - oznacza to kwotę wypłacaną z Funduszu Pracy bezrobotnemu w okresie odbywania przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub w okresie odbywania szkolenia, stażu u pracodawcy oraz w okresie nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej albo w szkole wyższej, do której uczęszcza w systemie wieczorowym lub zaocznym;
  - 36) staroście - oznacza to starostę powiatu lub prezydenta miasta na prawach powiatu, sprawującego zwierzchnictwo nad powiatowym urzędem pracy;
  - 37) szkoleniu - oznacza to pozaszkolne zajęcia edukacyjne mające na celu uzyskanie lub uzupełnienie umiejętności i kwalifikacji zawodowych oraz ogólnych, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia;
  - 38) składkach na ubezpieczenia społeczne - oznacza to składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, finansowane z własnych środków płatnika tych składek;
  - 39) usługach EURES - oznacza to usługi rynku pracy realizowane przez publiczne służby zatrudnienia oraz związki zawodowe i organizacje pracodawców, obejmujące w szczególności pośrednictwo pracy wraz z doradztwem z zakresu mobilności na rynku pracy Rzeczypospolitej Polskiej oraz państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b;
  - 40) wykonywaniu pracy przez cudzoziemca - oznacza to zatrudnienie, wykonywanie innej pracy zarobkowej lub pełnienie funkcji w zarządach osób prawnych prowadzących działalność gospodarczą;
  - 41) zasiłku - oznacza to zasiłek dla bezrobotnych;
  - 42) zajęciach aktywizacyjnych - oznacza to zajęcia dla bezrobotnych i poszukujących pracy, które mają na celu przygotowanie ich do samodzielnego poszukiwania i podjęcia zatrudnienia oraz innej pracy zarobkowej;
  - 43) zatrudnieniu - oznacza to wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą;
  - 44) zwolnieniu monitorowanym - oznacza to rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w związku z którym są świadczone usługi rynku pracy dla pracowników będących w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub stosunku służbowego, a także zagrożonych wypowiedzeniem;
  - 45) żołnierzach rezerwy - oznacza to osoby zwolnione z zawodowej służby wojskowej w wyniku restrukturyzacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, które nie nabyły uprawnień do świadczeń emerytalnych lub rentowych w pełnej wysokości; status żołnierza rezerwy przysługuje przez okres 36 miesięcy od dnia zwolnienia z zawodowej służby wojskowej.
2. Wykonywanie przez wolontariuszy świadczeń odpowiadających świadczeniu pracy na zasadach określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nie stanowi przeszkody do nabycia oraz posiadania statusu bezrobotnego, jeżeli wolontariusz przedstawi właściwemu powiatowemu urzędowi pracy porozumienie z korzystającym.
3. Badania lekarskie mające na celu stwierdzenie ogólnej zdolności bezrobotnego do wykonywania pracy przeprowadzają, na wniosek powiatowego urzędu pracy, lekarze ubezpieczenia zdrowotnego w rozumieniu przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia. Koszty tych badań są finansowane z Funduszu Pracy.

Rozdział 2

Polityka rynku pracy

Art. 3. 1. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane na podstawie uchwalanego przez Radę Ministrów Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia, zawierającego zasady realizacji Europejskiej Strategii Zatrudnienia, zwanego dalej "Krajowym Planem Działań", oraz w oparciu o inicjatywy samorządu gminy, powiatu, województwa i partnerów społecznych.

2. Projekt Krajowego Planu Działań przygotowuje minister właściwy do spraw pracy, współdziałając z ministrem właściwym do spraw gospodarki, ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania oraz ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego, i przedstawia do zaopiniowania Naczelnej Radzie Zatrudnienia.

3. Krajowy Plan Działań określa:

- 1) cele i działania zgodne z kierunkami i priorytetami polityki państwa w dziedzinie rynku pracy;
- 2) działania i zakładane wyniki wdrożenia priorytetów i wytycznych Europejskiej Strategii Zatrudnienia;
- 3) zadania, programy i projekty, które mogą uzyskać wsparcie w ramach Krajowego Planu Działań;
- 4) kryteria uzyskania wsparcia finansowego przez samorządy terytorialne;

- 5) przewidywane wydatki Funduszu Pracy oraz budżetu państwa na dofinansowanie zadań objętych Krajowym Planem Działań, z określeniem wydatków w kolejnych latach budżetowych;
- 6) wskaźniki efektywności Krajowego Planu Działań;
- 7) sposób monitorowania i koordynowania wykonywania zadań.

4. Samorząd województwa na podstawie Krajowego Planu Działań, uwzględniając strategię rozwoju województwa oraz strategię wojewódzką w zakresie polityki społecznej, o których mowa w odrębnych przepisach, przygotowuje corocznie regionalny plan działań na rzecz zatrudnienia, określający preferowane programy regionalne, projekty lokalne, priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia - po zasięgnięciu opinii powiatowych jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych.

5. Rada Ministrów w ramach Krajowego Planu Działań może przyjąć rządowe programy promocji zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, mające na celu aktywizację zawodową bezrobotnych.

6. Rada Ministrów przedstawia Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej przyjęty Krajowy Plan Działań oraz sprawozdania z jego realizacji.

Art. 4. 1. Minister właściwy do spraw pracy realizuje zadania na rzecz rynku pracy przez:

- 1) przygotowywanie i koordynację realizacji Krajowego Planu Działań;
- 2) koordynację publicznych służb zatrudnienia, w szczególności przez:
  - a) realizowanie zadań wynikających z funkcji dysponenta Funduszu Pracy,
  - b) określanie instrumentów stymulujących rozwój kształcenia ustawicznego rozumianego jako kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w odniesieniu do bezrobotnych, poszukujących pracy, pracowników i pracodawców,
  - c) tworzenie narzędzi i metod na potrzeby poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy, organizacji szkoleń bezrobotnych, aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy oraz usług EURES,
  - d) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b, w szczególności przez realizowanie i koordynowanie działań w województwach i powiatach w zakresie udziału publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES,
  - e) reprezentowanie publicznych służb zatrudnienia wobec publicznych służb zatrudnienia innych państw,
  - f) realizowanie postanowień i koordynowanie działań wynikających z umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi w zakresie przepływu pracowników;
- 3) realizowanie zadań z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w szczególności pełnienie funkcji instytucji łącznikowej;
- 4) zapewnianie jednolitości stosowania prawa, w szczególności przez:
  - a) udzielanie wyjaśnień dotyczących stosowania przepisów ustawy,
  - b) ustalanie standardów realizacji usług rynku pracy świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia;
- 5) sporządzanie rocznych sprawozdań z realizacji Krajowego Planu Działań;
- 6) planowanie i wykonywanie działań wynikających z programów sektorowych, regionalnych i inicjatyw wspólnotowych, o których mowa w odrębnych przepisach, współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego;
- 7) dążenie do uzyskania wysokiego poziomu i rozwoju zasobów ludzkich, w szczególności przez:
  - a) prowadzenie badań i analiz rynku pracy,
  - b) ustalanie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy,
  - c) koordynowanie opracowywania standardów kwalifikacji zawodowych dla zawodów występujących w klasyfikacji zawodów i specjalności oraz prowadzenie baz danych o standardach kwalifikacji,
  - d) koordynowanie opracowywania i rekomendowanie modułowych programów szkoleń zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy, a także prowadzenie baz danych tych programów;
- 8) wprowadzanie i rozwijanie w publicznych służbach zatrudnienia systemów informatycznych zapewniających spójny system obsługi rynku pracy przez ustalenie zasad i procedur homologacji systemów informatycznych stosowanych w tych służbach.

2. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, standardy wymagań homologacyjnych i tryb homologacji systemów informatycznych stosowanych w urzędach pracy przez

wskazanie rodzajów oprogramowania objętych procedurami homologacji, zakresu wymagań homologacyjnych, sposobu ogłaszania wymagań, warunków zgłaszania oprogramowania do homologacji, przebiegu procedury homologacji, mając na uwadze jednorodność zakresu i rodzaju danych, która umożliwi ich scalanie w zbiór centralny.

Art. 5. 1. Minister właściwy do spraw pracy pełni funkcję koordynatora publicznych służb zatrudnienia przy pomocy Biura Koordynacji Publicznych Służb Zatrudnienia.

2. Minister właściwy do spraw pracy zadania w zakresie udziału publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES realizuje za pośrednictwem krajowego koordynatora EURES, działającego w ramach urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw pracy.

3. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze zarządzenia, szczegółowe zasady funkcjonowania Biura Koordynacji Publicznych Służb Zatrudnienia, w tym zasady wynagradzania pracowników Biura.

Rozdział 3

Instytucje rynku pracy

Art. 6. 1. Instytucjami rynku pracy realizującymi zadania określone w ustawie są:

- 1) publiczne służby zatrudnienia;
- 2) Ochotnicze Hufce Pracy;
- 3) agencje zatrudnienia;
- 4) instytucje szkoleniowe;
- 5) instytucje dialogu społecznego;
- 6) instytucje partnerstwa lokalnego.

2. Publiczne służby zatrudnienia tworzą organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy, urzędem obsługującym ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędami wojewódzkimi, realizującymi zadania określone ustawą.

3. Ochotnicze Hufce Pracy są państwową jednostką wyspecjalizowaną w działaniach na rzecz młodzieży, w szczególności młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, oraz bezrobotnych do 25 roku życia.

4. Agencje zatrudnienia są niepublicznymi jednostkami organizacyjnymi świadczącymi usługi w zakresie pośrednictwa pracy, pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, poradnictwa zawodowego, doradztwa personalnego i pracy tymczasowej.

5. Instytucjami szkoleniowymi są publiczne i niepubliczne podmioty prowadzące na podstawie odrębnych przepisów edukację pozaszkolną.

6. Instytucjami dialogu społecznego na rynku pracy są organizacje i instytucje zajmujące się problematyką rynku pracy: organizacje związków zawodowych, pracodawców i bezrobotnych oraz organizacje pozarządowe współpracujące z publicznymi służbami zatrudnienia i Ochotniczymi Hufcami Pracy w zakresie realizacji zadań określonych ustawą.

7. Instytucje partnerstwa lokalnego są instytucjami realizującymi inicjatywy partnerów rynku pracy, tworzonymi na rzecz realizacji zadań określonych ustawą i wspieranymi przez organy samorządu terytorialnego.

8. Publiczne służby zatrudnienia mogą zlecać jednostkom samorządu terytorialnego, organizacjom pozarządowym, instytucjom szkoleniowym, organizacjom związków zawodowych, organizacjom pracodawców oraz agencjom zatrudnienia niektóre zadania określone w ustawie.

Art. 7. 1. Instytucje rynku pracy oraz jednostki naukowe, o których mowa w odrębnych przepisach, mogą otrzymać wsparcie ze środków budżetu państwa lub ze środków Funduszu Pracy na realizację działań związanych z rozwojem usług lub instrumentów rynku pracy oraz na integrację społeczną.

2. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje działań realizowanych w ramach programów i projektów, które mogą otrzymać wsparcie ze środków budżetu państwa lub ze środków Funduszu Pracy na cele, o których mowa w ust. 1, tryb tego wsparcia, w tym w systemie konkursów i przetargów, mając na względzie efektywność i skuteczność tych działań oraz określone w art. 108 ust. 1 wydatki, na które mogą być przeznaczone środki Funduszu Pracy.

3. W przypadku szkoleń dla pracowników współfinansowanych z funduszy strukturalnych rodzaje programów i projektów, procedury ich przygotowania, podmioty uprawnione do zgłaszania programów i projektów oraz zakres przeznaczenia środków na realizację tych programów i projektów określają odrębne przepisy.

Rozdział 4

Publiczne służby zatrudnienia

Art. 8. 1. Do zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy należy:

- 1) określanie i koordynowanie regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w odniesieniu do krajowej polityki rynku pracy przez przygotowanie i realizację regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia;
- 2) podział posiadanych środków Funduszu Pracy, z uwzględnieniem kierunków i priorytetów określonych w regionalnym planie działań na rzecz zatrudnienia, na działania na rzecz promocji zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich i aktywizacji bezrobotnych;
- 3) opracowywanie analiz rynku pracy i badanie popytu na pracę, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych;
- 4) współdziałanie z wojewódzką radą zatrudnienia w określaniu i realizacji regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich;
- 5) badanie efektywności projektów lokalnych;
- 6) programowanie i wykonywanie zadań realizowanych przy współfinansowaniu Europejskiego Funduszu Społecznego przez:
  - a) opracowywanie, realizację i finansowanie programów regionalnych i projektów lokalnych, o których mowa w art. 63-66,
  - b) wykonywanie innych zadań wynikających z programów sektorowych, o których mowa w odrębnych przepisach;
- 7) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 8) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w szczególności:
  - a) pełnienie funkcji instytucji właściwej,
  - b) przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków bezrobotnych o wydanie odpowiednich zaświadczeń w sprawach świadczeń z tytułu bezrobocia,
  - c) wydawanie decyzji w sprawach świadczeń z tytułu bezrobocia;
- 9) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b, w szczególności realizowanie zadań z zakresu udziału w sieci EURES, w tym:
  - a) wspieranie i koordynowanie realizacji zadań na terenie województwa we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy oraz samorządem powiatowym, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców,
  - b) świadczenie usług EURES;
- 10) realizowanie zadań wynikających z umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi w zakresie kierowania polskich obywateli do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych;
- 11) organizowanie i koordynowanie usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, a także ich rozwijanie na terenie województwa;
- 12) opracowywanie, gromadzenie, aktualizowanie i upowszechnianie informacji zawodowych na terenie województwa;
- 13) koordynowanie działań w zakresie kształcenia ustawicznego i szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy, w szczególności:
  - a) diagnozowanie potrzeb rynku pracy w zakresie kształcenia ustawicznego i szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy,
  - b) określanie i wdrażanie instrumentów służących dostosowaniu kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,
  - c) prowadzenie rejestru instytucji szkoleniowych,
  - d) prowadzenie dialogu społecznego w zakresie polityki zatrudnienia i kształcenia ustawicznego pracowników i poszukujących pracy;
- 14) organizowanie, prowadzenie i finansowanie szkoleń pracowników wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy;
- 15) określanie, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia, na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. b, wykazu zawodów, w których za

przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja, o której mowa w art. 12 ust. 2; wykaz zawodów podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym;

16) współdziałanie z właściwymi organami oświatowymi w harmonizowaniu ustawicznego kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy.

2. W sprawach, o których mowa w ust. 1 pkt 8 lit. c, organem odwoławczym od decyzji wydawanych przez marszałka województwa jest minister właściwy do spraw pracy.

3. Zadania, o których mowa w ust. 1, są realizowane przez wojewódzki urząd pracy będący jednostką organizacyjną samorządu województwa.

4. Zadania z zakresu udziału w sieci EURES samorząd województwa realizuje za pośrednictwem działających w ramach wojewódzkiego urzędu pracy kierowników liniowych EURES, doradców EURES i asystentów EURES.

5. Marszałek województwa może, w formie pisemnej, upoważnić dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy lub na jego wniosek innych pracowników tego urzędu do załatwiania w imieniu marszałka województwa spraw, w tym wydawania decyzji i postanowień w trybie przepisów o postępowaniu administracyjnym; w zakresie zadań wynikających z programów sektorowych współfinansowanych z Funduszu Pracy, o których mowa w odrębnych przepisach, w imieniu marszałka województwa zadania wykonuje dyrektor wojewódzkiego urzędu pracy.

6. Marszałek województwa powołuje i odwołuje dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy wyłonionego w drodze konkursu spośród osób posiadających wykształcenie wyższe oraz co najmniej 3-letni staż pracy w publicznych służbach zatrudnienia lub co najmniej 5-letni staż pracy w innych instytucjach rynku pracy lub u innego pracodawcy na stanowisku związanym z zarządzaniem zasobami ludzkimi.

7. Wicedyrektorów wojewódzkich urzędów pracy powołuje i odwołuje dyrektor wojewódzkiego urzędu pracy.

8. W ramach wojewódzkiego urzędu pracy funkcjonuje centrum informacji i planowania kariery zawodowej będące wyspecjalizowaną jednostką organizacyjną, która:

- 1) wspomaga powiatowe urzędy pracy w prowadzeniu poradnictwa zawodowego przez świadczenie wyspecjalizowanych usług w zakresie planowania kariery zawodowej na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 2) opracowuje, aktualizuje i upowszechnia informacje zawodowe na terenie województwa;
- 3) prowadzi zajęcia aktywizacyjne na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 4) współpracuje przy świadczeniu usług EURES.

9. Sejmik województwa co najmniej raz w roku dokonuje oceny sytuacji na rynku pracy i realizacji zadań w zakresie polityki rynku pracy.

Art. 9. 1. Do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy:

- 1) opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, o której mowa w odrębnych przepisach;
- 2) pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy;
- 3) udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe;
- 4) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 5) inicjowanie i wdrażanie instrumentów rynku pracy;
- 6) inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy;
- 7) inicjowanie i wspieranie tworzenia klubów pracy;
- 8) inicjowanie, organizowanie i finansowanie projektów lokalnych i innych działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych;
- 9) opracowywanie analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady zatrudnienia oraz organów zatrudnienia;
- 10) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 11) współdziałanie z powiatowymi radami zatrudnienia w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy;

- 12) współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie odrębnych przepisów;
- 13) przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia;
- 14) wydawanie decyzji o:
  - a) uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego,
  - b) przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, dodatku szkoleniowego albo stypendium,
  - c) obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium, innych nienależnie pobranych świadczeń lub kosztów szkolenia finansowanych z Funduszu Pracy,
  - d) odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy;
- 15) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w tym realizowanie decyzji, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 8 lit. c;
- 16) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b, w szczególności realizowanie zadań z zakresu udziału w sieci EURES, w tym świadczenie usług EURES we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy, samorządem województwa, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców;
- 17) badanie i analizowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca;
- 18) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników powiatowego urzędu pracy.
  2. Zadania, o których mowa w ust. 1, są wykonywane przez powiatowe urzędy pracy wchodzące w skład powiatowej administracji zespolonej.
  3. Utworzenie, likwidacja lub zmiana obszaru działania powiatowego urzędu pracy wymaga zgody ministra właściwego do spraw pracy.
  4. Zadania z zakresu udziału w sieci EURES samorząd powiatu realizuje za pośrednictwem asystentów EURES działających w ramach powiatowych urzędów pracy.
  5. Starosta powołuje i odwołuje dyrektora powiatowego urzędu pracy, wyłonionego w drodze konkursu, spośród osób posiadających wykształcenie wyższe oraz co najmniej 3-letni staż pracy w publicznych służbach zatrudnienia lub co najmniej 5-letni staż pracy w innych instytucjach rynku pracy lub u pracodawcy na stanowisku związanym z zarządzaniem zasobami ludzkimi.
  6. Zastępców dyrektora powiatowego urzędu pracy powołuje i odwołuje dyrektor powiatowego urzędu pracy.
  7. Starosta może, w formie pisemnej, upoważnić dyrektora powiatowego urzędu pracy lub na jego wniosek innych pracowników tego urzędu do załatwiania w imieniu starosty spraw, w tym do wydawania decyzji, postanowień oraz zaświadczeń w trybie przepisów o postępowaniu administracyjnym.

Art. 10. 1. Do zadań wojewody w zakresie polityki rynku pracy należy sprawowanie nadzoru nad działalnością samorządu powiatu i województwa, realizującego zadania przy pomocy odpowiednio powiatowego i wojewódzkiego urzędu pracy w zakresie:

- 1) wdrażania i stosowania standardów usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 3;
- 2) spełniania wymogów kwalifikacyjnych określonych dla pracowników urzędów pracy;
- 3) kontroli realizacji zadań, wynikających z przestrzegania przepisów ustawy, wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

2. Do zadań wojewody należy:

- 1) sprawowanie kontroli w zakresie określonym w art. 116;
- 2) ustalanie, po zasięgnięciu opinii marszałka województwa, kryteriów wydawania przyrzeczeń i zezwoleń na pracę cudzoziemców; kryteria te nie mogą zawierać wymagań dyskryminujących kandydatów ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne ani ze względu na przynależność związkową;
- 3) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników urzędu wojewódzkiego i powiatowych urzędów pracy;
- 4) wydawanie licencji pośrednikom pracy i doradcom zawodowym;
- 5) wydawanie przyrzeczeń i zezwoleń na pracę cudzoziemców;

6) realizacja zadań organu wyższego stopnia w postępowaniu administracyjnym w sprawach dotyczących świadczeń z tytułu bezrobocia.

3. Kryteria, o których mowa w ust. 2 pkt 2, podlegają ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

4. W postępowaniu administracyjnym w sprawach związanych z wykonywaniem zadań wynikających z ustawy, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej:

- 1) organem właściwym jest starosta;
- 2) organem wyższego stopnia jest wojewoda.

Rozdział 5

Ochotnicze Hufce Pracy

Art. 11. 1. Ochotnicze Hufce Pracy są państwową jednostką budżetową.

2. Nadzór nad Ochotniczymi Hufcami Pracy sprawuje minister właściwy do spraw pracy.

3. W ramach nadzoru, o którym mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw pracy w szczególności akceptuje roczne plany pracy i sprawozdania z wykonania planu pracy Ochotniczych Hufców Pracy za rok poprzedni.

Art. 12. 1. Ochotnicze Hufce Pracy wykonują zadania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania.

2. W zakresie kształcenia i wychowania młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy w szczególności prowadzą działania mające na celu:

- 1) umożliwienie młodzieży, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół, zdobycie kwalifikacji zawodowych oraz uzupełnienie wykształcenia podstawowego lub gimnazjalnego;
- 2) umożliwienie młodzieży uzupełniania ponadgimnazjalnego wykształcenia ogólnego i zawodowego.

3. Ochotnicze Hufce Pracy w zakresie, o którym mowa w ust. 2, organizują rekrutacje młodzieży do Ochotniczych Hufców Pracy, prowadzą działalność edukacyjno-szkoleniową oraz w porozumieniu z kuratorami oświaty i organami prowadzącymi szkoły kierują uczestników Ochotniczych Hufców Pracy do szkół i placówek, o których mowa w przepisach o systemie oświaty.

4. Młodzież objęta opieką Ochotniczych Hufców Pracy, która ukończyła 15 lat najpóźniej w dniu rozpoczęcia zajęć dydaktyczno-wychowawczych, jeżeli:

- 1) ma opóźnienie w cyklu kształcenia i nie rokuje ukończenia szkoły podstawowej lub gimnazjum dla dzieci i młodzieży albo
- 2) ma uwarunkowania psychofizyczne lub trudną sytuację życiową ograniczającą możliwość nauki w szkole
- może uczęszczać do szkół dla dorosłych.

5. W zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy, w szczególności:

- 1) organizują zatrudnianie:
  - a) młodzieży w wieku powyżej 15 lat, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół,
  - b) bezrobotnych do 25 roku życia,
  - c) uczniów i studentów;
- 2) prowadzą poradnictwo zawodowe dla młodzieży oraz mobilne centra informacji zawodowej;
- 3) inicjują międzynarodową współpracę i wymianę młodzieży;
- 4) prowadzą agencje zatrudnienia bez konieczności uzyskania wpisu do rejestru zatrudnienia;
- 5) refundują koszty poniesione przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego w ramach szkoleń ogólnych w rozumieniu przepisów o dopuszczalności pomocy publicznej dla przedsiębiorców.

6. Ochotnicze Hufce Pracy mogą dokonywać zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego z uwzględnieniem wykazu zawodów, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 15, do wysokości najniższych stawek, określonych w odrębnych przepisach obowiązujących w okresie, za który jest dokonywana refundacja na podstawie umowy zawartej z pracodawcą lub organizacją zrzeszającą pracodawców.

7. Ochotnicze Hufce Pracy współpracują w szczególności z jednostkami administracji rządowej, z publicznymi służbami zatrudnienia i innymi instytucjami rynku pracy oraz jednostkami samorządu terytorialnego.

8. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb refundowania pracodawcom ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń, w szczególności:

- 1) elementy wniosku o zawarcie umowy o refundację, terminy składania i kryteria rozpatrywania wniosku, podmioty uprawnione do zawarcia umowy o refundację, elementy umowy o refundację i wniosku o zwrot poniesionych kosztów przez pracodawcę,
- 2) wymiar dopuszczalnej refundacji w granicach określonych w przepisach rozporządzenia nr 68/2001 Komisji Europejskiej z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 TWE do pomocy publicznej udzielanej na szkolenia (Dz. Urz. WE L 10, z 13.01.2001 r., s. 20)
  - mając na względzie zapewnienie młodocianym pracownikom właściwych warunków odbywania przygotowania zawodowego.

Art. 13. Współdziałanie Ochotniczych Hufców Pracy z jednostkami samorządu terytorialnego odbywa się na warunkach określonych w zawieranych umowach lub porozumieniach, określających cele, zadania do realizacji na rzecz młodzieży oraz wzajemne zobowiązania organizacyjne i finansowe w tym zakresie.

Art. 14. 1. Zadania, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2, są realizowane przez Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy, w szczególności przy pomocy:

- 1) Komendy Głównej Ochotniczych Hufców Pracy;
- 2) wojewódzkich komendantów Ochotniczych Hufców Pracy;
- 3) dyrektorów centrów kształcenia i wychowania.

2. Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw pracy.

Art. 15. Minister właściwy do spraw pracy może określić, w drodze rozporządzenia, w zakresie zadań, o których mowa w art. 12, programy i projekty na rzecz młodzieży współfinansowane ze środków budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej, określając sposób dofinansowania ich realizacji ze środków budżetowych, mając na względzie efektywność i skuteczność tych projektów.

Art. 16. Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zadania i organizację Ochotniczych Hufców Pracy, mając na względzie zapewnienie efektywności i skuteczności realizacji zadań przez Ochotnicze Hufce Pracy.

Art. 17. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych, mając na względzie szczególne potrzeby w tym zakresie młodzieży rekrutowanej do Ochotniczych Hufców Pracy.

Rozdział 6

Agencje zatrudnienia

Art. 18. 1. Podmioty, które zamierzają prowadzić usługi w zakresie:

- 1) pośrednictwa pracy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych obywateli polskich,
- 3) doradztwa personalnego,
- 4) poradnictwa zawodowego,
- 5) pracy tymczasowej

- mogą je świadczyć na zasadach określonych w ustawie, po uzyskaniu wpisu do rejestru agencji zatrudnienia.

2. Podmioty prowadzące usługi, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, zwane są dalej "agencjami pośrednictwa pracy".

3. Podmioty prowadzące usługi, o których mowa w ust. 1 pkt 3, zwane są dalej "agencjami doradztwa personalnego".

4. Doradztwo personalne polega w szczególności na:

- 1) prowadzeniu analizy zatrudnienia u pracodawców, określaniu kwalifikacji pracowników i ich predyspozycji oraz innych cech niezbędnych do wykonywania określonej pracy;
- 2) wskazywaniu źródeł i metod pozyskania kandydatów na określone stanowiska pracy;
- 3) weryfikacji kandydatów pod względem oczekiwanych kwalifikacji i predyspozycji, z zastosowaniem narzędzi i metod psychologicznych.

5. Podmioty prowadzące usługi, o których mowa w ust. 1 pkt 4, zwane są dalej "agencjami poradnictwa zawodowego".

6. Poradnictwo zawodowe polega w szczególności na:

- 1) udzielaniu pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia;
- 2) udzielaniu informacji zawodowych;
- 3) udzielaniu pracodawcom pomocy w doborze kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych.

7. Podmioty prowadzące usługi, o których mowa w ust. 1 pkt 5, zwane dalej "agencjami pracy tymczasowej", kierują pracownikami do pracodawcy użytkownika, którym może być pracodawca w rozumieniu niniejszej ustawy. Pracodawca użytkownik wyznacza pracownikowi agencji pracy tymczasowej zadania i kontroluje ich wykonywanie. Usługi w zakresie zatrudnienia pracowników wykonują wyłącznie agencje pracy tymczasowej, będące podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą.

Art. 19. 1. Minister właściwy do spraw pracy prowadzi rejestr agencji zatrudnienia.

2. Minister właściwy do spraw pracy na wniosek podmiotu określonego w art. 18 dokonuje wpisu do rejestru agencji zatrudnienia; dokonanie wpisu potwierdza wydaniem certyfikatu.

3. Minister właściwy do spraw pracy może wykreślić agencję zatrudnienia z rejestru, o którym mowa w ust. 1, jeżeli agencja zatrudnienia nie przestrzega zasad określonych w ustawie.

4. Agencja zatrudnienia ma obowiązek informowania ministra właściwego do spraw pracy o każdej zmianie siedziby, otwarciu i likwidacji oddziałów lub filii, zaprzestaniu działalności, a także okoliczności faktycznej lub prawnej mającej znaczenie dla jej działalności.

5. Przetwarzanie danych przez agencję zatrudnienia odbywa się zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.

6. Agencja zatrudnienia nie może dyskryminować ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne ani ze względu na przynależność związkową osób, dla których poszukuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

7. Agencja zatrudnienia od osób, dla których poszukuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub którym udziela pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, nie może pobierać kwot innych niż określone w art. 85 ust. 2 pkt 7.

8. Agencja zatrudnienia ma obowiązek przedstawiania ministrowi właściwemu do spraw pracy oraz marszałkowi województwa i wojewodzie informacji o działalności w okresach rocznych, w terminie do dnia 31 stycznia.

9. Agencja zatrudnienia ma obowiązek współpracować z organami zatrudnienia w zakresie realizacji polityki rynku pracy.

10. Nie wymaga wpisu do rejestru agencji zatrudnienia gromadzenie w postaci elektronicznej i udostępnianie informacji o wolnych i poszukiwanych miejscach pracy za pośrednictwem Internetu i innych sieci telekomunikacyjnych.

11. Minister właściwy do spraw pracy przez okres roku odmawia dokonania wpisu do rejestru agencji zatrudnienia w przypadku stwierdzenia prawomocnym wyrokiem nielegalnego prowadzenia przez podmiot agencji zatrudnienia.

12. W dokumentach, ogłoszeniach i ofertach agencja zatrudnienia podaje numer wpisu do rejestru, a agencja pracy tymczasowej podaje ponadto określenie "agencja pracy tymczasowej". Oferty pracy ogłaszane przez agencję pracy tymczasowej są oznaczane jako oferty pracy tymczasowej.

13. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb dokonywania wpisu do rejestru agencji zatrudnienia, odmowy dokonania wpisu, a także przypadki wykreślenia z rejestru, wzór wniosku o wpis i wzór certyfikatu, rodzaje dokumentów wymaganych do uzyskania wpisu, zakres składanych informacji oraz wzory formularzy składanych informacji, a także warunki uznawania upoważnień do świadczenia usług w zakresie, o którym mowa w art. 18 ust. 1, posiadanych przez podmioty z państw członkowskich Unii Europejskiej, mając na względzie tworzenie warunków do rozwoju pośrednictwa pracy.

Instytucje szkoleniowe

Art. 20. 1. Instytucja szkoleniowa oferująca szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy może uzyskać zlecenie finansowane ze środków publicznych na prowadzenie tych szkoleń po wpisie do rejestru instytucji szkoleniowych prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę instytucji szkoleniowej.

2. Instytucja szkoleniowa, która posiada akredytację wydaną przez kuratora oświaty na podstawie przepisów o systemie oświaty, uzyskuje na swój wniosek wpis do rejestru instytucji szkoleniowych.

3. Instytucja szkoleniowa może ubiegać się o wpis do rejestru instytucji szkoleniowych po złożeniu wniosku o wpis wraz z informacją o:

- 1) tematyce prowadzonych szkoleń;
- 2) kadrze prowadzącej szkolenia;
- 3) bazie lokalowej, jej wyposażeniu i środkach dydaktycznych;
- 4) metodach oceny jakości szkoleń;
- 5) liczbie bezrobotnych i poszukujących pracy objętych szkoleniami w okresie ostatniego roku;
- 6) udzielanej pomocy w uzyskaniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej po ukończeniu szkolenia.

4. Wojewódzki urząd pracy potwierdza dokonanie wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych i wydaje zaświadczenie o wpisie do rejestru oraz przekazuje informację o dokonanym wpisie ministrowi właściwemu do spraw pracy.

5. Wpis do rejestru instytucji szkoleniowych jest bezpłatny.

6. Wojewódzki urząd pracy wykreśla instytucję szkoleniową z rejestru instytucji szkoleniowych:

- 1) na wniosek instytucji szkoleniowej;
- 2) w przypadku stwierdzenia prawomocnym wyrokiem naruszenia przepisów ustawy;
- 3) w przypadku zakończenia działalności przez instytucję szkoleniową.

7. Instytucja szkoleniowa ma obowiązek informować wojewódzki urząd pracy o zmianie siedziby, otwarciu i likwidacji oddziałów lub filii oraz o kontynuowaniu działalności szkoleniowej w kolejnym roku kalendarzowym.

8. Minister właściwy do spraw pracy gromadzi informacje o instytucjach szkoleniowych przekazane przez wojewódzkie urzędy pracy.

9. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb dokonywania i wykreślenia wpisu w rejestrze instytucji szkoleniowych oraz uaktualniania danych w rejestrze, wzór wniosku o wpis oraz wymagane dokumenty, mając na względzie efektywne wydatkowanie środków publicznych na szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz zasadę wzajemności w stosunku do podmiotów z państw członkowskich Unii Europejskiej zamierzających uzyskać zlecenie finansowane ze środków publicznych na prowadzenie szkoleń.

Rozdział 8

Dialog społeczny i partnerstwo na rynku pracy

Art. 21. Polityka rynku pracy realizowana przez władze publiczne opiera się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi, w szczególności w ramach:

- 1) działalności rad zatrudnienia;
- 2) partnerstwa lokalnego;
- 3) uzupełniania i rozszerzania oferty usług publicznych służb zatrudnienia przez partnerów społecznych i agencje zatrudnienia.

Art. 22. 1. Naczelna Rada Zatrudnienia jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw pracy w sprawach polityki rynku pracy.

2. Wojewódzkie rady zatrudnienia są organami opiniodawczo-doradczymi marszałka województwa w sprawach polityki rynku pracy.

3. Powiatowe rady zatrudnienia są organami opiniodawczo-doradczymi starosty w sprawach polityki rynku pracy.

4. Do zakresu działania Naczelnej Rady Zatrudnienia należy w szczególności:

- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich;
- 2) opiniowanie projektów Krajowego Planu Działań i regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia;

- 3) opiniowanie rocznych sprawozdań z działalności Funduszu Pracy, a także ocena racjonalności gospodarki środkami tego funduszu;
  - 4) opiniowanie okresowych sprawozdań z realizacji Krajowego Planu Działań;
  - 5) opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących problematyki zatrudnienia.
5. Do zakresu działania wojewódzkich rad zatrudnienia należy w szczególności:
- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia w województwie;
  - 2) ocena racjonalności gospodarki środkami Funduszu Pracy;
  - 3) opiniowanie kryteriów podziału środków Funduszu Pracy dla samorządów powiatowych danego województwa na finansowanie programów dotyczących promocji zatrudnienia i finansowanie innych fakultatywnych zadań oraz opiniowanie opracowanych przez wojewódzkie urzędy pracy propozycji przeznaczenia środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji samorządu województwa i sprawozdań z ich wykorzystania;
  - 4) składanie wniosków i wydawanie opinii w sprawach dotyczących kierunków kształcenia, szkolenia zawodowego oraz zatrudnienia w województwie;
  - 5) ocenianie okresowych sprawozdań z działalności wojewódzkich urzędów pracy oraz przedstawianie Naczelnej Radzie Zatrudnienia okresowych sprawozdań i wniosków w sprawach zatrudnienia;
  - 6) delegowanie przedstawicieli do komisji konkursowej w liczbie równej co najmniej połowie składu komisji dokonującej wyboru kandydata na stanowisko dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy;
  - 7) opiniowanie wniosków o odwołanie lub wnioskowanie o odwołanie dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy;
  - 8) delegowanie przedstawiciela do Naczelnej Rady Zatrudnienia.

6. Do zakresu działania powiatowych rad zatrudnienia stosuje się odpowiednio przepisy ust. 5. Powiatowe rady zatrudnienia opiniują refundowanie z Funduszu Pracy kosztów szkoleń, o których mowa w art. 69.

Art. 23. 1. W skład Naczelnej Rady Zatrudnienia wchodzi osoby powoływane przez ministra właściwego do spraw pracy spośród przedstawicieli:

- 1) organizacji związkowych i organizacji pracodawców reprezentatywnych w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.⁴⁾), zwanej dalej "ustawą o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych";
- 2) ogólnopolskich organizacji jednostek samorządu terytorialnego reprezentowanych w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego;
- 3) wojewódzkich rad zatrudnienia;
- 4) organizacji pozarządowych o zasięgu krajowym zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy;
- 5) nauki - delegowanych przez Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk.

2. W skład wojewódzkiej rady zatrudnienia wchodzi osoby powoływane przez marszałka województwa spośród działających na terenie województwa:

- 1) wojewódzkich struktur każdej organizacji związkowej reprezentatywnej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych,
- 2) wojewódzkich struktur każdej organizacji pracodawców reprezentatywnej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych,
- 3) społeczno-zawodowych organizacji rolników, w tym związków zawodowych rolników indywidualnych i izb rolniczych,
- 4) powiatowych rad zatrudnienia,
- 5) organizacji pozarządowych zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy,
- 6) przedstawicieli nauki - delegowanych przez Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk oraz przedstawiciel wojewody.

3. W skład powiatowej rady zatrudnienia wchodzi osoby powoływane przez starostę spośród działających na terenie powiatu:

- 1) terenowych struktur każdej reprezentatywnej organizacji związkowej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych;
- 2) terenowych struktur każdej reprezentatywnej organizacji pracodawców w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych;
- 3) społeczno-zawodowych organizacji rolników, w tym związków zawodowych rolników indywidualnych i izb rolniczych;

- 4) jednostek samorządu terytorialnego;
- 5) organizacji pozarządowych zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy.

4. Członków Naczelnej Rady Zatrudnienia powołuje minister właściwy do spraw pracy, członków wojewódzkich rad zatrudnienia - marszałek województwa, a członków powiatowych rad zatrudnienia - starosta, spośród kandydatów zgłoszonych przez organy i organizacje, o których mowa odpowiednio w ust. 1-3.

5. Członek rady zatrudnienia może zostać odwołany:

- 1) na wniosek organu lub organizacji, które zgłosiły jego kandydaturę na członka rady;
- 2) z inicjatywy odpowiednio ministra właściwego do spraw pracy, marszałka województwa oraz starosty, po zasięgnięciu opinii organu lub organizacji, które zgłosiły jego kandydaturę na członka rady.

6. Kadencja rad zatrudnienia trwa 4 lata.

7. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, organizację oraz tryb działania rad zatrudnienia, a także warunki, na jakich mogą uczestniczyć w posiedzeniach rad zatrudnienia przedstawiciele organów, organizacji i instytucji niereprezentowanych w radach, oraz tryb finansowania kosztów szkoleń członków rad, mając na względzie zapewnienie efektywnego dialogu społecznego.

8. Pracodawca jest obowiązany zwolnić pracownika od pracy w celu wzięcia udziału w posiedzeniach rady zatrudnienia. Za czas zwolnienia pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia ustalonego według zasad obowiązujących przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

9. Na wniosek członków rady zatrudnienia zamieszkałych poza miejscem obrad rady koszty przejazdów środkami transportu zbiorowego są refundowane ze środków Funduszu Pracy odpowiednio przez ministra właściwego do spraw pracy, marszałka województwa albo starostę, w wysokości i na zasadach określonych w przepisach odrębnych dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

Art. 24. 1. Marszałek województwa lub starosta mogą zlecać realizację zadań z zakresu promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, poszukujących pracy i osób zagrożonych zwolnieniem z pracy:

- 1) jednostkom samorządu terytorialnego;
- 2) organizacjom pozarządowym statutowo zajmującym się problematyką rynku pracy;
- 3) związkom zawodowym;
- 4) organizacjom pracodawców;
- 5) instytucjom szkoleniowym;
- 6) agencjom zatrudnienia.

2. Zlecenie realizacji zadań może być dokonywane w ramach posiadanych na ich realizację środków w formie:

- 1) powierzenia wykonywania zadań;
- 2) wspierania realizacji zadań.

3. Powierzenie wykonywania zadań i wspieranie realizacji zadań odbywa się po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert.

4. Powierzenie wykonywania zadań może nastąpić w innym trybie niż określony w ust. 3, jeżeli określone zadanie można zrealizować efektywniej, przez zakup usług na zasadach i w trybie określonych w przepisach o zamówieniach publicznych.

5. Zlecenie realizacji zadań nie może dotyczyć spraw podlegających rozstrzygnięciu w drodze decyzji administracyjnej.

6. Wolontariusze mogą wykonywać świadczenia w zakresie realizacji zadań obejmujących usługi rynku pracy na rzecz podmiotów określonych w ust. 1 pkt 1-4 na zasadach określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

7. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, warunki zlecenia realizacji zadań z zakresu promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej oraz tryb przekazywania środków finansowych na ten cel, uwzględniając sytuację na lokalnych rynkach pracy oraz racjonalną gospodarkę środkami publicznymi.

Art. 25. Otwarty konkurs ofert realizacji zadań z zakresu promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej odbywa się przy uwzględnieniu zasady pomocniczości, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Art. 26. 1. Podmioty, o których mowa w art. 24 ust. 1, mogą z własnej inicjatywy wystąpić z ofertą realizacji zadania, zwaną dalej "ofertą".

2. Marszałek województwa lub starosta w terminie nieprzekraczającym 2 miesięcy od dnia złożenia oferty:

- 1) rozpatruje celowość zlecenia określonego zadania, biorąc pod uwagę stopień, w jakim oferta odpowiada priorytetom zadań z zakresu promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej i daje gwarancję realizacji zadań zgodnie z obowiązującymi standardami, oraz posiadane środki na realizację tych zadań;
- 2) podejmuje decyzję w przedmiocie celowości zlecenia realizacji tego zadania, a w przypadku stwierdzenia tej celowości, informuje składającego ofertę o przybliżonym terminie wszczęcia konkursu ofert.

Art. 27. 1. Marszałek województwa lub starosta zamierzający zlecić realizację zadania ogłasza otwarty konkurs ofert z terminem składania ofert nie krótszym niż 30 dni.

2. Ogłoszenie otwartego konkursu ofert powinno zawierać informacje o:

- 1) rodzaju zadania;
- 2) wysokości środków finansowych na realizację zadania;
- 3) warunkach przekazywania środków finansowych na realizację zadania;
- 4) terminie i warunkach realizacji zadania;
- 5) terminie składania ofert;
- 6) terminie i trybie wyboru oferty oraz kryteriach stosowanych przy wyborze oferty.

3. Ogłoszenie otwartego konkursu ofert zamieszcza się, w zależności od rodzaju zadania, w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim lub lokalnym oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, jak również na tablicy ogłoszeń w siedzibie organu zlecającego realizację zadania w miejscu przeznaczonym na ogłoszenia. Ogłoszenie może być ponadto rozpowszechniane w inny sposób zapewniający dostęp do informacji potencjalnym oferentom, w tym, w miarę możliwości, z użyciem powszechnie dostępnych sieci teleinformatycznych.

Art. 28. 1. Oferta podmiotu, o którym mowa w art. 24 ust. 1, powinna zawierać:

- 1) szczegółowy zakres rzeczowy proponowanego do realizacji zadania;
- 2) termin i miejsce realizacji zadania;
- 3) kalkulację przewidywanych kosztów realizacji zadania;
- 4) informacje o posiadanych zasobach rzeczowych i kadrowych zapewniających realizację zadania;
- 5) informacje o wysokości środków finansowych własnych albo pozyskanych z innych źródeł na realizację danego zadania;
- 6) informację o wcześniejszej działalności podmiotu składającego ofertę w zakresie, którego dotyczy zadanie.

2. Marszałek województwa lub starosta ogłaszający otwarty konkurs ofert może uzależnić rozpatrzenie oferty od złożenia, w wyznaczonym terminie, dodatkowych informacji lub dokumentów, dostępnych uprawnionemu podmiotowi składającemu ofertę.

Art. 29. 1. Warunkiem rozpatrzenia oferty jest:

- 1) zamieszczenie w ofercie precyzyjnie sporządzonego opisu planowanego działania;
- 2) dołączenie aktualnego odpisu potwierdzającego wpis do właściwej ewidencji lub rejestru, dotyczącego statusu prawnego podmiotu i prowadzonej przez niego działalności;
- 3) przedstawienie sprawozdania finansowego i merytorycznego z działalności podmiotu za ubiegły rok lub w przypadku dotychczasowej krótszej działalności - za okres tej działalności.

2. Przepisów ust. 1 pkt 2 i 3 nie stosuje się do jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 30. 1. Marszałek województwa lub starosta przy rozpatrywaniu ofert bierze pod uwagę:

- 1) zgłoszone możliwości realizacji zadania;
- 2) przedstawioną we wniosku kalkulację kosztów realizacji zadania, uwzględniając relację przedstawionych kosztów do zakresu rzeczowego zadania;
- 3) zadeklarowany udział środków finansowych własnych albo pozyskanych z innych źródeł na realizację zadania;
- 4) analizę i ocenę realizacji zadań zleconych w okresie poprzednim, z uwzględnieniem rzetelności i terminowości ich realizacji oraz sposobu rozliczenia otrzymanych na ten cel środków;
- 5) wysokość środków finansowych niezbędnych do realizacji zadania.

2. Marszałek województwa lub starosta ogłaszający otwarty konkurs ofert jest obowiązany w uzasadnieniu wyboru oferty ustosunkować się do spełniania przez oferenta warunków określonych w ogłoszeniu, o którym mowa w art. 27 ust. 2.

Art. 31. 1. Oferty sporządzone wadliwie albo niekompletne pozostają bez rozpatrzenia.
2. Wyniki otwartego konkursu ofert oraz warunki zlecenia realizacji zadania podaje się do wiadomości publicznej.
3. Wyłoniony w drodze otwartego konkursu ofert podmiot zawiera umowę o realizację zadania.

Art. 32. 1. Podmiot, o którym mowa w art. 24 ust. 1, przyjmujący zlecenie realizacji zadania zobowiązuje się do wykonania zadania w zakresie i na warunkach określonych w umowie o realizację zadania, a marszałek województwa lub starosta zlecający realizację zadania - do przekazania określonych środków finansowych w formie dotacji celowej.

2. Umowa o realizację zadania jest sporządzana w formie pisemnej pod rygorem nieważności i powinna określać w szczególności:

- 1) szczegółowy opis zadania i termin jego realizacji;
- 2) wysokość dotacji, tryb i terminy jej przekazywania;
- 3) tryb sprawdzania sposobu realizacji zadania;
- 4) sposób rozliczenia udzielonej dotacji i warunki zwrotu niewykorzystanej części dotacji;
- 5) konsekwencje niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania dotacji lub niedotrzymania innych warunków umowy.

3. Umowę o realizację zadania zawiera się na czas określony, uzależniony od rodzaju zleconego zadania, nie dłuższy jednak niż 3 lata.

4. Podmiot przyjmujący zlecenie jest obowiązany do wyodrębnienia w ewidencji księgowej środków otrzymanych na realizację umowy.

5. Wysokość dotacji, o której mowa w ust. 1, nie może przewyższać kwoty koniecznej do pokrycia kosztów poniesionych na realizację zadań, o których mowa w art. 24 ust. 1.

Rozdział 9

Rejestracja bezrobotnych i poszukujących pracy oraz formy udzielanego wsparcia

Art. 33. 1. Powiatowe urzędy pracy rejestrują bezrobotnych i poszukujących pracy oraz prowadzą rejestr tych osób.

2. Rejestracja bezrobotnych i poszukujących pracy następuje po przedstawieniu przez te osoby dokumentów niezbędnych do ustalenia ich statusu i uprawnień.

3. Bezrobotni mają obowiązek zgłaszania się do właściwego powiatowego urzędu pracy w wyznaczonych terminach w celu potwierdzenia swojej gotowości do podjęcia pracy i uzyskania informacji o możliwościach zatrudnienia lub szkolenia.

4. Starosta, z zastrzeżeniem art. 75 ust. 3, pozbawia statusu bezrobotnego bezrobotnego, który:

- 1) nie spełnia warunków, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2;
- 2) otrzymał pożyczkę z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub instytucji z udziałem środków publicznych na podjęcie działalności pozarolniczej lub rolniczej;
- 3) odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wykonywania prac interwencyjnych lub robót publicznych albo udziału w szkoleniu, stażu, przygotowaniu zawodowym w miejscu pracy; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje na okres 90 dni;
- 4) nie stawił się w powiatowym urzędzie pracy w wyznaczonym terminie i nie powiadomił w okresie do 5 dni o uzasadnionej przyczynie tego niestawiennictwa; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje na okres 3 miesięcy od dnia niestawienia się w powiatowym urzędzie pracy;
- 5) odmówił poddania się badaniom lekarskim lub psychologicznym mającym na celu ustalenie zdolności do pracy; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje na okres 3 miesięcy od dnia tej odmowy;
- 6) złożył wniosek o pozbawienie statusu bezrobotnego.

5. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb rejestracji i sposób prowadzenia rejestru bezrobotnych i poszukujących pracy, wzór karty rejestracyjnej, a także dokumenty niezbędne do ustalenia statusu bezrobotnego i uprawnień rejestrowanych osób, mając na względzie pozyskanie wszystkich koniecznych informacji mających wpływ na uprawnienia rejestrowanych osób.

Art. 34. Powiatowe urzędy pracy prowadzą pośrednictwo pracy dla zarejestrowanych osób, a w razie braku możliwości zapewnienia odpowiedniego zatrudnienia:

- 1) świadczą usługę poradnictwa zawodowego;
- 2) umożliwiają udział w zajęciach klubu pracy;
- 3) inicjują, organizują i finansują szkolenia bezrobotnych i innych uprawnionych osób oraz przyznają i wypłacają dodatki szkoleniowe lub stypendia;
- 4) inicjują i dofinansowują tworzenie dodatkowych miejsc pracy;
- 5) inicjują oraz finansują w zakresie określonym w ustawie inne instrumenty rynku pracy;
- 6) inicjują i realizują projekty lokalne;
- 7) przyznają i wypłacają zasiłki i inne świadczenia z tytułu bezrobocia.

Rozdział 10

Usługi rynku pracy

Art. 35. 1. Podstawowymi usługami rynku pracy są:

- 1) pośrednictwo pracy;
- 2) usługi EURES;
- 3) poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa;
- 4) pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
- 5) organizacja szkoleń.

2. Usługi rynku pracy wykonywane na podstawie przepisów ustawy przez publiczne służby zatrudnienia oraz agencje zatrudnienia są realizowane zgodnie ze standardami usług rynku pracy.

3. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, standardy usług rynku pracy realizowanych przez publiczne służby zatrudnienia oraz agencje zatrudnienia, a także terminy dostosowania tych służb i agencji do wymaganych standardów, uwzględniając zakres usług, miejsce i sposób ich realizacji oraz konieczność zapewnienia respektowania praw osób korzystających z usług.

4. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki prowadzenia przez publiczne służby zatrudnienia usług pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego i organizowania szkoleń oraz pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy, mając na uwadze ujednoczenie procedur usług rynku pracy realizowanych przez publiczne służby zatrudnienia oraz konieczność zapewnienia zgodności udzielania pomocy publicznej dla przedsiębiorców z warunkami jej dopuszczalności.

Art. 36. 1. Pośrednictwo pracy polega w szczególności na:

- 1) udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych;
- 2) pozyskiwaniu ofert pracy;
- 3) udzielaniu pracodawcom informacji o kandydatach do pracy, w związku ze zgłoszoną ofertą pracy;
- 4) informowaniu bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy;
- 5) inicjowaniu i organizowaniu kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami;
- 6) współdziałaniu powiatowych urzędów pracy w zakresie wymiany informacji o możliwościach uzyskania zatrudnienia i szkolenia na terenie ich działania;
- 7) informowaniu bezrobotnych o przysługujących im prawach i obowiązkach.

2. Nie stanowi pośrednictwa pracy:

- 1) kierowanie za granicę do pracodawców zagranicznych własnych pracowników, jeżeli wynika to z umów międzynarodowych, których stroną jest Rzeczpospolita Polska;
- 2) kierowanie za granicę do zatrudnienia polegającego na czasowym przyjęciu do rodziny w zamian za określone świadczenia w celu doskonalenia umiejętności językowych lub zawodowych na okres do 2 lat; przepisy art. 19 ust. 7 i art. 85 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

3. Pośrednictwo pracy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej lub pośrednictwo do pracy za granicą prowadzą powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy, agencje pośrednictwa pracy i Ochotnicze Hufce Pracy.

4. Pośrednictwo pracy dla bezrobotnych i poszukujących pracy realizowane przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy jest prowadzone nieodpłatnie, zgodnie z zasadami:

- 1) dostępności usług pośrednictwa pracy dla poszukujących pracy oraz dla pracodawców;
- 2) dobrowolności - oznaczającej wolne od przymusu korzystanie z usług pośrednictwa pracy przez poszukujących pracy;

- 3) równości - oznaczającej obowiązek udzielania wszystkim poszukującym pracy pomocy w znalezieniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub przynależność związkową;
- 4) jawności - oznaczającej, że każde wolne miejsce pracy zgłoszone do urzędu pracy jest podawane do wiadomości bezrobotnym i poszukującym pracy.

5. Pracodawcy są obowiązani na bieżąco informować powiatowe urzędy pracy właściwe ze względu na siedzibę pracodawcy o wolnych miejscach zatrudnienia lub miejscach przygotowania zawodowego. Informując o wolnych miejscach zatrudnienia lub miejscach przygotowania zawodowego, pracodawcy nie mogą formułować wymagań dyskryminujących kandydatów ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub ze względu na przynależność związkową.

6. Pracodawca przed zatrudnieniem osoby lub powierzeniem jej innej pracy zarobkowej jest obowiązany uzyskać od niej pisemne oświadczenie o pozostawaniu lub niepozostawianiu w rejestrze bezrobotnych i poszukujących pracy, a osoba podejmująca pracę jest obowiązana złożyć takie oświadczenie.

7. Pracodawca jest obowiązany zawiadomić w formie pisemnej, w okresie do 5 dni, właściwy powiatowy urząd pracy o zatrudnieniu osoby zarejestrowanej jako bezrobotna lub o powierzeniu jej innej pracy zarobkowej.

8. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, klasyfikację zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakres jej stosowania, uwzględniając zawody i specjalności występujące na rynku pracy oraz potrzeby pośrednictwa i poradnictwa zawodowego.

Art. 37. 1. Usługi EURES są realizowane na terenie państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b, i polegają w szczególności na:

- 1) udzielaniu bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia zgodnie z prawem swobodnego przepływu pracowników w Unii Europejskiej;
- 2) udzielaniu pracodawcom pomocy w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych;
- 3) inicjowaniu i organizowaniu kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami;
- 4) informowaniu o sytuacji na rynkach pracy, z uwzględnieniem występujących tam zawodów deficytowych i nadwyżkowych;
- 5) przeciwdziałaniu i zwalczaniu pojawiających się przeszkód w mobilności w dziedzinie zatrudnienia;
- 6) informowaniu pracowników publicznych służb zatrudnienia oraz związków zawodowych i organizacji pracodawców o usługach EURES;
- 7) inicjowaniu projektów o zasięgu międzynarodowym i zarządzaniu nimi.

2. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób realizacji przez organy zatrudnienia zadań wynikających z udziału publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES, w tym związanych z:

- 1) planowaniem krajowej działalności sieci EURES,
- 2) procedurami, trybem i warunkami finansowania z Funduszu Pracy kosztów poniesionych na realizację działalności krajowej, określonych w odrębnych procedurach finansowych państw Unii Europejskiej,
- 3) określeniem sposobu wyznaczania i szkolenia krajowego koordynatora EURES, kierowników liniowych EURES, doradców EURES i asystentów EURES oraz zakresem, formami, warunkami i trybem współpracy między nimi,
- 4) przekazywaniem informacji między publicznymi służbami zatrudnienia a publicznymi służbami zatrudnienia państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b, oraz trybem i zakresem tego przekazywania,
- 5) procedurą wymiany ofert pracy między publicznymi służbami zatrudnienia a publicznymi służbami zatrudnienia państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b,
- 6) współpracą transgraniczną w ramach sieci EURES oraz jej zakresem, trybem, warunkami i formami,
- 7) monitorowaniem i oceną krajowej działalności sieci EURES
- uwzględniając procedury i standardy obowiązujące państwa członkowskie Unii Europejskiej.

Art. 38. 1. Poradnictwo zawodowe polega na udzielaniu bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia oraz pracodawcom w doborze

kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych, w szczególności na:

- 1) udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach szkolenia i kształcenia;
- 2) udzielaniu porad z wykorzystaniem standaryzowanych metod ułatwiających wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę zatrudnienia, w tym badaniu zainteresowań i uzdolnień zawodowych;
- 3) kierowaniu na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie umożliwiające wydawanie opinii o przydatności zawodowej do pracy i zawodu albo kierunku szkolenia;
- 4) inicjowaniu, organizowaniu i prowadzeniu grupowych porad zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 5) udzielaniu informacji i doradztwie pracodawcom w zakresie doboru kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych.

2. Poradnictwo zawodowe prowadzone przez powiatowe urzędy pracy oraz centra informacji i planowania kariery zawodowej wojewódzkich urzędów pracy jest realizowane zgodnie z zasadami:

- 1) dostępności usług poradnictwa zawodowego dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz dla pracodawców;
- 2) dobrowolności korzystania z usług poradnictwa zawodowego;
- 3) równości w korzystaniu z usług poradnictwa zawodowego, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub przynależność związkową;
- 4) swobody wyboru zawodu i miejsca zatrudnienia;
- 5) bezpłatności usług poradnictwa zawodowego;
- 6) poufności i ochrony danych osobowych bezrobotnych i poszukujących pracy korzystających z usług poradnictwa zawodowego.

3. Poradnictwo zawodowe jest świadczone w formie porad indywidualnych i grupowych.

4. Porady indywidualne mogą być poprzedzone specjalistycznymi badaniami lekarskimi i psychologicznymi. Koszty badań są finansowane z Funduszu Pracy.

5. Przeprowadzenie badań, o których mowa w ust. 4, może nastąpić wyłącznie za zgodą bezrobotnego lub poszukującego pracy.

Art. 39. 1. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy polega na przygotowywaniu bezrobotnych i poszukujących pracy do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia, w szczególności przez:

- 1) uczestnictwo w szkoleniu z zakresu umiejętności poszukiwania pracy;
- 2) uczestnictwo w zajęciach aktywizacyjnych;
- 3) dostęp do informacji i elektronicznych baz danych służących uzyskaniu umiejętności poszukiwania pracy i samozatrudnienia.

2. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, o której mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, jest przeznaczona dla bezrobotnych i poszukujących pracy. Z pomocy określonej w ust. 1 pkt 3 mogą korzystać wszyscy zainteresowani.

3. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy jest udzielana przez powiatowe urzędy pracy w ramach klubów pracy oraz przez centra informacji i planowania kariery zawodowej wojewódzkich urzędów pracy.

4. Koszty utworzenia klubu pracy i prowadzonych w nim działań są finansowane ze środków przeznaczonych na funkcjonowanie powiatowego urzędu pracy oraz ze środków Funduszu Pracy w zakresie wyposażenia klubu pracy oraz kosztów prowadzenia zajęć przez osoby niebędące pracownikami powiatowego urzędu pracy.

5. Starosta inicjuje i wspiera tworzenie klubów pracy przez instytucje lub organizacje, udzielając im pomocy organizacyjnej i metodologicznej.

Art. 40. 1. Starosta inicjuje, organizuje i finansuje z Funduszu Pracy szkolenia bezrobotnych, osób pobierających rentę szkoleniową i żołnierzy rezerwy w celu zwiększenia ich szans na uzyskanie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, podwyższenia kwalifikacji zawodowych lub zwiększenia aktywności zawodowej, w szczególności w przypadku:

- 1) braku kwalifikacji zawodowych;
- 2) konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji w związku z brakiem propozycji odpowiedniej pracy;
- 3) utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie;
- 4) braku umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

2. Starosta organizuje szkolenie bezrobotnych w szczególności z wykorzystaniem umów szkoleniowych, zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową. W umowach tych są ustalane w szczególności kwalifikacje wymagane przez pracodawcę od kandydatów do pracy i kwalifikacje te powinny być uwzględniane w programie szkolenia.

3. Starosta kieruje bezrobotnego, osobę pobierającą rentę szkoleniową i żołnierza rezerwy na wskazane przez niego szkolenie, jeżeli uprawdopodobni, że szkolenie to zapewni uzyskanie odpowiedniej pracy, koszt tego szkolenia nie przekroczy 200 % przeciętnego wynagrodzenia, a także jest spełniony przynajmniej jeden z warunków, o których mowa w ust. 1.

4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1:

- 1) w pkt 1 - szkolenie może trwać do 12 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie - nie dłużej niż 24 miesiące;
- 2) w pkt 2 i 3 - szkolenie może trwać do 6 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie - nie dłużej niż 12 miesięcy.

5. Skierowanie na szkolenie bezrobotnego, osoby pobierającej rentę szkoleniową i żołnierza rezerwy powinno być poprzedzone określeniem przez doradcę zawodowego powiatowego urzędu pracy predyspozycji do wykonywania zawodu, który uzyskają w wyniku szkolenia; w uzasadnionych przypadkach szkolenie może być poprzedzone skierowaniem na badania specjalistyczne finansowane z Funduszu Pracy.

6. Przy kierowaniu na szkolenie obowiązuje zasada równości w korzystaniu ze szkoleń bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub przynależność związkową.

7. Minister właściwy do spraw pracy, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, może określić, w drodze rozporządzenia, tryb opracowywania standardów kwalifikacji zawodowych i ich wykaz, uwzględniając potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego.

8. Minister właściwy do spraw pracy może określić, w drodze rozporządzenia, tryb opracowywania modułowych programów szkoleń zawodowych i ich wykaz, uwzględniając sposób ich wykorzystania na rynku pracy.

Art. 41. 1. Bezrobotnemu w okresie odbywania szkolenia, na które został skierowany przez starostę, przysługuje dodatek szkoleniowy, z zastrzeżeniem art. 52.

2. Dodatek szkoleniowy nie przysługuje bezrobotnemu, jeżeli w okresie odbywania szkolenia przysługuje mu z tego tytułu stypendium, dieta lub innego rodzaju świadczenie pieniężne w wysokości równej lub wyższej niż dodatek szkoleniowy.

3. Wysokość dodatku szkoleniowego wynosi miesięcznie 20 % zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1.

4. W przypadku skierowania bezrobotnego lub żołnierza rezerwy na szkolenie koszty tego szkolenia są finansowane z Funduszu Pracy.

5. Starosta, na wniosek bezrobotnego, może wyrazić zgodę na częściowe sfinansowanie z Funduszu Pracy kosztów szkolenia, jeżeli skierowanie na to szkolenie nastąpiło na prośbę bezrobotnego albo organizacji lub instytucji pokrywającej część kosztów tego szkolenia. Przepisy art. 40 stosuje się odpowiednio.

6. Osoba, która z własnej winy nie ukończyła szkolenia, jest obowiązana do zwrotu kosztów szkolenia, chyba że powodem nieukończenia szkolenia było podjęcie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

7. Osobom skierowanym na szkolenie przez starostę, z wyjątkiem osób posiadających z tego tytułu prawo do stypendium, przysługuje odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków powstałych w związku ze szkoleniem oraz w drodze do miejsca szkolenia i z powrotem, wypłacane przez instytucję ubezpieczeniową, w której osoby te zostały ubezpieczone.

8. Instytucja szkoleniowa jest obowiązana ubezpieczyć osobę, o której mowa w ust. 7, od następstw nieszczęśliwych wypadków.

9. Starosta może w umowie zawartej z instytucją szkoleniową przewidzieć przyznanie tej instytucji z Funduszu Pracy jednorazowej kwoty w wysokości do 50 % minimalnego wynagrodzenia za pracę za każdego skierowanego bezrobotnego uczestniczącego w szkoleniu, który wskutek działań tej instytucji szkoleniowej podjął w ciągu 30 dni od dnia ukończenia szkolenia zatrudnienie lub inną pracę zarobkową i wykonuje je co najmniej przez okres 6 miesięcy.

Art. 42. 1. Starosta może, na wniosek bezrobotnego lub żołnierza rezerwy, udzielić pożyczki na sfinansowanie kosztów szkolenia do wysokości 400 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu podpisania umowy pożyczki, w celu umożliwienia podjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej wymagających szczególnych kwalifikacji.

2. Pożyczka, o której mowa w ust. 1, jest nieoprocentowana, a okres jej spłaty nie może przekroczyć 18 miesięcy od ustalonego w umowie dnia zakończenia szkolenia.

3. W przypadku wykorzystania pożyczki na cele inne niż określone w umowie, niepodjęcia lub nieukończenia szkolenia pożyczka podlega bezzwłocznemu zwrotowi w całości, wraz z odsetkami ustawowymi. Odsetki ustawowe ustala się także od kwoty pożyczki niespłaconej w terminie.

Art. 43. Starosta może sfinansować z Funduszu Pracy koszty szkolenia poszukującego pracy skierowanego na szkolenie, który:

- 1) jest w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 2) jest zatrudniony u pracodawcy, wobec którego ogłoszono upadłość lub który jest w stanie likwidacji, z wyłączeniem likwidacji w celu prywatyzacji;
- 3) otrzymuje świadczenie socjalne przysługujące na urlopie górniczym lub górniczy zasiłek socjalny, określone w odrębnych przepisach;
- 4) uczestniczy w indywidualnym programie integracji, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej.

Rozdział 11

Instrumenty rynku pracy

Art. 44. Instrumentami rynku pracy wspierającymi podstawowe usługi rynku pracy są:

- 1) finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy zgłaszającego ofertę pracy lub do miejsca pracy, odbywania stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, szkolenia lub odbywania zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego poza miejscem stałego zamieszkania w związku ze skierowaniem przez powiatowy urząd pracy;
- 2) finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy osobie, która podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie poza miejscem stałego zamieszkania, w przypadku skierowania przez powiatowy urząd pracy;
- 3) dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, podjęcia działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa;
- 4) refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego;
- 5) finansowanie dodatków aktywizacyjnych.

Art. 45. 1. Starosta może dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 12 miesięcy zwrotu kosztów przejazdu z miejsca zamieszkania i powrotu do miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, odbywania u pracodawcy stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, szkolenia lub odbywania zajęć z zakresu poradnictwa zawodowego osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, szkolenie, staż lub została skierowana na zajęcia z zakresu poradnictwa zawodowego poza miejscem zamieszkania;
- 2) uzyskuje wynagrodzenie w wysokości nieprzekraczającej 200 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.

2. Starosta może dokonywać przez okres do 12 miesięcy zwrotu z Funduszu Pracy kosztów zakwaterowania osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie poza miejscem zamieszkania w miejscowości, do której czas dojazdu i powrotu do miejsca stałego zamieszkania wynosi łącznie ponad 3 godziny dziennie;
- 2) mieszka w hotelu lub wynajętym mieszkaniu w miejscowości, w której jest zatrudniona, wykonuje inną pracę zarobkową, odbywa staż lub przygotowanie zawodowe w miejscu pracy w pobliżu tej miejscowości;
- 3) uzyskuje wynagrodzenie w wysokości nieprzekraczającej 200 % minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w miesiącu, za który jest dokonywany zwrot kosztów zakwaterowania.

3. Starosta finansuje z Funduszu Pracy koszty zakwaterowania i wyżywienia bezrobotnego lub innej uprawnionej osoby, skierowanych na szkolenie odbywane poza miejscem zamieszkania, jeżeli wynika to z umowy zawartej z instytucją szkoleniową.

4. Starosta może zwrócić bezrobotnemu koszt przejazdu do pracodawcy i powrotu do miejsca zamieszkania w przypadku skierowania go do pracodawcy, który zgłosił ofertę pracy, jeżeli siedziba tego pracodawcy znajduje się poza miejscem zamieszkania bezrobotnego.

Art. 46. 1. Starosta ze środków Funduszu Pracy może:

- 1) refundować koszty wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego w wysokości określonej w umowie;
- 2) przyznać bezrobotnemu jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej;
- 3) refundować koszty pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa dotyczących podjęcia działalności gospodarczej, o której mowa w pkt 2.

2. Pracodawcy, który poniósł koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, pod warunkiem jego zatrudnienia przez okres co najmniej 12 miesięcy w pełnym wymiarze czasu pracy, może być dokonana refundacja, o której mowa w ust. 1 pkt 1, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 300 % przeciętnego wynagrodzenia.

3. Bezrobotnemu mogą być przyznawane środki, o których mowa w ust. 1 pkt 2, w wysokości określonej w umowie, nieprzekraczającej jednak 500 % przeciętnego wynagrodzenia. W przypadku gdy działalność jest podejmowana na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych w rozumieniu przepisów prawa spółdzielczego, wysokość przyznanych bezrobotnemu środków nie może przekraczać 300 % przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz 200 % przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do niej po założeniu spółdzielni.

4. Bezrobotnemu mogą być zrefundowane koszty, o których mowa w ust. 1 pkt 3, do wysokości 80 % udokumentowanych kosztów pomocy prawnej, konsultacji lub doradztwa, nie wyższej jednak niż przeciętne wynagrodzenie.

5. Wysokość przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 2-4, jest przyjmowana na dzień zawarcia umowy.

6. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki realizacji instrumentów rynku pracy, w tym:

- 1) warunki i tryb refundacji, o której mowa w ust. 1 pkt 1 i 3,
- 2) warunki i tryb przyznawania bezrobotnemu jednorazowo środków na podjęcie działalności, o której mowa w ust. 1 pkt 2,
- 3) wymiar dopuszczalnej pomocy w granicach określonych w przepisach rozporządzenia Nr 2204/2002 Komisji WE z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 TWE w odniesieniu do pomocy państwa w zakresie zatrudnienia (Dz. Urz. WE Nr L 337, 13/12/2002 r., s. 3)

- mając na względzie zwiększenie mobilności bezrobotnych i poszukujących pracy oraz racjonalne gospodarowanie środkami Funduszu Pracy, a także konieczność zapewnienia zgodności udzielania pomocy publicznej dla przedsiębiorców z warunkami jej dopuszczalności.

Art. 47. 1. Starosta może zawrzeć z pracodawcą umowę przewidującą jednorazowe refundowanie poniesionych kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego.

2. Refundacja może nastąpić w przypadku, gdy:

- 1) pracodawca zatrudnił skierowanego bezrobotnego w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy oraz
- 2) po upływie 12 miesięcy zatrudnienia skierowany bezrobotny jest nadal zatrudniony.

3. Kwota refundowanych składek, o których mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 300 % wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dniu spełnienia warunków określonych w ust. 2.

Art. 48. 1. Bezrobotnemu posiadającemu prawo do zasiłku przysługuje dodatek aktywizacyjny, jeżeli:

- 1) w wyniku skierowania przez powiatowy urząd pracy podjął zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie i otrzymuje wynagrodzenie niższe od minimalnego wynagrodzenia za pracę;
- 2) z własnej inicjatywy podjął zatrudnienie lub inną pracę zarobkową.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, dodatek aktywizacyjny przysługuje w wysokości stanowiącej różnicę między minimalnym wynagrodzeniem za pracę a otrzymywanym wynagrodzeniem, nie większej jednak niż 50 % zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, przez okres, w jakim przysługiwałby bezrobotnemu zasiłek.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, dodatek aktywizacyjny przysługuje w wysokości do 30 % zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, przez połowę okresu, w jakim przysługiwałby bezrobotnemu zasiłek.

Art. 49. W stosunku do:

- 1) bezrobotnych do 25 roku życia,
- 2) bezrobotnych długotrwale,
- 3) bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
- 4) bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych,
- 5) bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia,
- 6) bezrobotnych niepełnosprawnych

- zwanych dalej "osobami będącymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy", mogą być dodatkowo stosowane działania określone w art. 50-61.

Art. 50. 1. Bezrobotnym, o których mowa w art. 49 pkt 1 i 3, powiatowy urząd pracy w okresie do 6 miesięcy od dnia rejestracji powinien przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, stażu, odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych.

2. Bezrobotnym, o których mowa w art. 49 pkt 2, którzy pobierają świadczenia z pomocy społecznej lub realizują indywidualny program usamodzielnienia na podstawie przepisów o pomocy społecznej, powiatowy urząd pracy w okresie 6 miesięcy od dnia utraty prawa do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania powinien przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, stażu, odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych.

Art. 51. 1. Starosta zwraca pracodawcy, który zatrudnił w ramach prac interwencyjnych na okres do 6 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49, część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych w miesiącu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy oraz kwoty zasiłku określonej w art. 72 ust. 1, obowiązującej w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

2. Starosta zwraca pracodawcy, który zatrudnił w ramach prac interwencyjnych co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy na okres do 6 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49, część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia za każdą osobę bezrobotną.

3. Starosta może dokonywać, w zakresie i na zasadach określonych w ust. 1, zwrotu poniesionych przez pracodawcę kosztów z tytułu zatrudnienia na okres do 12 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49, w ramach prac interwencyjnych, w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia za każdego bezrobotnego, jeżeli refundacja obejmuje koszty poniesione za co drugi miesiąc ich zatrudnienia.

4. Jeżeli pracodawca bezpośrednio po zakończeniu prac interwencyjnych trwających co najmniej 6 miesięcy zatrudnił skierowanego bezrobotnego przez okres dalszych 6 miesięcy i po upływie tego okresu dalej go zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy, starosta może przyznać pracodawcy jednorazową refundację wynagrodzenia w wysokości uprzednio uzgodnionej, nie wyższej jednak niż 150 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu spełnienia tego warunku.

5. Starosta, kierując bezrobotnego do prac interwencyjnych, ma obowiązek wziąć pod uwagę jego wiek, stan zdrowia oraz rodzaje uprzednio wykonywanej pracy.

Art. 52. Bezrobotnemu do 25 roku życia skierowanemu przez starostę na szkolenie przysługuje w okresie jego odbywania stypendium w wysokości 40 % kwoty zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1; przepisy art. 41 ust. 6 oraz art. 80 stosuje się odpowiednio.

Art. 53. 1. Bezrobotnego, o którym mowa w art. 49 pkt 1, starosta na wniosek lub za zgodą tego bezrobotnego może skierować do odbycia u pracodawcy stażu przez okres nieprzekraczający 12 miesięcy.

2. Do osoby zarejestrowanej jako bezrobotna w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej, która nie ukończyła 27 roku życia, ust. 1 stosuje się odpowiednio.

3. Starosta może skierować na okres do 6 miesięcy bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 1 i 4, a za ich zgodą także bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 2, 3, 5 i 6, do odbycia przygotowania do wykonywania zawodu u pracodawcy, bez nawiązywania stosunku pracy.

4. Staż i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy odbywają się na podstawie umowy zawartej przez starostę z pracodawcą, według programu określonego w umowie. Przy ustalaniu programu powinny być uwzględnione predyspozycje psychofizyczne i zdrowotne, poziom wykształcenia oraz dotychczasowe kwalifikacje zawodowe bezrobotnego. Program powinien określać:

- 1) nazwę zawodu lub specjalności, której program dotyczy;
- 2) zakres zadań wykonywanych przez bezrobotnego;
- 3) rodzaj uzyskiwanych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych;
- 4) sposób potwierdzenia nabytych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych;
- 5) opiekuna osoby objętej programem przygotowania zawodowego i stażu.

5. Nadzór nad odbywaniem stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy przez bezrobotnego sprawuje starosta. Pracodawca po zakończeniu realizacji programu, o którym mowa w ust. 4, wydaje opinię zawierającą informacje o zadaniach realizowanych przez bezrobotnego oraz kwalifikacjach lub umiejętnościach zawodowych pozyskanych w procesie przygotowania zawodowego. Starosta wydaje bezrobotnemu zaświadczenie o odbyciu przygotowania zawodowego i stażu.

6. Bezrobotnemu w okresie odbywania stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy do wykonywania zawodu przysługuje stypendium w wysokości zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, wypłacane przez starostę; przepisy art. 41 ust. 6 oraz art. 80 stosuje się odpowiednio. Za okres, za który przysługuje stypendium, zasiłek nie przysługuje.

7. Na wniosek bezrobotnego odbywającego staż lub przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, pracodawca jest obowiązany do udzielenia dni wolnych w wymiarze 2 dni za każde 30 dni odbywania stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy. Za dni wolne przysługuje stypendium.

8. Przepisy ust. 1-7 stosuje się odpowiednio do organizacji pozarządowych.

9. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki odbywania stażu oraz przygotowania zawodowego w miejscu pracy, mając na uwadze zapewnienie właściwych warunków nabywania umiejętności.

Art. 54. Starosta ustala i opłaca w wysokości i na zasadach określonych w odrębnych przepisach składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe od stypendiów wypłaconych na podstawie art. 52 i art. 53 ust. 6.

Art. 55. 1. Bezrobotnemu, o którym mowa w art. 49 pkt 1 i 4, który w okresie 6 miesięcy od dnia zarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy podjął dalszą naukę w szkole ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej dla dorosłych albo w szkole wyższej w systemie studiów wieczorowych lub zaocznych, starosta, na wniosek bezrobotnego, przyznaje stypendium w wysokości 40 % kwoty zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, wypłacane przez okres 12 miesięcy.

2. Starosta może podjąć decyzję o kontynuacji wypłacania stypendium do ukończenia nauki zgodnie z programem nauczania.

3. Stypendium przysługuje pod warunkiem nieprzekroczenia wysokości dochodu na osobę w rodzinie w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej.

4. Podstawą wypłaty stypendium jest zaświadczenie wystawione przez szkołę, potwierdzające kontynuowanie nauki.

5. Stypendium nie przysługuje w przypadku przerwania nauki lub utraty statusu bezrobotnego.

Art. 56. 1. Starosta może dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 12 miesięcy zwrotu poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych w pełnym wymiarze czasu pracy skierowanego bezrobotnego, o którym mowa w art. 49 pkt 1, 2 i 6, kosztów wypłaconego mu wynagrodzenia, nagród oraz opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty zasiłku określonej w art. 72 ust. 1, obowiązującej w ostatnim dniu każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

2. Starosta może dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 18 miesięcy zwrotu poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych w pełnym wymiarze czasu

pracy skierowanego bezrobotnego, o którym mowa w art. 49 pkt 1, 2 i 6, kosztów wypłaconego mu wynagrodzenia, nagród oraz opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od tego wynagrodzenia, jeżeli zwrot obejmuje koszty poniesione za co drugi miesiąc.

Art. 57. 1. Starosta zwraca organizatorowi robót publicznych, który zatrudniał skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 2, 3 i 5, przez okres do 6 miesięcy, część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składek na ubezpieczenia społeczne bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych w miesiącu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy oraz 50 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

2. Starosta może dokonywać, w zakresie i na zasadach określonych w ust. 1, zwrotu poniesionych przez organizatora robót publicznych kosztów z tytułu zatrudnienia na okres do 12 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 2, 3 i 5, w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak przeciętnego wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia za każdego bezrobotnego, jeżeli refundacja obejmuje koszty poniesione za co drugi miesiąc ich zatrudnienia.

3. Na wniosek organizatora robót publicznych starosta może przyznawać zaliczki ze środków Funduszu Pracy na poczet wypłat wynagrodzeń oraz opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne.

4. Bezrobotni, o których mowa w art. 49 pkt 1 i 2, na swój wniosek lub za ich zgodą, mogą zostać skierowani przez starostę, na zasadach dotyczących robót publicznych, do wykonywania przez okres do 6 miesięcy pracy niezwiązanej z wyuczonym zawodem, w wymiarze nieprzekraczającym połowy wymiaru czasu pracy, w instytucjach użyteczności publicznej oraz organizacjach zajmujących się problematyką kultury, oświaty, sportu i turystyki, opieki zdrowotnej lub pomocy społecznej.

5. Skierowanie, o którym mowa w ust. 4, powinno dotyczyć w szczególności bezrobotnych zobowiązanych do alimentów na mocy odrębnych przepisów.

6. Starosta zwraca pracodawcy, który zatrudnił bezrobotnych skierowanych do prac, o których mowa w ust. 4, część poniesionych kosztów na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych bezrobotnych i połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca, łącznie ze składką na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

Art. 58. Bezrobotni, o których mowa w art. 49 pkt 3, po upływie 6 miesięcy od dnia zarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy mogą ubiegać się o przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego, jeżeli spełniają warunki do nabycia tego świadczenia, określone w odrębnych przepisach.

Art. 59. 1. Starosta może skierować bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 3, do wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych przez okres do 24 miesięcy oraz dokonywać refundacji poniesionych przez pracodawcę kosztów na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne.

2. Starosta może skierować bezrobotnych, o których mowa w ust. 1, do wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych u pracodawcy przez okres do 4 lat i dokonywać refundacji poniesionych przez pracodawcę kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli obejmuje ona koszty poniesione za co drugi miesiąc ich zatrudnienia.

3. Starosta, kierując bezrobotnych do wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych, o których mowa w ust. 1 i 2, może przyznać pracodawcy dofinansowanie na wyposażenie nowego stanowiska pracy w wysokości nie wyższej niż 400 % przeciętnego wynagrodzenia, na warunkach określonych w umowie.

4. Jeżeli do pracy w ramach prac interwencyjnych są kierowani bezrobotni, którzy:

- 1) spełniają warunki konieczne do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego - refundacja jest przyznawana w wysokości do 80 % minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia;
- 2) nie spełniają warunków koniecznych do uzyskania świadczenia przedemerytalnego - refundacja jest przyznawana w wysokości do 50 % minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

Art. 60. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy sposób i tryb organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych, jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne poniesionych w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego, treść wniosku o organizowanie robót publicznych, prac interwencyjnych oraz tryb i warunki zawieranych umów z uprawnionymi pracodawcami,
- 2) wymiar dopuszczalnej pomocy w granicach określonych w przepisach rozporządzenia Nr 2204/2002 Komisji WE z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 TWE w odniesieniu do pomocy państwa w zakresie zatrudnienia (Dz. Urz. WE Nr L 337, 13/12/2002 r., s. 3)
  - mając na uwadze prawidłowość wydatkowania środków z Funduszu Pracy.

Art. 61. 1. Bezrobotnym, o których mowa w art. 49 pkt 5, starosta może, po udokumentowaniu poniesionych kosztów, refundować koszty opieki nad dzieckiem do lat 7, w wysokości uzgodnionej, nie wyższej jednak niż połowa zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, jeżeli bezrobotny podejmie zatrudnienie lub inną pracę zarobkową lub zostanie skierowany na staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie oraz pod warunkiem nieprzekroczenia wysokości kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.

2. Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 następuje:

- 1) na okres do 3 miesięcy, jeżeli bezrobotny podjął zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na okres co najmniej 6 miesięcy;
- 2) na okres do 6 miesięcy, jeżeli bezrobotny podjął zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na okres co najmniej 12 miesięcy.

3. W przypadku skierowania na staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 następuje na okres odbywania stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub szkolenia.

4. Na wniosek osoby, o której mowa w ust. 1, starosta może wypłacić zaliczkę na refundację kosztów opieki nad dzieckiem.

5. Na zasadach określonych w ust. 1-4 może nastąpić również refundacja kosztów opieki nad osobą zależną.

Rozdział 12

Świadczenia przysługujące rolnikom zwalnianym z pracy

Art. 62. 1. Osobie podlegającej ubezpieczeniu społecznemu rolników, z którą stosunek pracy lub stosunek służbowy został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy i która nie jest uprawniona do zasiłku:

1) przysługuje:

- a) pokrycie składek na ubezpieczenia społeczne rolników w okresie pierwszych czterech kwartałów po rozwiązaniu stosunku pracy lub stosunku służbowego,
- b) dodatek szkoleniowy określony w art. 41 ust. 1,
- c) odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków powstałych w związku z odbywaniem szkolenia, na zasadach przewidzianych dla bezrobotnych;

2) starosta może:

- a) sfinansować koszty szkolenia w celu podjęcia zatrudnienia lub pozarolniczej działalności poza gospodarstwem rolnym; przepis art. 41 ust. 6 stosuje się odpowiednio,
- b) przyznać jednorazowo środki, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2, na podjęcie pozarolniczej działalności lub na zakup ziemi, nie wyłączając działalności wytwórczej lub usługowej związanej z rolnictwem.

2. Świadczenia przyznaje się osobie, o której mowa w ust. 1, jeżeli:

- 1) w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zgłoszenia wniosku o przyznanie świadczenia pozostawała w stosunku pracy lub stosunku służbowym i osiągała wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy, wynoszące co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę przez okres 365 dni, i stosunek ten został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 2) podatek z gospodarstwa rolnego lub działu specjalnego nie przekracza kwoty podatku rolnego z 5 ha przeliczeniowych albo, w przeliczeniu na 1 członka gospodarstwa domowego niemającego stałych pozarolniczych źródeł dochodu, nie przekracza kwoty podatku rolnego z 1 ha przeliczeniowego.

3. Pokrycie składek, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, polega na przekazaniu z Funduszu Pracy na odpowiednie fundusze ubezpieczenia społecznego rolników, na podstawie decyzji właściwego starosty wydanej na wniosek rolnika obowiązującego do zapłacenia składek, kwot należności z tytułu poszczególnych rat kwartalnych. Świadczenie to przysługuje począwszy od najbliższej raty kwartalnej, której wymagalność przypada po dniu rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego.

Rozdział 13

Wspieranie lokalnych i regionalnych rynków pracy

Art. 63. 1. Starosta, samodzielnie lub we współpracy z innymi organami, organizacjami i podmiotami zajmującymi się problematyką rynku pracy, w celu promocji zatrudnienia i aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy, inicjuje i realizuje projekty lokalne.

2. Projekty lokalne stanowią zespół działań łączących usługi rynku pracy oraz instrumenty rynku pracy.

3. Projekty lokalne mogą stanowić działania samodzielne powiatu lub element programów regionalnych.

4. Projekty lokalne są przygotowywane i realizowane na zasadzie partnerstwa, polegającego w szczególności na stworzeniu odpowiednich warunków organizacyjnych dla realizacji projektów z udziałem partnerów społecznych oraz na zapewnieniu wsparcia finansowego.

Art. 64. 1. Projekty lokalne przygotowuje się na podstawie:

- 1) regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia;
- 2) badań i analiz lokalnego rynku pracy, w tym sytuacji osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy;
- 3) analiz i informacji ośrodków pomocy społecznej i innych organów, organizacji i podmiotów zajmujących się problematyką rynku pracy.

2. Projekty lokalne są realizowane przez powiatowy urząd pracy lub przez wykonawców wyłonionych w drodze otwartego konkursu ofert na zasadach, o których mowa w art. 25-32, albo w trybie określonym w przepisach o zamówieniach publicznych.

3. Projekty lokalne są współfinansowane, w zakresie i na zasadach określonych w ustawie, ze środków Funduszu Pracy przyznanych na finansowanie zadań realizowanych w województwie lub w powiecie.

4. Projekty lokalne realizowane w ramach programu regionalnego mogą obejmować okres dłuższy niż rok budżetowy.

Art. 65. 1. Marszałek województwa, samodzielnie lub we współpracy z samorządami powiatowymi, na podstawie regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia, inicjuje tworzenie programów regionalnych mających na celu:

- 1) utrzymanie i tworzenie miejsc pracy;
- 2) zmniejszenie negatywnych skutków bezrobocia;
- 3) wsparcie przebiegu restrukturyzacji zatrudnienia w przedsiębiorstwach;
- 4) rozwój zasobów ludzkich;
- 5) wzmocnienie równych szans na rynku pracy.

2. Programy regionalne mogą składać się z:

- 1) projektów lokalnych lub
- 2) inicjatyw samorządu województwa.

3. Programy regionalne są przygotowywane i realizowane na zasadzie partnerstwa, polegającego w szczególności na stworzeniu odpowiednich warunków organizacyjnych dla realizacji projektów z udziałem partnerów społecznych oraz na zapewnieniu wsparcia finansowego.

Art. 66. 1. Programy regionalne mogą być współfinansowane ze środków Funduszu Pracy przyznanych na finansowanie zadań w województwie lub w powiecie oraz z innych źródeł określonych w odrębnych przepisach.

2. Programy regionalne mogą obejmować okres dłuższy niż rok budżetowy.

3. Na realizację programów regionalnych, na wniosek marszałka województwa, mogą być przyznane dodatkowe środki Funduszu Pracy, z rezerwy będącej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy, w przypadku gdy realizacja programu jest szczególnie istotna dla realizacji Krajowego Planu Działań.

4. Realizacja zadań przewidzianych w programach regionalnych następuje po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert na zasadach, o których mowa w art. 25-32, albo w trybie określonym w przepisach o zamówieniach publicznych.

5. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb przygotowywania programów regionalnych i projektów lokalnych,
- 2) rodzaje wydatków, jakie mogą być współfinansowane ze środków Funduszu Pracy,
- 3) szczegółowe warunki, zakres i tryb wspierania ze środków Funduszu Pracy realizacji programów regionalnych

- uwzględniając uzasadnione potrzeby rynku pracy oraz procedury i standardy obowiązujące państwa członkowskie Unii Europejskiej.

Rozdział 14

Instrumenty dotyczące rozwoju zasobów ludzkich

Art. 67. 1. Pracodawcy, w ramach posiadanych środków, mogą tworzyć zakładowy fundusz szkoleniowy, zwany dalej "funduszem szkoleniowym".

2. Fundusz szkoleniowy jest przeznaczony na finansowanie lub współfinansowanie kosztów kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców.

3. Fundusz szkoleniowy może być tworzony przez więcej niż jednego pracodawcę na zasadzie porozumienia.

4. Utworzenie, funkcjonowanie i likwidację funduszu szkoleniowego reguluje układ zbiorowy pracy lub regulamin funduszu szkoleniowego.

Art. 68. 1. Dochodami funduszu szkoleniowego są:

- 1) wpłaty pracodawców, zgodnie z postanowieniami układu zbiorowego pracy lub regulaminu funduszu szkoleniowego, w wysokości nie niższej niż 0,25 % funduszu płac;
- 2) inne wpływy.

2. Wydatkowanie środków funduszu szkoleniowego następuje na podstawie planu szkoleń uzgadnianego przez pracodawcę z zakładową organizacją związkową. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, plan szkoleń uzgadnia z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

3. W przypadku niezgodnienia planu szkoleń w ustalonym przez strony terminie, nie dłuższym niż 30 dni, plan szkoleń jest realizowany zgodnie z propozycjami pracodawcy.

4. Plan szkoleń powinien zawierać:

- 1) diagnozę potrzeb szkoleniowych;
- 2) liczbę osób przewidzianych do szkolenia;
- 3) zakres szkoleń;
- 4) sposób monitorowania efektów szkoleń;
- 5) nakłady przewidziane na realizację szkoleń.

Art. 69. 1. Na wniosek pracodawcy, który utworzył fundusz szkoleniowy, starosta może refundować z Funduszu Pracy, na warunkach określonych w umowie, koszty szkolenia specjalistycznego pracowników zagrożonych zwolnieniem z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w wysokości do 50 %, nie więcej jednak niż do wysokości przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu zawarcia umowy, na jedną osobę, jeżeli po ukończeniu szkolenia pracownicy ci zostaną zatrudnieni zgodnie z kierunkiem odbytego szkolenia, przez tego pracodawcę, na innych stanowiskach pracy co najmniej przez okres 12 miesięcy.

2. Na wniosek pracodawcy, który skieruje pracownika na trwające co najmniej 22 dni robocze szkolenie w wymiarze równym czasowi pracy skierowanego pracownika i udzieli mu na ten okres płatnego urlopu szkoleniowego, a na okres szkolenia tego pracownika zatrudni bezrobotnego skierowanego przez powiatowy urząd pracy, starosta może zrefundować z Funduszu Pracy:

- 1) koszty szkolenia - w wysokości do 80 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu rozpoczęcia szkolenia, na jednego pracownika;
- 2) wynagrodzenie, wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne od tego wynagrodzenia, w wysokości nieprzekraczającej 40 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu rozpoczęcia szkolenia, za każdego skierowanego bezrobotnego.

3. Zasady współfinansowania z budżetu państwa kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców w oparciu o zakładowe plany szkoleń są regulowane w odrębnych przepisach.

4. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki refundacji kosztów szkoleń oraz wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w ust. 1 i 2, w granicach określonych w przepisach rozporządzenia nr 68/2001 Komisji Europejskiej z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 TWE do pomocy publicznej udzielanej na szkolenia (Dz. Urz. WE L 10, z 13.01.2001 r., s. 20), mając na uwadze prawidłowość wydatkowania środków.

Art. 70. 1. Pracodawca zamierzający zwolnić co najmniej 100 pracowników w okresie 3 miesięcy jest obowiązany uzgodnić z powiatowym urzędem pracy właściwym dla siedziby tego pracodawcy zakres i formy pomocy dla zwalnianych pracowników, w szczególności:

- 1) pośrednictwa pracy;
- 2) poradnictwa zawodowego;
- 3) szkoleń;
- 4) pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy.

2. W przypadku zwolnienia monitorowanego pracodawca jest obowiązany podjąć działania polegające na zapewnieniu pracownikom przewidzianym do zwolnienia lub będącym w trakcie wypowiedzenia lub w okresie 6 miesięcy po rozwiązaniu stosunku pracy lub stosunku służbowego usług rynku pracy realizowanych w formie programu.

3. Program może być realizowany przez powiatowy urząd pracy, agencję zatrudnienia lub instytucję szkoleniową.

4. Program może być finansowany:

- 1) przez pracodawcę;
- 2) przez pracodawcę i odpowiednie jednostki administracji publicznej;
- 3) na podstawie porozumienia organizacji i osób prawnych z udziałem pracodawcy.

5. Pracodawcy, którzy utworzyli fundusz szkoleniowy, w ramach programu, o którym mowa w ust. 2, mogą na wniosek pracownika finansować ze środków funduszu szkoleniowego świadczenie szkoleniowe.

6. Świadczenie szkoleniowe jest przyznawane przez pracodawcę na wniosek pracownika i przysługuje po rozwiązaniu stosunku pracy lub stosunku służbowego na czas udziału pracownika w szkoleniach, w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy.

7. W okresie korzystania ze świadczenia szkoleniowego zwolnionemu pracownikowi przysługuje pomoc w zakresie poradnictwa zawodowego. Pracownik ten może być skierowany na jednorazowe szkolenie organizowane i finansowane przez powiatowy urząd pracy, na zasadach określonych w ustawie.

8. Po przyznaniu przez pracodawcę świadczenia szkoleniowego powiatowy urząd pracy refunduje pracodawcy składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansowane ze środków własnych pracodawcy, w wysokości określonej w odrębnych przepisach.

9. Pracodawca wypłaca co miesiąc zwolnionemu pracownikowi, na podstawie zawartej z nim umowy, poczynwszy od miesiąca, w którym pracownik rozpoczął szkolenie, świadczenie szkoleniowe w wysokości równej wynagrodzeniu pracownika, obliczanemu jak za urlop wypoczynkowy, nie wyższej jednak niż 200 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Rozdział 15

Świadczenia dla bezrobotnych

Art. 71. 1. Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnemu za każdy dzień kalendarzowy po upływie 7 dni od dnia zarejestrowania się we właściwym powiatowym urzędzie pracy, z zastrzeżeniem art. 75, jeżeli:

- 1) nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, propozycji szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, prac interwencyjnych lub robót publicznych oraz
- 2) w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zarejestrowania, łącznie przez okres co najmniej 365 dni:
  - a) był zatrudniony i osiągał wynagrodzenie w kwocie co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę, od którego istnieje obowiązek opłacania składki na Fundusz Pracy, z wyjątkiem obowiązku opłacania składek za niepełnosprawnych, o których mowa w art. 104; w okresie tym nie uwzględnia się okresów urlopów bezpłatnych trwających łącznie dłużej niż 30 dni,
  - b) wykonywał pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą i osiągał z tego tytułu dochód w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę,

- c) świadczył usługi na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo współpracował przy wykonywaniu tych umów, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- d) opłacał składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota wynosząca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę,
- e) wykonywał pracę w okresie tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- f) wykonywał pracę w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych, będąc członkiem tej spółdzielni, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- g) opłacał składkę na Fundusz Pracy w związku z zatrudnieniem lub wykonywaniem innej pracy zarobkowej za granicą u pracodawcy zagranicznego w państwie niewymienionym w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b,
- h) był zatrudniony za granicą przez okres co najmniej 365 dni, w okresie 18 miesięcy przed zarejestrowaniem się w powiatowym urzędzie pracy, i przybył do Rzeczypospolitej Polskiej jako repatriant,
- i) był zatrudniony lub wykonywał inną pracę zarobkową i osiągał wynagrodzenie lub dochód, od którego istnieje obowiązek opłacania składki na Fundusz Pracy.

2. Do 365 dni, o których mowa w ust. 1 pkt 2, zalicza się również okresy:

- 1) zasadniczej służby wojskowej, nadterminowej zasadniczej służby wojskowej, zawodowej służby wojskowej pełnionej na podstawie kontraktu na pełnienie służby terminowej, przeszkolenia wojskowego absolwentów szkół wyższych, służby wojskowej pełnionej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego, ćwiczeń wojskowych, okresowej służby wojskowej oraz zasadniczej służby w obronie cywilnej i służby zastępczej;
- 2) urlopu wychowawczego udzielonego na podstawie odrębnych przepisów;
- 3) pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej oraz przypadające po ustaniu zatrudnienia, wykonywania innej pracy zarobkowej albo zaprzestania prowadzenia pozarolniczej działalności, okresy pobierania zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub świadczenia rehabilitacyjnego, jeżeli podstawę wymiaru tych zasiłków i świadczenia stanowiła kwota wynosząca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, po odliczeniu kwoty składek na ubezpieczenia społeczne należne od pracownika;
- 4) niewymienione w ust. 1 pkt 2, za które były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy, jeżeli podstawę wymiaru składek stanowiła kwota wynosząca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę;
- 5) za które przyznano odszkodowanie z tytułu niezgodnego z przepisami rozwiązania przez pracodawcę stosunku pracy lub stosunku służbowego, oraz okres, za który wypłacono pracownikowi odszkodowanie z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia umowy o pracę.

3. Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnym zwolnionym z zakładów karnych i aresztów śledczych, zarejestrowanym w okresie 30 dni od dnia zwolnienia, jeżeli suma okresów, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 2, przypadających w okresie 18 miesięcy przed ostatnim pozbawieniem wolności oraz wykonywania pracy w okresie pozbawienia wolności wynosiła co najmniej 365 dni, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę przed pozbawieniem wolności oraz 50 % minimalnego wynagrodzenia za pracę w okresie pozbawienia wolności. W przypadku pozbawienia wolności w okresie pobierania zasiłku, po zwolnieniu z zakładu karnego lub aresztu śledczego przysługuje prawo do zasiłku na okres skrócony o okres pobierania zasiłku przed pozbawieniem wolności i w trakcie przerw w odbywaniu kary.

4. Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnym zwolnionym po odbyciu zasadniczej służby wojskowej, jeżeli okres jej odbywania wynosił co najmniej 240 dni i przypadał w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy.

5. W razie równoczesnego spełnienia kilku warunków uprawniających do zasiłku bezrobotnemu przysługuje wybór podstawy jego przyznania.

6. W przypadku udokumentowania przez bezrobotnego okresu uprawniającego do zasiłku po upływie 7 dni od dnia zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy, jednak w okresie posiadania

statusu bezrobotnego, prawo do zasiłku przysługuje od dnia udokumentowania tego prawa na okres, o którym mowa w art. 73 ust. 1.

7. Do okresu wymaganego do nabycia prawa do zasiłku zalicza się także okresy zatrudnienia w państwach, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b, na zasadach określonych przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej.

Art. 72. 1. Wysokość zasiłku wynosi 504,20 zł miesięcznie.

2. Bezrobotnemu, którego łączne okresy wymienione w art. 71 ust. 1 pkt 2, ust. 2 pkt 1, 2, 4 i 5 oraz ust. 7, zwane dalej "okresem uprawniającym do zasiłku", wynoszą mniej niż 5 lat, przysługuje zasiłek w wysokości 80 % kwoty zasiłku określonego w ust. 1.

3. Bezrobotnemu, którego okres uprawniający do zasiłku wynosi co najmniej 20 lat, przysługuje zasiłek w wysokości 120 % kwoty zasiłku określonego w ust. 1.

4. Do okresu uprawniającego do zasiłku, od którego zależy wysokość i okres pobierania zasiłku, zalicza się również okresy pobierania gwarantowanego zasiłku okresowego, okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego młodocianych pracowników, okres zatrudnienia za granicą osoby, która przesiedliła się do kraju na warunkach repatriacji w rozumieniu przepisów o repatriacji, oraz okresy urlopu bezpłatnego udzielonego na podstawie przepisów w sprawie bezpłatnych urlopów dla matek pracujących, opiekujących się małymi dziećmi, innych udzielonych w tym celu urlopów bezpłatnych, a także okresy niewykonywania pracy przed dniem 8 czerwca 1968 r. stanowiące przerwę w zatrudnieniu spowodowaną opieką nad dzieckiem:

- 1) w wieku do 4 lat - w granicach do 3 lat na każde dziecko oraz łącznie z okresami, o których mowa w art. 71 ust. 2 pkt 2, bez względu na liczbę dzieci - do 6 lat;
- 2) na które, ze względu na jego stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny, przysługuje zasiłek pielęgnacyjny - dodatkowo do 3 lat na każde dziecko.

5. Do okresu uprawniającego do zasiłku, od którego zależy wysokość i okres pobierania zasiłku, zalicza się również okresy zatrudnienia, o których mowa w art. 89, a także okresy podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu.

6. Zasiłki podlegają waloryzacji z dniem 1 czerwca o wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w poprzednim roku. Zasiłki nie podlegają waloryzacji w przypadku, gdy wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem nie uległ zmianie lub był ujemny.

7. Przepis ust. 6 stosuje się odpowiednio do dodatków szkoleniowych i stypendiów.

8. Minister właściwy do spraw pracy, na podstawie komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", kwoty zasiłków po waloryzacji.

9. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza, w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", do dnia 20 kwietnia, wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w poprzednim roku.

10. Zasiłki wypłaca się w okresach miesięcznych z dołu. Zasiłek za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę przysługującego zasiłku przez 30 i mnożąc przez liczbę dni kalendarzowych przypadających w okresie, za który przysługuje zasiłek.

11. Do obliczania okresów przysługiwania zasiłku nie stosuje się przepisów o postępowaniu administracyjnym dotyczących terminów.

12. Uprawnionym do zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium i innych świadczeń wypłacanych z Funduszu Pracy przysługują odsetki ustawowe, jeżeli powiatowy urząd pracy z przyczyn niezależnych od uprawnionych osób nie dokonał ich wypłaty w terminie.

13. Starosta ustala i opłaca, na zasadach i w wysokości określonych w odrębnych przepisach, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od zasiłków wypłaconych bezrobotnym.

Art. 73. 1. Okres pobierania zasiłku wynosi:

- 1) 6 miesięcy - dla bezrobotnych zamieszkałych w okresie pobierania zasiłku na obszarze działania powiatowego urzędu pracy, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku nie przekraczała 125 % przeciętnej stopy bezrobocia w kraju;
- 2) 12 miesięcy - dla bezrobotnych:
  - a) zamieszkałych w okresie pobierania zasiłku na obszarze działania powiatowego urzędu pracy, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku przekraczała 125 % przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, lub
  - b) są bezrobotnymi powyżej 50 roku życia oraz posiadających jednocześnie co najmniej 20-letni okres uprawniający do zasiłku;
- 3) 18 miesięcy dla bezrobotnych:

- a) zamieszkałych w dniu nabycia prawa do zasiłku oraz w okresie jego pobierania na obszarze działania powiatowego urzędu pracy, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku przekraczała 2-krotnie przeciętną stopę bezrobocia w kraju, oraz posiadających jednocześnie co najmniej 20-letni okres uprawniający do zasiłku lub
- b) którzy mają na utrzymaniu co najmniej jedno dziecko w wieku do 15 lat, a małżonek bezrobotnego jest także bezrobotny i utracił prawo do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania po dniu nabycia prawa do zasiłku przez tego bezrobotnego.

2. Okres pobierania zasiłku przez bezrobotnych zamieszkałych w miejscowościach, które w okresie pobierania zasiłku przez bezrobotnego zostały objęte obszarem działania innego powiatowego urzędu pracy, nie ulega zmianie.

3. W razie urodzenia dziecka przez kobietę pobierającą zasiłek w okresie, o którym mowa w ust. 1, lub w ciągu miesiąca po jego zakończeniu, okres ten ulega przedłużeniu o czas, przez który przysługiwałby jej, zgodnie z odrębnymi przepisami, zasiłek macierzyński.

4. Okres pobierania zasiłku, o którym mowa w ust. 1 i 3, ulega skróceniu o okres zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych oraz o okres odbywania stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy przypadających na okres, w którym przysługiwałby zasiłek, oraz o okresy nieprzysługiwania zasiłku, o których mowa w art. 75 ust. 1 i 2.

5. Bezrobotny, który utracił status bezrobotnego na okres krótszy niż 365 dni z powodu podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, pozarolniczej działalności lub uzyskiwania przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie i zarejestrował się w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotny w okresie 7 dni od dnia ustania zatrudnienia, zaprzestania wykonywania innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności lub osiągnięcia przychodu przekraczającego połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie, posiada prawo do zasiłku na czas skrócony o okres pobierania zasiłku przed utratą statusu bezrobotnego na okres pomniejszony o poprzedni okres pobierania zasiłku oraz o okresy, o których mowa w ust. 4.

6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio w przypadku:

- 1) powołania i zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej, nadterminowej zasadniczej służby wojskowej, przeszkolenia wojskowego absolwentów szkół wyższych, służby wojskowej pełnionej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego, ćwiczeń wojskowych, okresowej służby wojskowej oraz zasadniczej służby w obronie cywilnej i służby zastępczej;
- 2) bezrobotnych odbywających szkolenia lub staże organizowane przez inny podmiot niż powiatowy urząd pracy.

7. Osoba, która utraciła na okres nie dłuższy niż 365 dni status bezrobotnego, a w dniu kolejnej rejestracji spełnia warunki określone w art. 71, uzyskuje prawo do zasiłku na okres pomniejszony o poprzedni okres pobierania zasiłku oraz o okresy, o których mowa w ust. 4.

8. Okresy zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, pozarolniczej działalności oraz uzyskiwania przychodu, o którym mowa w ust. 5, wlicza się do okresów, o których mowa w art. 75 ust. 2.

Art. 74. Bezrobotny jest obowiązany zawiadomić w ciągu 7 dni powiatowy urząd pracy o podjęciu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub pozarolniczej działalności oraz zaistnieniu innych okoliczności powodujących utratę statusu bezrobotnego albo utratę prawa do zasiłku.

Art. 75. 1. Prawo do zasiłku nie przysługuje bezrobotnemu, który:

- 1) odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, wykonywania prac interwencyjnych lub robót publicznych;
- 2) w okresie 6 miesięcy przed zarejestrowaniem w powiatowym urzędzie pracy rozwiązał stosunek pracy lub stosunek służbowy za wypowiedzeniem albo na mocy porozumienia stron, chyba że porozumienie stron nastąpiło z powodu upadłości, likwidacji pracodawcy lub zmniejszenia zatrudnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy albo rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego za wypowiedzeniem lub na mocy porozumienia stron nastąpiło z powodu zmiany miejsca zamieszkania;
- 3) w okresie 6 miesięcy przed zarejestrowaniem się w powiatowym urzędzie pracy spowodował rozwiązanie ze swej winy stosunku pracy lub stosunku służbowego bez wypowiedzenia;
- 4) otrzymał przewidziane w odrębnych przepisach świadczenie w postaci jednorazowego ekwiwalentu pieniężnego za urlop górniczy, jednorazowej odprawy socjalnej, zasiłkowej, pieniężnej po zasiłku socjalnym, jednorazowej odprawy warunkowej lub odprawy pieniężnej bezwarunkowej;

- 5) otrzymał odszkodowanie za skrócenie okresu wypowiedzenia umowy o pracę;
- 6) pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenie szkoleniowe.

2. Bezrobotnemu, o którym mowa w ust. 1, spełniającemu warunki określone w art. 71, zasiłek przysługuje:

- 1) po okresie 90 dni - w przypadku wymienionym w ust. 1 pkt 1;
- 2) po okresie 90 dni od dnia zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy - w przypadku wymienionym w ust. 1 pkt 2;
- 3) po okresie 180 dni od dnia zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy - w przypadku wymienionym w ust. 1 pkt 3;
- 4) po upływie okresu, za który otrzymał ekwiwalent, odprawę, odszkodowanie lub świadczenie szkoleniowe, o których mowa w ust. 1 pkt 4-6.

3. Bezrobotny, który w okresie krótszym niż 30 dni przebywa za granicą lub pozostaje w innej sytuacji powodującej brak gotowości do podjęcia zatrudnienia, nie zostaje pozbawiony statusu bezrobotnego, jeżeli o zamierzonym pobycie lub pozostawaniu w sytuacji powodującej brak gotowości do podjęcia zatrudnienia zawiadomił powiatowy urząd pracy. Zasiłek za ten okres nie przysługuje.

4. Bezrobotny, który nabył w Rzeczypospolitej Polskiej prawo do świadczeń z tytułu bezrobocia i udaje się do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa określonego w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. b w celu poszukiwania pracy, zachowuje prawo do tych świadczeń.

5. Świadczenia przysługujące bezrobotnemu, o którym mowa w ust. 4, są wypłacane na zasadach określonych przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a i b.

6. Bezrobotny jest obowiązany do składania lub przesyłania powiatowemu urzędowi pracy co miesiąc pisemnego oświadczenia o przychodach oraz innych dokumentów niezbędnych do ustalenia jego uprawnień do świadczeń przewidzianych w ustawie. W razie niedokonania tych czynności zasiłek lub inne świadczenia z tytułu bezrobocia przysługują od dnia złożenia oświadczenia i innych wymaganych dokumentów.

Art. 76. 1. Osoba, która pobrała nienależne świadczenie pieniężne, jest obowiązana do zwrotu, w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji, kwoty otrzymanego świadczenia wraz z przekazaną od tego świadczenia zaliczką na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składką na ubezpieczenie zdrowotne.

2. Za nienależnie pobrane świadczenie pieniężne uważa się:

- 1) świadczenie pieniężne wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do jego pobierania, jeżeli pobierający to świadczenie był pouczony o tych okolicznościach;
- 2) świadczenie pieniężne wypłacone na podstawie nieprawdziwych oświadczeń lub sfałszowanych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd powiatowego urzędu pracy przez osobę pobierającą to świadczenie;
- 3) zasiłek, dodatek szkoleniowy, stypendium lub inne świadczenie pieniężne finansowane z Funduszu Pracy wypłacone osobie za okres, za który nabyła prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty rodzinnej, zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego, jeżeli organ rentowy, który przyznał świadczenie, nie dokonał jego pomniejszenia na zasadach określonych w art. 78;
- 4) koszty szkolenia, w przypadku określonym w art. 41 ust. 6;
- 5) zasiłek wypłacony za okres, za który, w związku z orzeczeniem sądu, wypłacono wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy lub odszkodowanie z tytułu wadliwego wypowiedzenia umowy o pracę;
- 6) świadczenie pieniężne wypłacone z Funduszu Pracy za okres po śmierci uprawnionego.

3. Roszczenia z tytułu zasiłków, dodatków szkoleniowych, stypendiów i innych świadczeń pieniężnych finansowanych z Funduszu Pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia spełnienia warunków do ich nabycia przez uprawnioną osobę, a roszczenia powiatowego urzędu pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia ich wypłaty.

4. Roszczenia pracodawców z tytułu refundacji z Funduszu Pracy należnych świadczeń ulegają przedawnieniu z upływem 12 miesięcy od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

5. W zakresie nieuregulowanym w ust. 2-4 stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny dotyczące przerwania biegu terminu przedawnienia.

6. Kwoty nienależnie pobranych świadczeń podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

7. Starosta może w szczególnie uzasadnionych przypadkach odroczyć, rozłożyć na raty, umorzyć całość lub część nienależnie pobranego świadczenia, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 77. Świadczenia z tytułu bezrobocia przysługujące bezrobotnym i innym uprawnionym osobom stanowią ich prawa majątkowe i przechodzą po ich śmierci, w równych częściach, na małżonka oraz inne osoby spełniające warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W razie braku takich osób prawa te wchodzi do spadku.

Art. 78. 1. W przypadku przyznania bezrobotnemu lub innej uprawnionej osobie prawa do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę za okres, za który pobierała zasiłek, dodatek szkoleniowy, stypendium albo inne świadczenie pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy, pobrane z tego tytułu kwoty w wysokości uwzględniającej zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych i składkę na ubezpieczenie zdrowotne zalicza się na poczet przyznanego przez organ rentowy świadczenia. Kwoty te traktuje się jak świadczenia wypłacane w kwocie zaliczkowej w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Kwota zaliczona na poczet przyznanego świadczenia nie może być wyższa niż ustalona za poszczególne miesiące okresu, o którym mowa w ust. 1, kwota emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej.

3. Organ rentowy przekazuje kwotę zaliczoną na poczet przyznanego świadczenia, o której mowa w ust. 1, na rachunek bankowy Funduszu Pracy powiatowego urzędu pracy, który wypłacił zasiłek, dodatek szkoleniowy, stypendium albo inne świadczenie pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy.

Art. 79. 1. Okresy pobierania zasiłku i stypendium przyznanych na podstawie art. 52 i art. 53 ust. 6 wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych oraz okresów składkowych w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Okresów pobierania zasiłku i stypendium nie wlicza się jednak do:

- 1) okresów wymaganych do nabycia prawa i długości okresu pobierania zasiłku;
- 2) okresu zatrudnienia, od którego zależy nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego;
- 3) stażu pracy określonego w odrębnych przepisach, wymaganego do wykonywania niektórych zawodów.

3. Przepisy ust. 1 i ust. 2 pkt 2 i 3 stosuje się odpowiednio do okresu pobierania świadczeń socjalnych przysługujących na urlopie górniczym, górniczych zasiłków socjalnych, okresu uprawnienia do świadczenia górniczego lub okresu pobierania stypendium na przekwalifikowanie, określonych w odrębnych przepisach.

Art. 80. Bezrobotny zachowuje prawo do zasiłku lub stypendium za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, za który na podstawie odrębnych przepisów pracownicy zachowują prawo do wynagrodzenia lub przysługują im zasiłki z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa.

Art. 81. Kwoty zasiłków, dodatków szkoleniowych, stypendiów i innych świadczeń z tytułu bezrobocia finansowanych z Funduszu Pracy za należyty okres zaokrągla się w górę do 10 groszy.

Art. 82. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego w terminie do dnia 30 września każdego roku ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", przeciętną stopę bezrobocia w kraju oraz na obszarze działania powiatowych urzędów pracy według stanu na dzień 30 czerwca danego roku.

Art. 83. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przyznawania zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium i dodatku aktywizacyjnego, mając na względzie zapewnienie prawidłowego przyznawania świadczeń oraz racjonalnego wydatkowania środków Funduszu Pracy.

Podejmowanie przez obywateli polskich pracy za granicą u pracodawców zagranicznych oraz wykonywanie pracy przez cudzoziemców w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 84. Obywatele polscy mogą podejmować pracę za granicą u pracodawców zagranicznych w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia oraz określonych w umowach międzynarodowych.

Art. 85. 1. Podejmowanie pracy za granicą następuje w drodze bezpośrednich uzgodnień dokonywanych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi lub za pośrednictwem publicznych służb zatrudnienia, a także agencji pośrednictwa pracy świadczących usługi, o których mowa w art. 36 ust. 1.

2. Kierowanie do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem agencji pośrednictwa pracy odbywa się na podstawie umowy zawieranej przez te agencje z obywatelami polskimi. Umowa ta powinna określać w szczególności:

- 1) pracodawcę zagranicznego;
- 2) okres zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej;
- 3) rodzaj oraz warunki pracy i wynagradzania, a także przysługujące osobie kierowanej do pracy świadczenia socjalne;
- 4) warunki ubezpieczenia społecznego oraz od następstw nieszczęśliwych wypadków i chorób tropikalnych;
- 5) obowiązki i uprawnienia osoby kierowanej do pracy oraz agencji pośrednictwa pracy;
- 6) zakres odpowiedzialności cywilnej stron w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy zawartej między agencją pośrednictwa pracy a obywatelem polskim, w tym stronę pokrywającą koszty dojazdu i powrotu osoby skierowanej do pracy w przypadku niewywiązania się pracodawcy zagranicznego z warunków umowy oraz tryb dochodzenia związanych z tym roszczeń;
- 7) kwotę należną agencji pośrednictwa pracy z tytułu faktycznie poniesionych kosztów związanych ze skierowaniem do pracy za granicą;
- 8) informację o trybie i warunkach dopuszczania cudzoziemców do rynku pracy w państwie wykonywania pracy;
- 9) inne zobowiązania stron.

3. Agencja pośrednictwa pracy ma obowiązek zawierania z pracodawcą zagranicznym, do którego zamierza kierować obywateli polskich do pracy za granicą, umowy określającej w szczególności:

- 1) liczbę miejsc pracy;
- 2) okres zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej;
- 3) rodzaj oraz warunki pracy, zasady wynagradzania, a także przysługujące osobom podejmującym pracę świadczenia socjalne;
- 4) zakres odpowiedzialności cywilnej stron w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy zawartej między pracownikiem a pracodawcą, w tym stronę pokrywającą koszty dojazdu i powrotu osoby skierowanej do pracy w przypadku niewywiązania się pracodawcy zagranicznego z warunków umowy oraz tryb dochodzenia związanych z tym roszczeń.

4. Agencja pośrednictwa pracy ma obowiązek poinformować osobę kierowaną do pracy za granicą o przysługujących jej uprawnieniach, o których mowa w art. 86.

5. Agencja pośrednictwa pracy jest obowiązana do przestrzegania międzynarodowych umów, porozumień i programów dotyczących zatrudnienia wiążących Rzeczpospolitą Polską oraz obowiązujących w państwie zatrudnienia przepisów o zatrudnieniu.

Art. 86. 1. Jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, udokumentowane okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych są zaliczane do okresów pracy w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych, pod warunkiem opłacania składek na Fundusz Pracy.

2. Udokumentowane okresy zatrudnienia za granicą repatriantów oraz osób uznanych za repatriantów są zaliczane do okresów pracy w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych.

3. Okres zatrudnienia obywateli polskich oraz wykonywania przez nich innej pracy zarobkowej za granicą jest traktowany jak okres zatrudnienia w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień, o których mowa w ust. 1, od dnia zawiadomienia właściwego terytorialnie powiatowego urzędu pracy o podjęciu pracy za granicą i przystąpienia do opłacania składek na Fundusz Pracy w wysokości 9,75 % przeciętnego wynagrodzenia za każdy miesiąc tego zatrudnienia; jeżeli zawiadomienie i przystąpienie

do opłacania składek następuje w ciągu miesiąca, podstawę wymiaru składki dzieli się przez 30 i mnoży przez liczbę dni, za które składka ma być opłacona.

4. Składki, o których mowa w ust. 3, nie mogą być opłacone za okres wsteczny i nie podlegają zwrotowi, chyba że zostały wpłacone w wyższej od określonej w tym przepisie wysokości.

5. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb dokonywania wpłat składek, o których mowa w ust. 3, na Fundusz Pracy, uwzględniając zasady obowiązujące przy opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne.

6. Minister właściwy do spraw gospodarki określi, w drodze rozporządzenia, wymagane dokumenty, tryb i kryteria rozdziału limitu zatrudnienia pracowników polskich za granicą w celu realizacji umów o dzieło przez polskich pracodawców, jeżeli został on ustanowiony w umowie międzynarodowej, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.

Art. 87. Cudzoziemiec może wykonywać pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli posiada zezwolenie na pracę wydane przez wojewodę właściwego ze względu na siedzibę pracodawcy. Z obowiązku tego są zwolnieni cudzoziemcy:

- 1) posiadający status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) posiadający zezwolenie na osiedlenie się w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) posiadający zgodę na pobyt tolerowany w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) korzystający z ochrony czasowej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) członkowie rodziny obywatela polskiego:
  - a) będący obywatelami państwa, o którym mowa w art. 1 ust. 3, pkt 2 lit. a i b,
  - b) niebędący obywatelami państwa, o którym mowa w art. 1 ust. 3, pkt. 2, lit. a i b, i posiadający zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone w związku z zawarciem związku małżeńskiego;
- 6) członkowie rodziny cudzoziemca, o którym mowa w pkt 1-4, posiadający zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone w związku z zawarciem związku małżeńskiego;
- 7) zwolnieni z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę na podstawie odrębnych przepisów;
- 8) cudzoziemcy - z możliwością zastosowania wobec nich zasady wzajemności z użyciem środków równoważnych lub ograniczeń, o których mowa w Załączniku XII, pkt 2, ust. 11 Traktatu o przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej:
  - a) obywatele państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
  - b) obywatele państw, z którymi Unia Europejska zawarła umowy o swobodzie przepływu osób;
  - c) członkowie rodziny cudzoziemca, o którym mowa w pkt a i b, który na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonuje pracę lub prowadzi działalność gospodarczą,
  - d) członkowie rodziny cudzoziemca, o którym mowa w pkt a i b, który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie przepisów:
    - o prawie pobytu obowiązujących państwa członkowskie Unii Europejskiej,
    - o prawie pobytu pracowników i osób prowadzących działalność na własny rachunek, które zakończyły działalność zawodową, obowiązujących państwa członkowskie Unii Europejskiej,
    - dotyczących prawa pobytu studentów, obowiązujących państwa członkowskie Unii Europejskiej.

Art. 88. 1. Zezwolenie na pracę jest wymagane, jeżeli cudzoziemiec:

- 1) wykonuje pracę w podmiocie mającym siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu realizacji usługi eksportowej;
- 3) wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany przez niego do podmiotu mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres przekraczający 30 dni w roku w celu wykonania zadania określonego przez delegującego w innym trybie niż realizacja usługi eksportowej; przepis ten nie narusza przepisów, o których mowa w art. 90 ust. 2, dotyczących trybu zatrudniania cudzoziemców przy realizacji usług eksportowych świadczonych przez pracodawców zagranicznych w Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Warunkiem wydania zezwolenia na pracę jest wcześniejsze uzyskanie przez pracodawcę przyrzeczenia i uzyskanie przez cudzoziemca odpowiedniej wizy lub zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub zezwolenia, o którym mowa w przepisach o zasadach i warunkach wjazdu i pobytu obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej oraz członków ich rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. W przypadku gdy cudzoziemiec posiada odpowiednią wizę lub zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wojewoda wydaje decyzję w sprawie zezwolenia na pracę. Wojewoda wydaje decyzję w sprawie zezwolenia na pracę także na podstawie dokumentu podróży lub zezwoleń, o których mowa w przepisach o zasadach i warunkach wjazdu i pobytu obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej oraz członków ich rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Przepisów ust. 1-3 nie stosuje się w przypadku, gdy pracodawca powierza cudzoziemcowi wykonywanie pracy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

5. O zezwolenie na pracę cudzoziemców:

- 1) pełniących funkcję w zarządach - występuje podmiot upoważniony do reprezentacji;
- 2) o których mowa w ust. 1 pkt 2 - występuje pracodawca zagraniczny; decyzję w sprawie przyrzeczenia i zezwolenia na pracę wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce realizacji usługi eksportowej;
- 3) o których mowa w ust. 1 pkt 3 - występuje pracodawca zagraniczny lub podmiot, u którego będzie wykonywane zadanie określone przez delegującego; decyzję w sprawie przyrzeczenia i zezwolenia na pracę wydaje wojewoda właściwy ze względu na siedzibę podmiotu, u którego będzie wykonywane zadanie.

6. Przyrzeczenie i zezwolenie na pracę cudzoziemca w jednostkach podległych ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ministrowi właściwemu do spraw kultury fizycznej i sportu, ministrowi właściwemu do spraw nauki, ministrowi właściwemu do spraw turystyki, ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego, ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania oraz Prezesowi Polskiej Akademii Nauk wydaje wojewoda, jeżeli zostały spełnione warunki określone w przepisach ustawy oraz w odrębnych przepisach.

7. Przyrzeczenie i zezwolenie na pracę wydaje pracodawcy wojewoda, uwzględniając sytuację na lokalnym rynku pracy oraz kryteria, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt 2. Wojewoda może, w przypadkach uzasadnionych sytuacją na rynku pracy, ograniczyć rodzaj pracy do czynności zarządzających i reprezentacji podmiotu. Wojewoda może także uwzględnić przydatność podmiotu dla rynku pracy i gospodarki.

8. Przyrzeczenie i zezwolenie na pracę cudzoziemca są wydawane na wniosek pracodawcy, na czas określony, dla określonego cudzoziemca i pracodawcy, na określone stanowisko lub rodzaj wykonywanej pracy. Zezwolenie jest wydawane na warunkach określonych w przyrzeczeniu, na okres nie dłuższy niż czas pobytu określony w odpowiedniej wizie lub nie dłuższy niż okres ważności zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub zezwolenia, o którym mowa w przepisach o zasadach i warunkach wjazdu i pobytu obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej oraz członków ich rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku gdy wydane zostało przyrzeczenie, zezwolenie wydaje się po uzyskaniu pisemnego potwierdzenia pracodawcy o dacie rozpoczęcia wykonywania pracy przez cudzoziemca. Data rozpoczęcia wykonywania przez cudzoziemca pracy nie może być wcześniejsza niż data wydania decyzji w sprawie zezwolenia na pracę. Na wniosek pracodawcy wojewoda może przedłużyć przyrzeczenie i zezwolenie na pracę cudzoziemca.

9. Na wniosek właściwego urzędu skarbowego lub Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wojewoda przekazuje kopie wydanych decyzji.

10. Jeżeli odrębne przepisy nie stanowią inaczej, pracodawca zatrudnia cudzoziemca lub zawiera z nim umowę o wykonywanie innej pracy zarobkowej na czas udzielonego zezwolenia na pracę.

11. Jeżeli odrębne przepisy uzależniają możliwość zajmowania określonego stanowiska, wykonywania zawodu lub prowadzenia innej działalności od uzyskania zgody właściwego organu, pracodawca przed wystąpieniem do wojewody jest obowiązany uzyskać taką zgodę.

12. Przyrzeczenie lub zezwolenie na pracę podlegają uchyleniu przez wojewodę, jeżeli:

- 1) cudzoziemiec wykonuje pracę nielegalnie;
- 2) cudzoziemiec utracił uprawnienia do wykonywania pracy;
- 3) uległy zmianie okoliczności lub dowody odnoszące się do wydanej decyzji;
- 4) ustała przyczyna, dla której zostało udzielone zezwolenie na pracę;
- 5) cudzoziemiec wykonujący za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy narusza to prawo; uchylenie przyrzeczenia lub zezwolenia na pracę w przypadku naruszenia przepisów prawa pracy następuje na wniosek właściwego inspektora pracy.

13. Uchylenie przyrzeczenia lub zezwolenia na pracę zobowiązuje pracodawcę do niezwłocznego rozwiązania umowy z cudzoziemcem. W przypadku cudzoziemca delegowanego pracodawca jest obowiązany do niezwłocznego odwołania go z delegacji.

14. Pracodawca składa wniosek o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca po dokonaniu jednorazowej wpłaty w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, za każdą osobę, stanowiącej dochód budżetu państwa. W przypadku ubiegania się o przedłużenie zezwolenia na pracę wpłata wynosi połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

15. Minister właściwy do spraw pracy i wojewoda gromadzą i przetwarzają dane dotyczące cudzoziemców, wydawania zezwoleń na pracę, kontroli przestrzegania przepisów ustawy i toczących się w tych sprawach postępowań, w zakresie niezbędnym do realizacji przepisów ustawy.

16. Przepisy ust. 1-15 stosuje się odpowiednio do osoby fizycznej zamierzającej powierzyć cudzoziemcowi wykonywanie pracy.

Art. 89. 1. Okresy zatrudnienia obywateli polskich w byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej i byłej Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych przypadające przed dniem 1 grudnia 1991 r. są traktowane jak okresy zatrudnienia w Państwie Polskim w zakresie uprawnień pracowniczych.

2. Okres urlopu bezpłatnego udzielonego pracownikowi na okres skierowania do pracy za granicą na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (Dz. U. z 1990 r. Nr 44, poz. 259, z 1991 r. Nr 78, poz. 346 oraz z 1993 r. Nr 99, poz. 452), a także przypadający bezpośrednio po zakończeniu tego urlopu okres niezdolności do pracy z powodu choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną - wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, jeżeli pracownik podjął zatrudnienie u macierzystego pracodawcy w terminie przewidzianym w tym rozporządzeniu.

3. Okres zatrudnienia za granicą pracownika, który nie pozostawał w stosunku pracy przed skierowaniem do pracy za granicą na podstawie rozporządzenia, o którym mowa w ust. 2, jest traktowany jak okres zatrudnienia w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych. Dotyczy to także pracownika, któremu udzielono urlopu bezpłatnego na okres skierowania do pracy za granicą, a który nie podjął pracy u macierzystego pracodawcy po zakończeniu pracy za granicą lub podjął pracę u macierzystego pracodawcy, lecz po upływie terminu przewidzianego w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 2.

Art. 90. 1. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia:

1) tryb i warunki wydawania lub przedłużania przyrzeczeń lub zezwoleń na pracę cudzoziemców,
2) tryb i warunki odmowy wydania lub przedłużenia przyrzeczeń i zezwoleń na pracę cudzoziemców,
3) wzory wniosku o wydanie zezwolenia na pracę, przedłużenie zezwolenia na pracę oraz zezwoleń i przyrzeczeń, które mogą zawierać dane osobowe cudzoziemca
- mając na uwadze potrzeby rynku pracy Rzeczypospolitej Polskiej oraz zapewnienie właściwej organizacji wydawania i odmowy wydawania przyrzeczeń i zezwoleń na pracę.

2. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia:

1) tryb i warunki wydawania lub przedłużania, a także odmowy wydawania lub przedłużania przyrzeczeń lub zezwoleń na pracę cudzoziemców zatrudnionych przy realizacji usług eksportowych świadczonych przez pracodawców zagranicznych w Rzeczypospolitej Polskiej,
2) wzory wniosku o wydanie zezwolenia na pracę, przedłużenie zezwolenia na pracę oraz zezwoleń i przyrzeczeń, które mogą zawierać dane osobowe cudzoziemca
- mając na uwadze potrzeby rynku pracy Rzeczypospolitej Polskiej oraz zapewnienie właściwej organizacji wydawania i odmowy wydawania przyrzeczeń i zezwoleń na pracę.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, może określić, w drodze rozporządzenia, warunki wykonywania pracy przez cudzoziemców w ramach świadczenia usług artystycznych, kwalifikacje i umiejętności, jakie powinien posiadać cudzoziemiec, oraz staż pracy, mając na względzie uzasadnione potrzeby rynku pracy w tym zakresie.

4. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę, jeżeli przypadki te wynikają z umów i porozumień międzynarodowych, programów szkoleniowych lub doradczych prowadzonych w ramach Unii Europejskiej, specyfiki wykonywanego zawodu, charakteru pracy, a także szczególnego statusu, który był podstawą udzielenia cudzoziemcowi zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Minister właściwy do spraw pracy może określić, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których przyrzeczenie i zezwolenie na pracę cudzoziemca są wydawane przez wojewodę bez względu na sytuację na lokalnym rynku pracy i kryteria, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt 2, kierując się w szczególności zasadą wzajemności.

6. W sytuacji, o której mowa w art. 87 pkt 8, minister właściwy do spraw pracy może określić, w drodze rozporządzenia, zakres ograniczeń w sferze wykonywania pracy przez cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, mając na względzie ochronę polskiego rynku pracy.

Rozdział 17

Pracownicy publicznych służb zatrudnienia

Art. 91. Pracownikami publicznych służb zatrudnienia są pracownicy zatrudnieni w tych służbach, w tym:

- 1) pośrednicy pracy;
- 2) doradcy zawodowi;
- 3) specjaliści do spraw rozwoju zawodowego;
- 4) specjaliści do spraw programów;
- 5) liderzy klubów pracy;
- 6) krajowa kadra sieci EURES.

Art. 92. 1. Zadania w zakresie pośrednictwa pracy realizują:

- 1) pośrednik pracy - stażysta;
- 2) pośrednik pracy;
- 3) pośrednik pracy I stopnia;
- 4) pośrednik pracy II stopnia.

2. Pośrednikiem pracy może zostać osoba, która otrzymała licencję zawodową, jeżeli:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była karana za przestępstwo popełnione umyślnie;
- 3) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 4) wykonywała zadania w zakresie pośrednictwa pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia lub ukończyła szkolenie przygotowujące do świadczenia pośrednictwa pracy, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, w ciągu dwóch lat przed dniem złożenia wniosku o licencję;
- 5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.

3. Osoba niespełniająca warunku, o którym mowa w ust. 2 pkt 4, może wykonywać czynności na stanowisku pośrednika pracy - stażysty pod nadzorem pośrednika pracy lub po ukończeniu szkolenia przygotowującego do świadczenia usług w zakresie pośrednictwa pracy.

4. Pośrednikiem pracy I stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2, i która:

- 1) posiada co najmniej 24-miesięczny staż pracy na stanowisku pośrednika pracy w publicznych służbach zatrudnienia;
- 2) ukończyła szkolenie w zakresie pośrednictwa pracy potwierdzone odpowiednimi dokumentami.

5. Pośrednikiem pracy II stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 5, oraz:

- 1) posiada wyższe wykształcenie;
- 2) posiada co najmniej 36-miesięczny staż pracy na stanowisku pośrednika pracy I stopnia w publicznych służbach zatrudnienia;
- 3) ukończyła studia podyplomowe w zakresie pośrednictwa pracy lub szkolenia w zakresie pośrednictwa pracy potwierdzone odpowiednimi dokumentami.

Art. 93. Wojewoda, na wniosek zainteresowanej osoby, w drodze decyzji administracyjnej, nadaje licencję zawodową pośrednika pracy określonego stopnia osobie spełniającej warunki, o których mowa w art. 92 ust. 2, 4 i 5.

Art. 94. 1. Zadania w zakresie poradnictwa zawodowego realizują:

- 1) doradca zawodowy - stażysta;
- 2) doradca zawodowy;
- 3) doradca zawodowy I stopnia;

4) doradca zawodowy II stopnia.

2. Doradcą zawodowym może zostać osoba, która otrzymała licencję zawodową, jeżeli:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była karana;
- 3) posiada wyższe wykształcenie;
- 4) wykonywała zadania w zakresie poradnictwa zawodowego przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia lub ukończyła szkolenia przygotowujące do świadczenia poradnictwa zawodowego potwierdzone odpowiednimi dokumentami, w ciągu dwóch lat przed dniem złożenia wniosku o licencję;
- 5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.

3. Osoba niespełniająca warunków, o których mowa w ust. 2, może wykonywać czynności na stanowisku doradcy zawodowego - stażysty pod nadzorem doradcy zawodowego lub po ukończeniu szkolenia przygotowującego do świadczenia poradnictwa zawodowego potwierdzonego odpowiednimi dokumentami.

4. Doradcą zawodowym I stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2, oraz:

- 1) posiada co najmniej 24-miesięczny staż pracy na stanowisku doradcy zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia i ukończone studia magisterskie lub co najmniej 12-miesięczny staż pracy na stanowisku doradcy zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia i ukończone studia magisterskie z zakresu psychologii lub poradnictwa zawodowego;
- 2) ukończyła szkolenia z zakresu poradnictwa zawodowego potwierdzone odpowiednimi dokumentami.

5. Doradcą zawodowym II stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 5, oraz:

- 1) ukończyła studia podyplomowe z zakresu poradnictwa zawodowego;
- 2) posiada co najmniej 36-miesięczny staż pracy na stanowisku doradcy zawodowego I stopnia.

Art. 95. Wojewoda, na wniosek zainteresowanej osoby, w drodze decyzji administracyjnej, nadaje licencję zawodową doradcy zawodowego określonego stopnia osobie spełniającej warunki, o których mowa w art. 94 ust. 2, 4 i 5.

Art. 96. 1. Zadania w zakresie planowania rozwoju zasobów ludzkich oraz organizacji szkoleń bezrobotnych i poszukujących pracy wykonuje specjalista do spraw rozwoju zawodowego.

2. Specjalistą do spraw rozwoju zawodowego może zostać osoba, która:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była karana;
- 3) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 4) wykonywała zadania z zakresu organizacji szkoleń przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia;
- 5) ukończyła szkolenie w zakresie organizacji szkoleń lub rozwoju zasobów ludzkich potwierdzone odpowiednimi dokumentami.

3. Samodzielnym specjalistą do spraw rozwoju zawodowego może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 5, która:

- 1) posiada wyższe wykształcenie;
- 2) przez co najmniej 24 miesiące wykonywała zadania na stanowisku specjalisty do spraw rozwoju zawodowego;
- 3) ukończyła szkolenie z zakresu rozwoju zasobów ludzkich potwierdzone odpowiednimi dokumentami.

4. Specjalista do spraw rozwoju zawodowego, o którym mowa w ust. 2 i 3, jest obowiązany doskonalić kwalifikacje zawodowe przez udział w co najmniej jednym szkoleniu w okresie 24 miesięcy pracy.

Art. 97. 1. Zadania z zakresu przygotowywania, realizacji i oceniania efektów programów i projektów z zakresu promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej wykonuje specjalista do spraw programów.

2. Specjalistą do spraw programów może zostać osoba, która:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była karana;
- 3) posiada wyższe wykształcenie zawodowe;

- 4) wykonywała zadania z zakresu projektowania, realizowania lub oceniania programów i projektów, o których mowa w ust. 1, przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia;
- 5) ukończyła szkolenie w zakresie projektowania, realizowania lub oceniania programów i projektów potwierdzone odpowiednimi dokumentami.

3. Samodzielnym specjalistą do spraw programów może zostać osoba, która:

- 1) posiada wyższe wykształcenie;
- 2) przez co najmniej 24 miesiące wykonywała zadania na stanowisku specjalisty do spraw programów;
- 3) ukończyła szkolenie z zakresu rozwoju zasobów ludzkich potwierdzone odpowiednimi dokumentami.

4. Specjalista, o którym mowa w ust. 2 i 3, jest obowiązany doskonalić kwalifikacje zawodowe przez udział w co najmniej jednym szkoleniu w okresie 24 miesięcy pracy.

Art. 98. 1. Zadania polegające na udzielaniu pomocy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy wykonuje lider klubu pracy.

2. Liderem klubu pracy może zostać osoba, która:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była karana;
- 3) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 4) wykonywała zadania w zakresie aktywnego poszukiwania pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia, w Ochotniczych Hufcach Pracy lub ukończyła szkolenie przygotowujące do wykonywania zadań polegających na udzielaniu pomocy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy, potwierdzone odpowiednimi dokumentami;
- 5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.

3. Lider klubu pracy jest obowiązany doskonalić kwalifikacje zawodowe przez udział w co najmniej jednym szkoleniu w okresie 24 miesięcy pracy.

Art. 99. 1. Krajową kadrę sieci EURES stanowią pracownicy publicznych służb zatrudnienia wykonujący usługi EURES.

2. Krajową kadrę sieci EURES tworzą: krajowy koordynator EURES, asystenci krajowego koordynatora EURES, kierownicy liniowi EURES, doradcy EURES i asystenci EURES. Pracownicy krajowej kadry sieci EURES są obowiązani do stałego doskonalenia kwalifikacji zawodowych.

Art. 100. 1. Pracownikom wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy, o których mowa w art. 91 pkt 1 i 2, przysługują dodatki do wynagrodzeń uzależnione od stopnia posiadanej licencji i doskonalenia kwalifikacji zawodowych oraz jakości wykonywanej pracy, z wyłączeniem pracowników będących członkami korpusu służby cywilnej.

2. Pracownikom wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy, o których mowa w art. 91 pkt 3-6, przysługują dodatki do wynagrodzeń uzależnione od posiadanego przygotowania zawodowego, doskonalenia kwalifikacji zawodowych oraz jakości wykonywanej pracy, z wyłączeniem pracowników będących członkami korpusu służby cywilnej.

3. Dodatki, o których mowa w ust. 1 i 2, są finansowane ze środków Funduszu Pracy.

4. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb nadawania licencji zawodowych pośrednika pracy i doradcy zawodowego, biorąc pod uwagę rozwój zawodowy pracowników publicznych służb zatrudnienia.

5. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz tryb przyznawania i wypłacania dodatków do wynagrodzenia pracownikom, o których mowa w art. 91 pkt 1-6, mając na uwadze osiągnięcie zwiększonej efektywności oraz rozwoju zawodowego pracowników publicznych służb zatrudnienia.

Art. 101. 1. Przepisy art. 92, 94, 96-98 i 100 stosuje się odpowiednio do osób zatrudnionych w Ochotniczych Hufcach Pracy.

2. Przepis art. 94 stosuje się odpowiednio do osób zatrudnionych w placówkach kształcenia ustawicznego, o których mowa w przepisach o systemie oświaty.

Art. 102. 1. Szkolenia, o których mowa w art. 92-98, realizowane są przez instytucje szkoleniowe po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw pracy.

2. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, ramowe programy szkoleń dla stanowisk, o których mowa w art. 91, z uwzględnieniem poziomów i stopni kwalifikacyjnych, warunki, jakie powinny spełniać instytucje szkoleniowe, oraz wzory dokumentów potwierdzających ukończenie właściwego szkolenia, mając na uwadze zapewnienie jednolitego systemu kształcenia pracowników publicznych służb zatrudnienia.

Rozdział 18

Fundusz Pracy

Art. 103. 1. Fundusz Pracy jest państwowym funduszem celowym.
2. Dysponentem Funduszu Pracy jest minister właściwy do spraw pracy.

Art. 104. 1. Obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późn. zm.⁵⁾), wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, w przypadku osób, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz. 1679), co najmniej wynagrodzenie, o którym mowa w tym przepisie, a w przypadku osób wykonujących pracę w okresie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania co najmniej 50 % minimalnego wynagrodzenia za pracę, opłacają:

- 1) pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne za osoby:
  - a) pozostające w stosunku pracy lub stosunku służbowym,
  - b) wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą,
  - c) wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz za osoby z nimi współpracujące,
  - d) wykonujące pracę w okresie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,
  - e) pobierające stypendia sportowe,
  - f) otrzymujące świadczenie socjalne przysługujące na urlopie górniczym, świadczenie górnicze lub górniczy zasiłek socjalny lub wynagrodzenie przysługujące w okresie świadczenia górniczego, stypendium na przekwalifikowanie lub kontraktu szkoleniowego - przewidziane w odrębnych przepisach;
- 2) rolnicze spółdzielnie produkcyjne, spółdzielnie kółek rolniczych lub spółdzielnie usług rolniczych - za swoich członków, z wyjątkiem członków, którzy wnieśli wkład gruntowy o powierzchni użytków rolnych większej niż 2 ha przeliczeniowe;
- 3) inne niż wymienione w pkt 1 i 2 osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym lub zaopatrzeniu emerytalnemu, z wyjątkiem:
  - a) duchownych,
  - b) pobierających na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłek stały,
  - c) pobierających na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych świadczenie pielęgnacyjne lub dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
  - d) podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników,
  - e) żołnierzy niezawodowych w służbie czynnej,
  - f) odbywających zastępcze formy służby wojskowej,
  - g) przebywających na urloпах wychowawczych oraz pobierających zasiłek macierzyński,
  - h) pobierających świadczenie szkoleniowe, o którym mowa w art. 70 ust. 6.

2. Wysokość składki na Fundusz Pracy określa ustawa budżetowa.

3. W przypadku gdy kwoty, o których mowa w ust. 1, pochodzą z różnych źródeł, obowiązek opłacania składek na Fundusz Pracy powstaje wtedy, gdy łączna kwota stanowiąca podstawę wymiaru składek ustalona zgodnie z ust. 1 wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, a w przypadku osób, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, o którym mowa w tym przepisie.

4. Osoba, do której ma zastosowanie przepis ust. 3, składa stosowne oświadczenie każdemu pracodawcy lub w terenowej jednostce organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli sama opłaca składki na ubezpieczenia społeczne.

Art. 105. Przedsiębiorcy Polskiego Związku Głuchych i Polskiego Związku Niewidomych oraz Związku Ociemniałych Żołnierzy Rzeczypospolitej Polskiej, Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi, Zakład Opieki dla Niewidomych w Laskach oraz zakłady aktywizacji zawodowej nie opłacają składek na Fundusz Pracy za zatrudnionych pracowników o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Art. 106. 1. Przychodami Funduszu Pracy są:

- 1) obowiązkowe składki na Fundusz Pracy;
- 2) dotacje budżetu państwa;
- 3) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej na współfinansowanie projektów finansowanych z Funduszu Pracy;
- 4) odsetki od środków Funduszu Pracy pozostających na rachunkach bankowych dysponenta Funduszu Pracy oraz samorządów województw, powiatów, Ochotniczych Hufców Pracy i wojewodów;
- 5) spłaty rat i odsetki od pożyczek udzielonych z Funduszu Pracy;
- 6) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, przeznaczone na współfinansowanie działań z zakresu udziału publicznych służb zatrudnienia w EURES;
- 7) inne wpływy.

2. Przychodami Funduszu Pracy są również opłaty, wpłaty, kary pieniężne i grzywny, o których mowa w art. 88 ust. 14, art. 115 i art. 119-124, które są przeznaczone na wspieranie rządowych programów promocji zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, mające na celu aktywizację zawodową bezrobotnych.

3. Dysponent Funduszu Pracy, za zgodą ministra właściwego do spraw finansów publicznych, może zaciągać kredyty i pożyczki na uzupełnienie środków niezbędnych na wypłatę zasiłków.

Art. 107. 1. Składki na Fundusz Pracy opłaca się za okres trwania obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne.

2. Poboru składek na Fundusz Pracy dokonuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych na wyodrębniony rachunek bankowy prowadzony dla składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i przekazuje na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 3 dni roboczych od ich otrzymania, w formie zaliczek, część składek zgromadzonych na koncie odpowiadającą udziałowi stopy procentowej składek na Fundusz Pracy w sumie stóp procentowych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ostatecznie rozlicza pobrane składki na Fundusz Pracy do 20 dnia następnego miesiąca.

3. W razie nieopłacania składek na Fundusz Pracy lub opłacenia ich w niższej od należnej wysokości Zakład Ubezpieczeń Społecznych może obciążyć pracodawcę lub osobę podlegającą ubezpieczeniu społecznemu dodatkową opłatą w wysokości do 100 % należnej kwoty składek.

4. Od składek na Fundusz Pracy nieopłaconych w terminie Zakład Ubezpieczeń Społecznych pobiera odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926, z późn. zm.⁶⁾). Składki te oraz należności z tytułu odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, o których mowa w ust. 3, nieopłacone w terminie, podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Składki, odsetki i dodatkowe opłaty są przekazywane na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy.

5. Koszty poboru składek na Fundusz Pracy obciążają ten fundusz i są zwracane Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w wysokości 0,5 % kwoty składek przekazanych na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy.

6. W przypadku nieprzekazania w terminach określonych w ust. 2 składek, pobranych odsetek oraz dodatkowych opłat, o których mowa w ust. 4, na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy należne są od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odsetki ustawowe.

Art. 108. 1. Środki Funduszu Pracy przeznacza się na finansowanie:

- 1) kosztów badań lekarskich, psychologicznych i specjalistycznych, o których mowa w art. 2 ust. 3, art. 38 ust. 4 oraz art. 40 ust. 5;
- 2) kosztów związanych z organizowaniem partnerstwa lokalnego, o którym mowa w art. 6 ust. 7, obejmujących koszty organizacji przez organy zatrudnienia spotkań i konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji partnerstwa lokalnego oraz instytucji realizujących inicjatywy partnerów rynku pracy;

- 3) wsparcia instytucji rynku pracy oraz jednostek naukowych, o których mowa w art. 7 ust. 1, w zakresie realizacji programów i projektów związanych z rozwojem usług i instrumentów rynku pracy oraz integracją społeczną;
- 4) kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników wojewódzkich urzędów pracy wykonujących zadania wynikające z realizacji programów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w zakresie określonym w umowie, o której mowa w art. 109 ust. 7;
- 5) kosztów wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń, o których mowa w art. 12 ust. 6;
- 6) kosztów szkolenia oraz przejazdu członków rad zatrudnienia, o których mowa w art. 23 ust. 7 i 9;
- 7) zadań wynikających z udziału publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES, o których mowa w ustawie;
- 8) dodatków szkoleniowych, o których mowa w art. 41 ust. 1;
- 9) kosztów szkolenia pracowników, bezrobotnych i innych uprawnionych osób, o których mowa w art. 41 ust. 4 i 5 oraz art. 43;
- 10) jednorazowych kwot przyznawanych instytucjom szkoleniowym, o których mowa w art. 41 ust. 9;
- 11) pożyczek na sfinansowanie kosztów szkolenia, o których mowa w art. 42;
- 12) kosztów przejazdów, zakwaterowania i wyżywienia, o których mowa w art. 45;
- 13) kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, podjęcia działalności gospodarczej oraz kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa, o których mowa w art. 46;
- 14) kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne refundowanych pracodawcy, o których mowa w art. 47;
- 15) dodatków aktywizacyjnych, o których mowa w art. 48;
- 16) zwrotu części kosztów poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych, o których mowa w art. 51, 56 i 59;
- 17) stypendiów, o których mowa w art. 52, 53 i 55;
- 18) składek na ubezpieczenia społeczne opłacanych od stypendiów, o których mowa w art. 54;
- 19) zwrotu kosztów poniesionych przez organizatora robót publicznych z tytułu zatrudnienia bezrobotnych, o których mowa w art. 57;
- 20) kosztów wyposażenia nowego stanowiska pracy, o którym mowa w art. 59 ust. 3;
- 21) kosztów opieki nad dzieckiem i osobą zależną, o których mowa w art. 61;
- 22) świadczeń przysługujących rolnikom zwalnianym z pracy, o których mowa w art. 62;
- 23) refundowania pracodawcy kosztów szkolenia pracowników, o których mowa w art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 1;
- 24) refundowania pracodawcy wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w art. 69 ust. 2 pkt 2;
- 25) refundacji pracodawcom składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w art. 70 ust. 8;
- 26) zasiłków, o których mowa w art. 71, oraz składek na ubezpieczenia społeczne od tych zasiłków, o których mowa w art. 72 ust. 13;
- 27) dodatków do wynagrodzeń, o których mowa w art. 100;
- 28) kosztów poboru składek, o których mowa w art. 107 ust. 5;
- 29) kosztów opracowywania, upowszechniania i wdrażania klasyfikacji zawodów i specjalności, standardów kwalifikacji zawodowych oraz modułowych programów szkoleń dla bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 30) opracowywania i rozpowszechniania informacji zawodowych oraz wyposażenia dla prowadzenia poradnictwa zawodowego;
- 31) opracowywania, wydawania i rozpowszechniania informacji o usługach organów zatrudnienia oraz innych partnerów rynku pracy, dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców;
- 32) kosztów wezwań, zawiadomień, zakupu lub druku kart rejestracyjnych i innych druków niezbędnych do ustalenia uprawnień do zasiłku i innych świadczeń z tytułu bezrobocia, przekazywania bezrobotnym należnych świadczeń pieniężnych oraz kosztów komunikowania się z pracodawcami, bezrobotnymi, poszukującymi pracy, organami rentowymi oraz urzędami skarbowymi;
- 33) badań, opracowywania programów, ekspertyz, analiz, wydawnictw i konkursów dotyczących rynku pracy;
- 34) kosztów wprowadzania, rozwijania i eksploatacji systemu informatycznego w publicznych służbach zatrudnienia oraz Ochotniczych Hufcach Pracy;

- 35) wydatków związanych z promocją oraz pomocą prawną zatrudnionym za granicą w ramach umów międzynarodowych;
- 36) kosztów opracowywania i rozpowszechniania materiałów informacyjnych i szkoleniowych dotyczących nabywania umiejętności poszukiwania i uzyskiwania zatrudnienia;
- 37) wyposażenia klubów pracy oraz kosztów prowadzenia zajęć przez osoby niebędące pracownikami urzędów pracy, o których mowa w art. 39 ust. 4;
- 38) kosztów szkolenia kadr publicznych służb zatrudnienia i kadr Ochotniczych Hufców Pracy;
- 39) części kosztów realizacji zadań na rzecz bezrobotnych, wykonywanych w ramach działań statutowych przez organizacje i instytucje;
- 40) świadczeń integracyjnych przyznawanych na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym;
- 41) zatrudnienia wspieranego, w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym;
- 42) restrukturyzacji zatrudnienia w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy;
- 43) kosztów postępowania sądowego i egzekucyjnego w sprawach nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych i innych wypłat z Funduszu Pracy;
- 44) odsetek za nieterminowe regulowanie zobowiązań pokrywanych z Funduszu Pracy;
- 45) spłaty i obsługi kredytów i pożyczek wraz z odsetkami, zaciągniętych przez Fundusz Pracy;
- 46) zasiłków przedemerytalnych, świadczeń przedemerytalnych oraz zasiłków pogrzebowych, o których mowa w art. 141;
- 47) wydatków, o których mowa w art. 66 ust. 5 pkt 2, niewymienionych w pkt 1-46.

2. Dysponent Funduszu Pracy może dokonywać przesunięć przewidzianych w planie Funduszu Pracy kwot na finansowanie poszczególnych zadań oraz na finansowanie nowych, nieprzewidzianych w planie zadań w przypadku ich wprowadzenia ustawą, z tym jednak, że łączna kwota środków na finansowanie zadań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu nie powinna zostać zmniejszona w celu jej przeznaczenia na inne cele.

Art. 109. 1. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje, na wyodrębniony rachunek bankowy, samorządom województw i powiatów środki Funduszu Pracy na finansowanie zadań realizowanych w województwie do wysokości kwot ustalonych zgodnie z ust. 2-11.

2. Kwoty środków (limity), jakie mogą być wydatkowane w roku budżetowym na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań w województwie, są ustalane przez ministra właściwego do spraw pracy według algorytmu.

3. Minister właściwy do spraw pracy ustala i przekazuje na wyodrębniony rachunek bankowy Ochotniczym Hufcom Pracy kwotę środków Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na refundowanie wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, szkolenie pracowników Ochotniczych Hufców Pracy oraz realizację innych zadań finansowanych z Funduszu Pracy.

4. Minister właściwy do spraw pracy ustala i przekazuje na wyodrębniony rachunek bankowy urzędowi wojewódzkim środki Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na finansowanie kosztów szkolenia pracowników urzędu wojewódzkiego i powiatowych urzędów pracy.

5. Środki Funduszu Pracy na wypłatę zasiłków i innych obligatoryjnych świadczeń są przekazywane samorządom województw i powiatów do wysokości faktycznych potrzeb.

6. Minister właściwy do spraw pracy w odniesieniu do kwoty środków na finansowanie zadań w województwie ustala udział środków, jakie mogą być przeznaczane na finansowanie programów regionalnych, w tym projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

7. Podstawę wydatkowania środków na finansowanie projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym kosztów ich realizacji, stanowi umowa zawarta między ministrem właściwym do spraw pracy oraz zarządem województwa, określająca wielkość środków na ten cel oraz sposób ich wydatkowania.

8. Kwoty środków Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań realizowanych przez powiaty są ustalane przez zarząd województwa, według kryteriów określonych przez sejmik województwa, w ramach kwoty, o której mowa w ust. 2. Określając kryteria, sejmik województwa powinien wziąć pod uwagę w szczególności:

- 1) skalę napływów do bezrobocia i odpływów z bezrobocia;
- 2) udział osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- 3) stopę bezrobocia;
- 4) wskaźnik efektywności realizowanych usług lub instrumentów rynku pracy.

9. Decyzję w sprawie wyboru form aktywizacji zawodowej bezrobotnych i innych uprawnionych osób, w ramach łącznej kwoty ustalonej dla powiatu na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, podejmuje starosta, po zasięgnięciu opinii powiatowej rady zatrudnienia.

10. Organy zatrudnienia oraz ochotnicze hufce pracy mogą zawierać umowy, porozumienia i udzielać zleceń dotyczących realizacji programów rynku pracy finansowanych z Funduszu Pracy, powodujących powstawanie zobowiązań przechodzących na rok następny do wysokości 30 % kwoty środków (limitów) ustalonych na dany rok kalendarzowy, a łącznie z zobowiązaniami wynikającymi z realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej do wysokości określonej przez ministra właściwego do spraw pracy. Zobowiązania te obciążają kwotę (limit) środków Funduszu Pracy ustaloną na rok następny.

11. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Zatrudnienia oraz Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, algorytm, o którym mowa w ust. 2, szczegółowe zasady ustalania kwot środków z Funduszu Pracy dla samorządów województw i powiatów oraz wysokość i przeznaczenie rezerwy będącej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy; przy ustalaniu kwot środków na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w województwie algorytm powinien w szczególności uwzględniać:

- 1) skalę napływów do bezrobocia i odpływów z bezrobocia;
- 2) udział osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- 3) stopę bezrobocia.

Art. 110. W sprawach z zakresu gospodarki funduszami celowymi nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy o finansach publicznych.

Rozdział 19

Nadzór i kontrola

Art. 111. Wojewoda sprawuje nadzór, o którym mowa w art. 10 ust. 1, przez:

- 1) badanie dokumentów i danych, niezbędnych do sprawowania nadzoru;
- 2) wizytację obiektów i pomieszczeń;
- 3) przeprowadzanie oględzin obiektów, składników majątku oraz obserwację przebiegu określonych czynności objętych obowiązującym standardem;
- 4) żądanie od pracowników nadzorowanej jednostki udzielania informacji w formie ustnej i pisemnej w związku z czynnościami nadzorczymi;
- 5) wzywianie i przesłuchiwanie świadków;
- 6) zwracanie się o wydanie opinii przez biegłych i specjalistów z zakresu rynku pracy;
- 7) badanie wymogów kwalifikacyjnych, o których mowa w art. 92, 94, 96-99.

Art. 112. 1. Czynności, o których mowa w art. 111, w imieniu i z upoważnienia wojewody przeprowadza zespół pracowników właściwego do spraw pracy wydziału urzędu wojewódzkiego w składzie co najmniej dwóch osób, zwany dalej "zespołem inspektorów".

2. Zespół inspektorów przeprowadzając czynności, o których mowa w art. 111, jest obowiązany do okazania legitymacji służbowych oraz imiennego upoważnienia wskazującego urząd pracy, którego czynności te dotyczą.

Art. 113. 1. Wojewoda, w wyniku przeprowadzonych przez zespół inspektorów czynności, o których mowa w art. 111, może przekazać jednostce samorządu terytorialnego zalecenia, pouczenia oraz może zgłaszać uwagi i wnioski.

2. Urząd pracy objęty czynnościami nadzorczymi może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń, uwag i wniosków, zgłosić do nich zastrzeżenia.

3. Wojewoda ustosunkowuje się do zastrzeżeń w terminie 14 dni od dnia ich doręczenia.

4. W przypadku nieuwzględnienia przez wojewodę zastrzeżeń urząd pracy w terminie 30 dni jest obowiązany do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków.

5. W przypadku uwzględnienia przez wojewodę zastrzeżeń wojewódzki lub powiatowy urząd pracy w terminie 30 dni jest obowiązany do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem zmian wynikających z zastrzeżeń.

6. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności wojewódzkiego lub powiatowego urzędu pracy w zakresie wdrażania i stosowania standardów usług rynku pracy, o których mowa w art.

35 ust. 3, oraz spełniania wymogów kwalifikacyjnych określonych dla pracowników urzędów pracy, wojewoda, niezależnie od przysługujących mu innych środków, zawiadamia o stwierdzonych uchybieniach odpowiednio marszałka województwa lub starostę.

7. Organ, o którym mowa w ust. 6, do którego skierowano zawiadomienie o stwierdzonych istotnych uchybieniach, jest obowiązany powiadomić wojewodę o podjętych czynnościach w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o stwierdzonych uchybieniach.

Art. 114. 1. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych czynności, o których mowa w art. 111, zostały ujawnione rażące zaniedbania lub zaniechania w zakresie wdrażania i stosowania standardów usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 3, oraz spełniania wymogów kwalifikacyjnych określonych dla pracowników urzędów pracy, wojewoda może wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania.

2. W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcy zastępczego w terminie, o którym mowa w ust. 1, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność organu.

Art. 115. 1. Kto nie realizuje zaleceń wojewody, o których mowa w art. 113 - podlega karze pieniężnej w wysokości do 6.000 zł.

2. Kto nie wdraża lub nie stosuje standardów usług rynku pracy w zakresie pośrednictwa pracy - podlega karze pieniężnej w wysokości do 10.000 zł.

3. Karę pieniężną wymierza wojewoda w drodze decyzji administracyjnej, biorąc pod uwagę rozmiar, stopień i społeczną szkodliwość stwierdzonych uchybień.

4. Od kary pieniężnej nieuiszczonej w terminie pobiera się odsetki ustawowe.

5. Egzekucja kary pieniężnej wraz z odsetkami za zwłokę następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 116. 1. Wojewoda sprawuje kontrolę przestrzegania:

- 1) legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, wykonywania działalności oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców;
- 2) obowiązku informowania powiatowych urzędów pracy o zatrudnianiu bezrobotnego lub powierzeniu mu wykonywania innej pracy zarobkowej;
- 3) obowiązku informowania powiatowych urzędów pracy przez bezrobotnych o podjęciu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności;
- 4) obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy;
- 5) obowiązku dokonania wpisu do rejestru agencji zatrudnienia w przypadku prowadzenia działalności, której prowadzenie jest uzależnione od uzyskania wpisu do rejestru agencji zatrudnienia;
- 6) obowiązku prowadzenia agencji zatrudnienia zgodnie z zasadami określonymi w ustawie.

2. Kontrolę przestrzegania legalności wykonywania pracy przez cudzoziemca sprawują również organy celne, zgodnie z odrębnymi przepisami.

3. Kontrolą mogą być objęci pracodawcy, jednoosobowi przedsiębiorcy i inne instytucje oraz osoby fizyczne.

4. Przeprowadzający kontrolę mogą badać dokumenty objęte jej zakresem, sporządzać niezbędne ich kopie, przesłuchiwać osoby podejrzane o naruszenie przepisów ustawy, przesłuchiwać świadków, sprawdzać tożsamość osób zatrudnionych i wykonujących inne prace zarobkowe, a także innych osób w celu ustalenia charakteru ich pobytu na terenie kontrolowanej jednostki w czasie przeprowadzania kontroli.

5. Kontrolowani są obowiązani udostępniać wszelkie dokumenty i udzielać wyjaśnień w sprawach objętych zakresem kontroli.

6. Przeprowadzający kontrolę są uprawnieni do przeprowadzenia kontroli bez uprzedzenia. Kontrolujący są obowiązani do okazania legitymacji służbowych i upoważnienia.

7. W przypadku podejrzenia, że przepisy ustawy w zakresie, o którym mowa w ust. 1, nie są przestrzegane, a nie ma możliwości ustalenia nazwy jednostki kontrolowanej, wystawia się upoważnienie w formie uproszczonej.

8. W postępowaniu, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, z wyłączeniem przepisów dotyczących decyzji i postanowień.

Art. 117. 1. Wojewoda, w zakresie określonym w art. 116 ust. 1, oraz organy celne w zakresie określonym w odrębnych przepisach współdziałają w szczególności ze związkami zawodowymi,

organizacjami pracodawców, Państwową Inspekcją Pracy, Policją, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Strażą Graniczną oraz urzędami kontroli skarbowej.

2. Organy Policji, w razie uzasadnionej potrzeby oraz w celu zapewnienia bezpieczeństwa kontrolującym, są obowiązane, na wniosek właściwego wojewody lub odpowiednio organu celnego, do udzielenia stosownej pomocy.

3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, organizację i tryb przeprowadzania przez wojewodów i organy celne kontroli oraz sposób ich współdziałania z innymi organami, uwzględniając konieczność zapewnienia sprawności i skuteczności wykonywanej kontroli.

Art. 118. 1. Wojewoda przekazuje ministrowi właściwemu do spraw pracy w terminie do dnia 31 stycznia wyniki przeprowadzonych w roku poprzednim kontroli oraz ich ocenę.

2. Wojewoda niezwłocznie powiadamia ministra właściwego do spraw pracy o stwierdzonych przypadkach prowadzenia agencji zatrudnienia bez wymaganego wpisu do rejestru agencji zatrudnienia oraz o przypadkach naruszenia zasad prowadzenia agencji zatrudnienia określonych w ustawie.

3. Wojewoda niezwłocznie powiadamia właściwego starostę o stwierdzonych przypadkach naruszenia przepisów ustawy przez bezrobotnego oraz przez pracodawcę.

Rozdział 20

Odpowiedzialność za wykroczenia przeciwko przepisom ustawy

Art. 119. 1. Kto zatrudnia lub powierza wykonywanie innej pracy zarobkowej bezrobotnemu, nie zawiadamiając o tym właściwego powiatowego urzędu pracy, podlega karze grzywny nie niższej niż 3.000 zł.

2. Bezrobotny, który podjął zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą bez powiadomienia o tym właściwego powiatowego urzędu pracy, podlega karze grzywny nie niższej niż 500 zł.

3. Sprawca nie podlega odpowiedzialności, jeżeli przed dniem przeprowadzenia kontroli obowiązek, o którym mowa odpowiednio w art. 36 ust. 7 i art. 74, został już spełniony.

Art. 120. 1. Kto powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi nieposiadającemu zezwolenia na pracę, o którym mowa w art. 88, lub na innym stanowisku, lub na innych warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę, podlega karze grzywny nie niższej niż 3.000 zł.

2. Cudzoziemiec, który wykonuje pracę bez zezwolenia, o którym mowa w art. 88, lub na innym stanowisku, lub na innych warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę, podlega karze grzywny nie niższej niż 1.000 zł.

Art. 121. 1. Kto bez wymaganego wpisu do rejestru agencji zatrudnienia prowadzi agencję zatrudnienia, podlega karze grzywny nie niższej niż 3.000 zł.

2. Kto prowadząc agencję zatrudnienia, pobiera od osoby, dla której poszukuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, dodatkowe opłaty inne niż kwota wymieniona w art. 85 ust. 2 pkt 7, podlega karze grzywny nie niższej niż 3.000 zł.

3. Tej samej karze podlega, kto prowadząc agencję zatrudnienia, nie przestrzega zasady zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub ze względu na przynależność związkową.

Art. 122. 1. Kto:

- 1) nie dopełnia obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy lub nie opłaca ich w przewidzianym przepisami terminie,
- 2) nie zgłasza wymaganych danych lub zgłasza nieprawdziwe dane mające wpływ na wymiar składek na Fundusz Pracy lub udziela w tym zakresie nieprawdziwych wyjaśnień albo odmawia ich udzielenia
- podlega karze grzywny nie niższej niż 3.000 zł.

2. Sprawca nie podlega odpowiedzialności, jeżeli przed dniem przeprowadzenia kontroli zaległe składki na Fundusz Pracy zostały już opłacone w wymaganej wysokości.

Art. 123. Kto ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub ze względu na

przynależność związkową odmówi zatrudnienia kandydata na wolnym miejscu zatrudnienia lub miejscu przygotowania zawodowego, podlega karze grzywny nie niższej niż 3.000 zł.

Art. 124. Kto udaremnia lub utrudnia przeprowadzenie kontroli, o której mowa w art. 116, podlega karze grzywny nie niższej niż 3.000 zł.

Art. 125. Orzekanie w sprawach o czyny, o których mowa w art. 119-124, następuje w trybie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148 oraz z 2003 r. Nr 109, poz. 1031 i Nr 213, poz. 2081).

Rozdział 21

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 126. W ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.⁷⁾) art. 91 otrzymuje brzmienie:

- "Art. 91. § 1. Należności inne niż wymienione w art. 87 § 1 i 7 mogą być potrącane z wynagrodzenia pracownika tylko za jego zgodą wyrażoną na piśmie.
- § 2. W przypadkach określonych w § 1 wolna od potrąceń jest kwota wynagrodzenia za pracę w wysokości:
- 1) określonej w art. 87¹ § 1 pkt 1 - przy potrącaniu należności na rzecz pracodawcy,
  - 2) 80 % kwoty określonej w art. 87¹ § 1 pkt 1 - przy potrącaniu innych należności niż określone w pkt 1."

Art. 127. W ustawie z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 6 § 2 otrzymuje brzmienie:

"§ 2. Liczba założycieli spółdzielni nie może być mniejsza od dziesięciu, jeżeli założycielami są osoby fizyczne, i trzech, jeżeli założycielami są osoby prawne. W spółdzielniach produkcji rolnej i spółdzielniach socjalnych liczba założycieli - osób fizycznych nie może być mniejsza od pięciu.";
- 2) w art. 15 § 1 otrzymuje brzmienie:

"§ 1. Spółdzielnia liczy co najmniej dziesięciu członków, spółdzielnia produkcji rolnej co najmniej pięciu członków, a spółdzielnia socjalna nie mniej niż pięciu i nie więcej niż pięćdziesięciu członków, o ile statut nie wymaga liczby większej.";
- 3) w części I "Spółdzielnie":
  - a) tytuł II otrzymuje brzmienie:

"Przepisy szczególne dla spółdzielni produkcji rolnej, spółdzielni kótek rolniczych, spółdzielni pracy, spółdzielni mieszkaniowych i spółdzielni socjalnych",
  - b) w tytule II po art. 203 dodaje się dział V w brzmieniu:

"Dział V

Spółdzielnie socjalne

- Art. 203a. § 1.** Spółdzielnie socjalne mogą tworzyć:
- 1) osoby bezrobotne, w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
  - 2) osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1-4, 6 i 7 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 oraz z 2004 r. Nr 69, poz. 624 i Nr 99, poz. 1001);
  - 3) niepełnosprawni, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- § 2. Nazwa spółdzielni niezależnie od jej brzmienia musi zawierać oznaczenie "spółdzielnia socjalna".
- § 3. Spółdzielnia socjalna może połączyć się wyłącznie z inną spółdzielnią socjalną.

- § 4. Spółdzielnia socjalna może podzielić się na podstawie uchwały walnego zgromadzenia, podjętej zwykłą większością głosów, wyłącznie w ten sposób, że z jej wydzielonej części zostaje utworzona nowa spółdzielnia socjalna.
- § 5. Spółdzielnia socjalna przechodzi w stan likwidacji w przypadku, gdy dokonane zmiany statutu naruszają zasady określone w art. 203b.
- § 6. Spółdzielnia inwalidów i spółdzielnia niewidomych staje się spółdzielnią socjalną na podstawie uchwały walnego zgromadzenia, podjętej zwykłą większością głosów. Przepisy o łączeniu się spółdzielni stosuje się odpowiednio.
- § 7. Minister właściwy do spraw pracy w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory dokumentów niezbędnych do utworzenia spółdzielni socjalnej, mając na względzie ułatwienie procedur rejestracyjnych.
- Art. 203b. § 1. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków w celu zawodowej i społecznej integracji przez osoby, o których mowa w art. 203a § 1.
- § 2. Spółdzielnie socjalne mogą zatrudniać osoby niebędące osobami, o których mowa w art. 203a § 1, przy pracach wymagających szczególnych kwalifikacji, których nie posiadają członkowie spółdzielni. Liczba tych osób nie może być większa niż jedna na pięciu członków spółdzielni.
- § 3. W spółdzielniach socjalnych, w których liczba członków nie przekracza 15, nie powołuje się rady nadzorczej, zaś jej zadania wykonuje walne zgromadzenie, a prawo kontroli działalności spółdzielni przysługuje każdemu członkowi.
- § 4. W spółdzielniach socjalnych całość nadwyżki bilansowej walne zgromadzenie przeznacza na fundusz zasobowy spółdzielni.
- Art. 203c. § 1. W przypadku likwidacji spółdzielni socjalnej jej majątek pochodzący ze środków publicznych po zakończeniu postępowania likwidacyjnego zostaje przekazany na Fundusz Pracy.
- § 2. W razie likwidacji spółdzielni socjalnej utworzonej z udziałem osób, o których mowa w art. 203a § 1 pkt 3, jej majątek pochodzący ze środków publicznych po zakończeniu postępowania likwidacyjnego zostaje przekazany na Fundusz Pracy i Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych proporcjonalnie do wskaźnika niepełnosprawnych udziałowców i zatrudnionych osób niepełnosprawnych ustalonego odpowiednio na zasadach określonych w art. 2 pkt 6 i art. 21 ust. 1 i 5 oraz art. 28 ust. 3-6 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- Art. 203d. W sprawach nieuregulowanych w art. 203a-203c do spółdzielni socjalnej stosuje się przepisy ustawy odnoszące się do spółdzielni pracy."

Art. 128. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 i Nr 167, poz. 1372, z 2003 r. Nr 80, poz. 719 i Nr 122, poz. 1143 oraz z 2004 r. Nr 29, poz. 257) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Samorząd województwa realizuje zadania, o których mowa w art. 1 i 2, w postaci wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej.;"

2) w art. 4¹ ust. 2 otrzymuje brzmienie:

"2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika."

Art. 129. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 21 w ust. 1:

- a) pkt 102 otrzymuje brzmienie:
"102) zwrot kosztów przejazdu bezrobotnego do miejsca pracy lub miejsca odbywania stażu, szkolenia, zajęć z zakresu poradnictwa zawodowego lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy oraz kosztów zakwaterowania bezrobotnego w miejscu pracy, odbywania stażu, szkolenia lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy, otrzymane na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001),";
- b) w pkt 117 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje pkt 118 w brzmieniu:
"118) wartość nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych oraz wartość świadczeń rzeczowych, z tytułu szkoleń, badań lekarskich oraz ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków otrzymanych na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001).";
- 2) w art. 34 po ust. 10 dodaje się ust. 10a i 10b w brzmieniu:
- "10a. W przypadku przyznania podatnikowi prawa do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej, renty strukturalnej lub zasiłków z ubezpieczenia społecznego albo świadczeń pieniężnych dla cywilnych ofiar wojny, za okres, za który podatnik pobierał świadczenie z innego organu rentowego w wysokości uwzględniającej zaliczkę na podatek i składkę na ubezpieczenie zdrowotne - organ rentowy odejmuje te kwoty od przyznanego świadczenia przy ustalaniu wysokości zaliczek oraz w rocznym obliczeniu podatku, zamieszczając na tym rozliczeniu odpowiednie informacje.
- 10b. W przypadku przyznania podatnikowi prawa do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłków z ubezpieczenia społecznego lub renty rodzinnej, za okres, za który podatnik pobierał zasiłek, dodatek szkoleniowy, stypendium albo inne świadczenie pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy, albo zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne, pobrane z tego tytułu kwoty w wysokości uwzględniającej zaliczkę na podatek i składkę na ubezpieczenie zdrowotne - organ rentowy odejmuje od przyznanego świadczenia przy ustalaniu wysokości zaliczek oraz w rocznym obliczeniu podatku, zamieszczając na tym rozliczeniu odpowiednie informacje."

Art. 130. W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329, z późn. zm.⁹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 po pkt 10 dodaje się pkt 11 w brzmieniu:
"11) kolegia pracowników służb społecznych,";
- 2) w art. 5 po ust. 6c dodaje się ust. 6d w brzmieniu:
"6d. Zakładanie publicznych kolegiów pracowników służb społecznych należy do zadań własnych samorządu województwa.";
- 3) w art. 5a w ust. 2 w pkt 3 po wyrazie "nauczycieli" skreśla się przecinek i dodaje wyrazy "oraz kolegiach pracowników służb społecznych,";
- 4) po art. 9e dodaje się art. 9f w brzmieniu:
"Art. 9f. 1. Słuchaczem kolegium pracowników służb społecznych może być tylko osoba posiadająca świadectwo dojrzałości.
2. W zakresie uprawnień do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, korzystania ze świadczeń publicznych zakładów opieki zdrowotnej i odbywania przeszkolenia wojskowego do słuchaczy kolegiów pracowników służb społecznych stosuje się przepisy dotyczące studentów szkół wyższych.
3. Kolegia służb społecznych mogą pobierać opłaty za egzaminy wstępne oraz za zajęcia dydaktyczne, z wyłączeniem zajęć dydaktycznych w systemie dziennym w publicznych kolegiach pracowników służb społecznych, chyba że są powtarzane z powodu niezadowolających wyników w nauce.
4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i warunki tworzenia, przekształcania i likwidowania oraz organizację i zasady działania, w tym zasady powierzania stanowisk kierowniczych, a także zasady sprawowania opieki naukowo-dydaktycznej i nadzoru nad kolegiami pracowników służb społecznych."

5. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określa, w drodze rozporządzenia, standardy kształcenia w kolegiach pracowników służb społecznych, uwzględniając w szczególności wymagania dotyczące realizowania planów nauczania, przedmioty kształcenia, zakres i wymiar praktyk zawodowych, treści programowe i wymagane umiejętności.
  6. W zakresie nieuregulowanym odmiennie w przepisach, o których mowa w ust. 4 i 5, do kolegiów pracowników służb społecznych stosuje się przepisy dotyczące szkół wyższych.";
- 5) w art. 22 w ust. 2a po wyrazach "która ukończyła 16 lat" dodaje się wyrazy ", a w przypadku uczestników Ochotniczych Hufców Pracy 15 lat";
- 6) w art. 69 uchyla się ust. 2 i 3.

Art. 131. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.¹⁰⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 11 otrzymuje brzmienie:

"Art. 11. 1. Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo korzystać z usług lub instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

2. Wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy, dotyczące bezrobotnych osób niepełnosprawnych, przewyższające wydatki określone w przepisach, o których mowa w ust. 1, a także wydatki dotyczące osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy i niepozostających w zatrudnieniu są realizowane i finansowane na zasadach określonych w ustawie.";

2) w art. 26a ust. 3 otrzymuje brzmienie:

"3. Pracodawcy prowadzącemu zakład pracy chronionej przysługuje:

- 1) 100 % kwot dofinansowania, o których mowa w ust. 1, z zastrzeżeniem pkt 2,
- 2) kwoty, o których mowa w ust. 1, zwiększa się o 75 % najniższego wynagrodzenia w przypadku osób niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub epilepsję, oraz niewidomych.";

3) w art. 26b ust. 4 otrzymuje brzmienie:

"4. Miesięczne dofinansowanie nie przysługuje do wynagrodzenia pracownika w części finansowanej ze środków publicznych.";

4) w art. 26c:

a) w ust. 1 po pkt 2 dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

"3) informacje o wysokości podwyższonych kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych, z zastrzeżeniem ust. 1a",

b) po ust. 1a dodaje się ust. 1b w brzmieniu:

"1b. Informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 3, składają przedsiębiorcy.";

5) w art. 32 w ust. 1 uchyla się pkt 4.

Art. 132. W ustawie z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 493, z późn. zm.¹¹⁾) w art. 17 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

"3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do Najwyższej Izby Kontroli oraz Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy.".

Art. 133. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późn. zm.¹²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 w pkt 2 po lit. w dodaje się lit. z w brzmieniu:

"z) podmiot, który wypłaca świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia - w stosunku do osób, którym wypłaca to świadczenie,";

2) w art. 6 w ust. 1:

a) pkt 9 otrzymuje brzmienie:

"9) osobami pobierającymi zasiłek dla bezrobotnych lub pobierającymi stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy, zwanymi dalej "bezrobotnymi",

b) w pkt 20 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 21 w brzmieniu:

- "21) osobami pobierającymi świadczenie szkoleniowe wypłacane po ustaniu zatrudnienia.";
- 3) w art. 9 ust. 1 i 1a otrzymują brzmienie:
- "1. Osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, 3, 10, 18a, 20 i 21, spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów, są obejmowane ubezpieczeniami tylko z tytułu stosunku pracy, umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego albo wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie. Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z innych tytułów, z zastrzeżeniem ust. 1a.
- 1a. Ubezpieczeni wymienieni w ust. 1, których podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego lub wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie w przeliczeniu na okres miesiąca jest niższa od określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a, podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów, z zastrzeżeniem ust. 1b i art. 16 ust. 10a.";
- 4) w art. 12 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:
- "2a. Nie podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 21.";
- 5) w art. 13 w pkt 15 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje pkt 16 w brzmieniu:
- "16) osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 21 - od dnia nabycia prawa do świadczenia szkoleniowego do dnia utraty tego prawa.";
- 6) w art. 16 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
- "1a. Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób pobierających świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia finansują z własnych środków, w równych częściach, ubezpieczeni i płatnicy składek.";
- 7) w art. 18 w ust. 4 w pkt 6 na końcu dodaje się przecinek i pkt 7 w brzmieniu:
- "7) osób, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 21 - stanowi kwota świadczenia szkoleniowego";
- 8) w art. 36 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- "2. Obowiązek zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych osób określonych w art. 6 ust. 1 pkt 1-4, 6-9, 11, 12, 18a-21, ust. 2 i ust. 2a, duchownych będących członkami zakonów lub klasztorów oraz osób współpracujących, o których mowa w art. 8 ust. 11, należy do płatnika składek.".

Art. 134. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 i Nr 64, poz. 593) w art. 139 w ust. 1 uchyla się pkt 9.

Art. 135. W ustawie z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673, z późn. zm.¹³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3 w ust. 3 pkt 4 otrzymuje brzmienie:
- "4) odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy przez osobę pobierającą stypendium w okresie odbywania tego szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy;"
- 2) w art. 5 w ust. 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:
- "4) pracodawca, u którego osoba pobierająca stypendium odbywa staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie, lub jednostka, w której osoba pobierająca stypendium odbywa szkolenie - w stosunku do osoby pobierającej stypendium w okresie odbywania tego stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub szkolenia na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy;"
- 3) w art. 9 w ust. 4 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

- "4) kwota otrzymanego za ten miesiąc stypendium - dla ubezpieczonych będących osobami pobierającymi stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy,".

Art. 136. W ustawie z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45, poz. 391, z późn. zm.¹⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 9 w ust. 1 w pkt 1 dodaje się lit. i w brzmieniu:
"i) osobami pobierającymi świadczenie szkoleniowe wypłacane po ustaniu zatrudnienia;"
- 2) w art. 12 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
"1. Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 lit. a, c-i, powstaje i wygasa w terminach określonych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym, z zastrzeżeniem ust. 3.";
- 3) w art. 23:
  - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
"1. Do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 lit. a, d-i i pkt 2a i 10, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 6, 7 i 10.";
  - b) w ust. 9 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
"2) osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 15, jest kwota emerytury, renty z wyłączeniem dodatków, zasiłków, świadczeń pieniężnych i ryczałtu energetycznego, ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla oraz deputatu węglowego albo kwota uposażenia pobieranego w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego, kwota uposażenia pobieranego po zwolnieniu ze służby lub świadczenia pieniężnego o takim samym charakterze, pomniejszona o kwotę zaliczoną na poczet emerytury lub renty.";
- 4) w art. 27 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
"1a. Za osobę pobierającą świadczenie szkoleniowe wypłacane po ustaniu zatrudnienia składkę jako płatnik oblicza, pobiera z dochodu ubezpieczonego i odprowadza podmiot, który wypłaca to świadczenie.";
- 5) w art. 29 w ust. 3 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
"1) osób wymienionych w art. 9 ust. 1 pkt 1 lit. a i c-i, pkt 2-29 i 31 oraz w art. 11 są opłacane i ewidencjonowane w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, z zastrzeżeniem pkt 2,".

Art. 137. W ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 oraz z 2004 r. Nr 69, poz. 624) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 w ust. 2 pkt 5 otrzymuje brzmienie:
"5) bezrobotnych, w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, pozostających bez pracy przez okres co najmniej 24 miesięcy,";
- 2) w art. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
"2) organizacjach pozarządowych - oznacza to organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające na rzecz osób, o których mowa w art. 1;"
- 3) w art. 3:
  - a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
"2. Centrum, na zasadach określonych w ustawie, może być tworzone przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta i organizację pozarządową, zwane dalej "instytucjami tworzącymi"."
  - b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:
"4. Centrum utworzone przez organizację pozarządową działa w formie jednostki wyodrębnionej organizacyjnie i finansowo w sposób zapewniający należyłą identyfikację pod względem organizacyjnym i finansowym, w stopniu umożliwiającym określenie przychodów, kosztów i wyników, z uwzględnieniem przepisów o rachunkowości.";
- 4) w art. 5 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
"1. Status Centrum przyznaje wojewoda, w drodze decyzji administracyjnej, po zaopiniowaniu przez marszałka województwa wniosku, o którym mowa w art. 4, składanego w terminie 30 kwietnia i 30 września danego roku.";
- 5) w art. 6 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

- "4. W przypadku gdy instytucja tworząca, będąca organizacją pozarządową, ulega likwidacji, prawa i obowiązki tej instytucji może przejąć gmina właściwa ze względu na siedzibę Centrum. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.";
- 6) w art. 7:
- a) w ust. 1:
- w pkt 2 zdanie wstępne otrzymuje brzmienie:
"w przypadku Centrum tworzonego przez organizację pozarządową z:";
  - uchyla się lit. b,
- b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
"2. Utworzenie Centrum może być finansowane z dotacji na pierwsze wyposażenie pochodzącej z dochodów własnych samorządu województwa przeznaczonych na realizację wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, na zasadach porozumienia, o którym mowa w art. 8 ust. 1.";
- 7) w art. 10:
- a) w ust. 1 w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 3 w brzmieniu:
"3) środków z Unii Europejskiej.",
- b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
"2. W przypadku Centrum utworzonego przez organizację pozarządową działalność Centrum może być ponadto finansowana z:
- 1) zasobów instytucji tworzącej pochodzących ze zbiorów, darowizn lub innych źródeł;
  - 2) innych dochodów własnych gminy niż określone w ust. 1 pkt 1.",
- c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:
"4. Kwota dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt 1, w przypadku gdy instytucją tworzącą jest organizacja pozarządowa, jest ustalana jako iloczyn kwoty określonej uchwałą rady gminy oraz liczby uczestników zajęć reintegracji zawodowej i społecznej prowadzonych w Centrum i liczby pracowników Centrum, według stanu na koniec miesiąca, i wypłacana co miesiąc, przez okres działalności Centrum, w terminie do 10 dnia miesiąca następującego po miesiącu, za który została przyznana dotacja.";
- 8) w art. 13 ust. 7 otrzymuje brzmienie:
"7. Zadania, o których mowa w ust. 1 oraz w art. 12 ust. 2 i art. 15 ust. 3, mogą być realizowane także przez pracownika socjalnego zatrudnionego na podstawie umowy o pracę w organizacji pozarządowej, która uzyska zgodę na wykonywanie tych zadań właściwego dla siedziby tej organizacji wojewody.";
- 9) w art. 16:
- a) w ust. 1 po wyrazach "pracownika socjalnego" dodaje się wyrazy "i uczestnika lub po uczestnictwie w klubie integracji społecznej na wniosek pracownika socjalnego",
- b) w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
"2) uczestnicy mogą podjąć wspólną działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 oraz z 2004 r. Nr 99, poz. 1001).",
- c) po ust. 5 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:
"6. W przypadku podjęcia działalności, o której mowa w ust. 1 pkt 2, przysługują uprawnienia, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.";
- 10) w art. 18 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
"1. Gmina, ośrodek pomocy społecznej lub organizacja pozarządowa prowadzące reintegrację zawodową i społeczną dla osób, o których mowa w art. 1, mogą:
- 1) organizować roboty publiczne;
  - 2) prowadzić kluby integracji społecznej organizujące działania o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym."

Art. 138. W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 9 dodaje się ust. 8a w brzmieniu:
"8a. Zweryfikowane kryteria dochodowe oraz kwoty, o których mowa w ust. 5 i 6, obowiązują od dnia 1 października roku, w którym jest przeprowadzana weryfikacja.";
- 2) w art. 17 w ust. 2 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

- "5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.";
- 3) w art. 23:
- a) w ust. 1 dodaje się pkt 7a w brzmieniu:
"7a) finansowe wspieranie programów w określonym przez ministra obszarze pomocy społecznej, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty uprawnione, o których mowa w art. 25 ust. 1;"
- b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
"1a. Do wyboru programów, o których mowa w ust. 1 pkt 7a, stosuje się odpowiednio art. 25, 26 oraz 28-35.";
- 4) w art. 116 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
"1. Pracownikiem socjalnym może być osoba, która posiada dyplom uzyskania tytułu zawodowego w zawodzie pracownik socjalny, dyplom wyższej szkoły zawodowej o specjalności praca socjalna lub ukończone studia wyższe o specjalności praca socjalna na jednym z kierunków: pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie.";
- 5) w art. 143 w pkt 7 lit. a otrzymuje brzmienie:
"a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
"3. Organ właściwy może upoważnić, w formie pisemnej, swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy lub inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej do prowadzenia postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 2, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.";
- 6) w art. 149 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
"2. Decyzje przyznające świadczenia na podstawie art. 16, 17, 18, 21 oraz 31 ust. 6-10 ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej realizuje się według przepisów dotychczasowych, przez czas, na jaki te decyzje zostały wydane, nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2004 r.";
- 7) w art. 155 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
"3. W stosunku do osób umieszczonych w domu pomocy społecznej na podstawie skierowania wydanego przed dniem 1 stycznia 2004 r., decyzje zmieniające decyzje o odpłatności i o skierowaniu do domu pomocy społecznej wydaje starosta właściwy ze względu na położenie domu.".

Rozdział 22

Przepisy przejściowe

Art. 139. 1. Zasiłki, dodatki szkoleniowe oraz inne świadczenia z tytułu bezrobocia przyznane bezrobotnym przed dniem wejścia w życie ustawy są wypłacane na zasadach określonych w dotychczasowych przepisach, z wyjątkiem ich waloryzacji i zawieszania, które są dokonywane na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

2. Do kwot z tytułu zasiłków, dodatków szkoleniowych oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia przyznanych na podstawie dotychczasowych przepisów za okres do dnia wejścia w życie ustawy zasady określone w art. 78 ustawy stosuje się odpowiednio.

3. Osoby, które do dnia wejścia w życie ustawy zostały skierowane na staż, szkolenie, prace interwencyjne, roboty publiczne i inne formy aktywizacji, kontynuują je na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.

4. Umowy zawarte przed dniem wejścia w życie ustawy są kontynuowane na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.

5. Pożyczki z Funduszu Pracy otrzymane na podstawie umów zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy podlegają umorzeniu, rozłożeniu na raty, odroczeniu terminu spłaty na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.

6. Do refundacji wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umów o pracę w celu przygotowania zawodowego zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 65) stosuje się przepisy obowiązujące przed dniem jej wejścia w życie, nie dłużej jednak niż do dnia 30 czerwca 2005 r.

7. Do dnia 30 czerwca 2005 r. powiatowe urzędy pracy refundują na dotychczasowych zasadach wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne od tych wynagrodzeń za młodocianych pracowników zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego na podstawie umów o refundację zawartych do dnia 31 sierpnia 2004 r.

8. Od dnia 1 lipca 2005 r. Ochotnicze Hufce Pracy stają się z mocy prawa stroną umów o refundację wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne zawartych do dnia 31 sierpnia 2004 r. przez starostów z pracodawcami lub organizacjami pracodawców.

Art. 140. Do dnia 31 grudnia 2005 r. powiat może być organizatorem robót publicznych dla wszystkich osób bezrobotnych.

Art. 141. 1. Zasiłki przedemerytalne i świadczenia przedemerytalne przyznane na podstawie przepisów dotychczasowych są wypłacane i finansowane z Funduszu Pracy za okres do dnia przejścia wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Zasiłki pogrzebowe wypłacane osobie, która poniosła koszty pogrzebu osoby pobierającej zasiłek przedemerytalny lub świadczenia przedemerytalne albo członka rodziny tej osoby pozostającego na jej utrzymaniu i spełniającego warunki do uzyskania renty rodzinnej, są finansowane z Funduszu Pracy za okres do dnia przejścia wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, o ile nie przysługują one na podstawie odrębnych przepisów.

3. Zasiłki pogrzebowe, o których mowa w ust. 2, przysługują w wysokości określonej w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 142. 1. Naczelna Rada Zatrudnienia oraz wojewódzkie i powiatowe rady zatrudnienia w składzie istniejącym w dniu wejścia w życie ustawy działają do dnia 30 czerwca 2004 r.

2. Dyrektorzy wojewódzkich urzędów pracy i wicedyrektorzy pełniący funkcje w dniu wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa dyrektorami wojewódzkich urzędów pracy i wicedyrektorami w rozumieniu ustawy bez konieczności ich ponownego powoływania.

3. Kierownicy powiatowych urzędów pracy i ich zastępcy pełniący funkcje w dniu wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa odpowiednio dyrektorami i zastępcami dyrektorów powiatowych urzędów pracy w rozumieniu ustawy bez konieczności ich ponownego powoływania.

4. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione na stanowiskach pośrednika pracy lub wykonujące zadania w zakresie pośrednictwa pracy, z dniem wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa pośrednikami pracy, o których mowa w art. 92 ust. 2.

5. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione na stanowiskach doradcy zawodowego lub wykonujące zadania w zakresie poradnictwa zawodowego, z dniem wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa doradcami zawodowymi, o których mowa w art. 94 ust. 2.

6. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione przy wykonywaniu zadań dotyczących opracowania i realizacji programów i projektów międzynarodowych z zakresu rynku pracy, z dniem wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa specjalistami do spraw programów w rozumieniu niniejszej ustawy.

7. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy zatrudnione były przy wykonywaniu zadań dotyczących organizacji szkoleń dla osób bezrobotnych, stają się z mocy prawa specjalistami do spraw rozwoju zawodowego w rozumieniu ustawy.

Art. 143. Instytucje szkoleniowe mogą prowadzić działalność w zakresie określonym ustawą bez konieczności uzyskania wpisu, o którym mowa w art. 20 ust. 1, w okresie do 6 miesięcy po dniu wejścia w życie ustawy.

Art. 144. Uprawnienia nabyte na podstawie przepisów o ułatwieniu zatrudnienia absolwentom szkół są kontynuowane na dotychczasowych zasadach do czasu ich wygaśnięcia.

Art. 145. Ilekroć w przepisach prawa jest mowa o ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu przez odwołanie się do odrębnych przepisów lub wprost do ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, rozumie się przez to odwołanie do niniejszej ustawy.

Art. 146. Sprawy, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wszczęto postępowanie odwoławcze lub postępowanie przed sądem administracyjnym, podlegają rozpatrzeniu według przepisów dotychczasowych.

Art. 147. Szkoły policealne kształcące w zawodzie "pracownik socjalny" przeprowadzają ostatni nabór słuchaczy na ten kierunek w roku szkolnym 2004/2005.

Art. 148. Przepis art. 106 ust. 2 stosuje się odpowiednio do zaciągania kredytów i pożyczek na uzupełnienie środków niezbędnych na wypłatę zasiłków przedemerytalnych i świadczeń przedemerytalnych za okres, w którym wypłata zasiłków przedemerytalnych i świadczeń przedemerytalnych jest dokonywana z Funduszu Pracy.

Art. 149. 1. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 10 ust. 7 i 10, art. 22, art. 36 ust. 1 pkt 1-5, art. 36 ust. 3, art. 37 ust. 18, art. 37b ust. 6, art. 45, art. 49 ust. 1 pkt 1, art. 49 ust. 2, art. 51 ust. 1-5, art. 57 ust. 6 i 8, art. 57a ust. 9 i art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.¹⁵⁾) zachowują moc do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy.

2. Rozporządzenie Rady Ministrów wydane na podstawie art. 37h ust. 1 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu zachowuje moc do dnia 31 grudnia 2005 r.

Art. 150. Upoważnia się ministra właściwego do spraw finansów publicznych do dokonania, na wniosek ministra właściwego do spraw pracy, przeniesienia planowanych wydatków na finansowanie zadań dotyczących zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu określonych w ustawie budżetowej na rok 2004 między odpowiednimi częściami, działami, rozdziałami i paragrafami.

Rozdział 23

Przepisy końcowe

Art. 151. Tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.¹⁶⁾), z wyjątkiem art. 23 ust. 1 pkt 2 lit. g, który traci moc z dniem 30 kwietnia 2004 r.;
- 2) ustawa z dnia 18 września 2001 r. o ułatwieniu zatrudnienia absolwentom szkół (Dz. U. Nr 122, poz. 1325 i Nr 154, poz. 1793, z 2002 r. Nr 112, poz. 975 oraz z 2003 r. Nr 241, poz. 2074).

Art. 152. Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 138 pkt 5-7, które wchodzi w życie z dniem 1 maja 2004 r.;
- 2) art. 12 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2004 r.;
- 3) art. 101 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2005 r.

¹⁾ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- dyrektywy 68/360/EWG z dnia 15 października 1968 r. o zniesieniu restrykcji dotyczących przemieszczania się oraz pobytu we Wspólnocie pracowników z państw członkowskich oraz ich rodzin (Dz. Urz. EWG L 257, z 19.10.1968 r.),
- dyrektywy 90/364/EWG z dnia 28 lipca 1990 r. o prawie pobytu (Dz. Urz. EWG L 180 z 13.07.1990 r.),
- dyrektywy 90/365/EWG z dnia 28 lipca 1990 r. o prawie pobytu pracowników i osób prowadzących działalność na własny rachunek, którzy zakończyli działalność zawodową (Dz. Urz. EWG L 180 z 13.07.1990 r.),
- dyrektywy 93/96/WE z dnia 29 października 1993 r. o prawie pobytu studentów (Dz. Urz. EWG L 317 z 18.12.1993 r.).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie - z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej - dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej - wydanie specjalne.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147 i Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z

- 1985 r. Nr 22, poz. 99, z 1989 r. Nr 3, poz. 11, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 85, poz. 388 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, Nr 139, poz. 646 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 115, poz. 741 i Nr 117, poz. 751 i Nr 157, poz. 1040, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 758, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 74, poz. 855 i 857, Nr 88, poz. 983 i Nr 114, poz. 1191, z 2001 r. Nr 11, poz. 91, Nr 71, poz. 733, Nr 130, poz. 1450 i Nr 145, poz. 1638, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 141, poz. 1176, z 2003 r. Nr 49, poz. 408, Nr 60, poz. 535, Nr 64, poz. 592 i Nr 124, poz. 1151 oraz z 2004 r. Nr 91, poz. 870 i Nr 96, poz. 959.
- ³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959.
- ⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1793 i 1800 oraz z 2002 r. Nr 10, poz. 89 i Nr 240, poz. 2056.
- ⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 26, poz. 228, Nr 60, poz. 636, Nr 72, poz. 802, Nr 78, poz. 875 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 9, poz. 118, Nr 95, poz. 1041, Nr 104, poz. 1104 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 39, poz. 459, Nr 72, poz. 748, Nr 100, poz. 1080, Nr 110, poz. 1189, Nr 111, poz. 1194, Nr 130, poz. 1452 i Nr 154, poz. 1792, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 41, poz. 365, Nr 74, poz. 676, Nr 155, poz. 1287, Nr 169, poz. 1387, Nr 199, poz. 1673, Nr 200, poz. 1679 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 56, poz. 498, Nr 65, poz. 595, Nr 135, poz. 1268, Nr 149, poz. 1450, Nr 166, poz. 1609, Nr 170, poz. 1651, Nr 190, poz. 1864, Nr 210, poz. 2037, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 19, poz. 177 i Nr 64, poz. 593.
- ⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 11, poz. 95 i Nr 92, poz. 1062, z 2000 r. Nr 94, poz. 1037, Nr 116, poz. 1216, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1315, z 2001 r. Nr 16, poz. 166, Nr 39, poz. 459, Nr 42, poz. 475, Nr 110, poz. 1189, Nr 125, poz. 1368 i Nr 130, poz. 1452, z 2002 r. Nr 89, poz. 804, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188, Nr 137, poz. 1302, Nr 170, poz. 1660 i Nr 228, poz. 2255 i 2256 oraz z 2004 r. Nr 29, poz. 257, Nr 64, poz. 593, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 868 i Nr 93, poz. 894.
- ⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959.
- ⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 703, Nr 70, poz. 816, Nr 104, poz. 1104, Nr 117, poz. 1228 i Nr 122, poz. 1324, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 8, poz. 64, Nr 52, poz. 539, Nr 73, poz. 764, Nr 74, poz. 784, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 968, Nr 102, poz. 1117, Nr 106, poz. 1150, Nr 110, poz. 1190, Nr 125, poz. 1363 i 1370 i Nr 134, poz. 1509, z 2002 r. Nr 19, poz. 199, Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676, Nr 78, poz. 715, Nr 89, poz. 804, Nr 135, poz. 1146, Nr 141, poz. 1182, Nr 169, poz. 1384, Nr 181, poz. 1515, Nr 200, poz. 1679 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 595, Nr 84, poz. 774, Nr 90, poz. 844, Nr 96, poz. 874, Nr 122, poz. 1143, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 166, poz. 1608, Nr 202, poz. 1956, Nr 222, poz. 2201, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 29, poz. 257, Nr 54, poz. 535 i Nr 93, poz. 894.
- ⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 117, poz. 759 i Nr 162, poz. 1126, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 19, poz. 239, Nr 48, poz. 550, Nr 104, poz. 1104, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1320, z 2001 r. Nr 111, poz. 1194 i Nr 144, poz. 1615, z 2002 r. Nr 41, poz. 362, Nr 113, poz. 984, Nr 141, poz. 1185 i Nr 200, poz. 1683, z 2003 r. Nr 6, poz. 65, Nr 128, poz. 1176, Nr 137, poz. 1304 i Nr 203, poz. 1966 oraz z 2004 r. Nr 69, poz. 624 i Nr 96, poz. 959.
- ¹⁰⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1082, z 1998 r. Nr 99, poz. 628, Nr 106, poz. 668, Nr 137, poz. 887, Nr 156, poz. 1019 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 49, poz. 486, Nr 90, poz. 1001, Nr 95, poz. 1101 i Nr 111, poz. 1280, z 2000 r. Nr 48, poz. 550 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 39, poz. 459, Nr 100, poz. 1080, Nr 125, poz. 1368, Nr 129, poz. 1444 i Nr 154, poz. 1792 i 1800, z 2002 r. Nr 169, poz. 1387, Nr 200, poz. 1679 i 1683

i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 90, poz. 844, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2262 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959.

- ¹¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1996 r. Nr 156, poz. 775, z 1997 r. Nr 106, poz. 673, Nr 115, poz. 741 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 155, poz. 1014, z 2000 r. Nr 48, poz. 550, z 2001 r. Nr 4, poz. 26 oraz z 2002 r. Nr 25, poz. 253 i Nr 240, poz. 2055.
- ¹²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 26, poz. 228, Nr 60, poz. 636, Nr 72, poz. 802, Nr 78, poz. 875 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 9, poz. 118, Nr 95, poz. 1041, Nr 104, poz. 1104 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 39, poz. 459, Nr 72, poz. 748, Nr 100, poz. 1080, Nr 110, poz. 1189, Nr 111, poz. 1194, Nr 130, poz. 1452 i Nr 154, poz. 1792, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 41, poz. 365, Nr 74, poz. 676, Nr 155, poz. 1287, Nr 169, poz. 1387, Nr 199, poz. 1673, Nr 200, poz. 1679 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 56, poz. 498, Nr 65, poz. 595, Nr 135, poz. 1268, Nr 149, poz. 1450, Nr 166, poz. 1609, Nr 170, poz. 1651, Nr 190, poz. 1864, Nr 210, poz. 2037, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 19, poz. 177 i Nr 64, poz. 593.
- ¹³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 83, poz. 760 i Nr 223, poz. 2217.
- ¹⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 73, poz. 660, Nr 96, poz. 874, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 166, poz. 1609, Nr 190, poz. 1864, Nr 202, poz. 1956, Nr 210, poz. 2037, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 5, poz. 37, Nr 19, poz. 177, Nr 64, poz. 593, Nr 93, poz. 892 i 896 i Nr 96, poz. 959.
- ¹⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 142, poz. 1380, Nr 166, poz. 1608, Nr 203, poz. 1966, Nr 210, poz. 2036 i 2037, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 69, poz. 624 i Nr 96, poz. 959.
- ¹⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 142, poz. 1380, Nr 166, poz. 1608, Nr 203, poz. 1966, Nr 210, poz. 2036 i 2037, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 69, poz. 624 i Nr 96, poz. 959.